

Ársskýrsla þjóðgarðsvarðar um suðursvæði Vatnajökulsþjóðgarðs

2013

Skaftafelli í febrúar 2014

**Regína Hreinsdóttir
Þjóðgarðsvörður**

Forsíðumyndir:

Efst: landverðir og sjálfboðaliðar hreinsa malbik af aflögðum göngustíg. RH

Í miðju: hluti sumarstarfsmanna í Skaftafelli í vettvangsferð. RH

Neðst: sjálfboðaliðar bera efni í göngustíga. Ljósmyndari óþekktur

Efnisyfirlit

1. Inngangur	1
2. Samantekt	1
3. Svæðisráð, verndaráætlun og skipulag	1
3.1 Svæðisráð	1
3.2 Verndaráætlun	2
3.3 Skipulag	2
4. Mannvirki, vélar og tæki.....	2
4.1 Mannvirki	2
4.1.1. Þjónustumiðstöð og aðalsnyrtigar	2
4.1.2. Skrifstofuhúsnæði, Landvarðahús	2
4.1.3. Snýrtihús á tjaldsvæði og annarsstaðar í Skaftafelli	3
4.1.4. Sandasel	3
4.1.5. Sandakot	4
4.1.6. Hæðir	4
4.1.7. Bölti	5
4.1.8. Önnur stærri mannvirki í Skaftafelli	5
4.1.9. Göngubrýr og helstu mannvirki á gönguleiðum	6
4.1.10. Mannvirki á suðursvæði utan Skaftafells	8
4.2 Bifreiðar	8
4.3 Vélar og tæki	8
5. Starfsmenn og helstu verkefni þeirra	9
5.1 Heilsársstarfsmenn	9
5.2 Sumarstarfsmenn	11
5.3 Sjálfboðaliðar	13
5.4 Fatnaður starfsfólks	14
6. Gestir og þjónusta þjóðgarðsins	14
6.1 Upplýsingamiðstöðvar þjóðgarðsins	14
6.1.1 Skaftafell	15
6.1.1.1 Þjónusta á vegum annarra aðila en þjóðgarðsins	16
6.1.2 Höfn	17
6.1.3 Upplýsingastöðvar á Skálafelli, í Hólmi og Hoffelli	17
6.2 Tjaldsvæði	17
6.3 Göngustígar	20
6.4 Fræðsla	20
6.4.1. Fræðslugögur og barnastundir	21
6.4.2. Sérstök dagskrá og viðburðir á vegum þjóðgarðsins eða tengdir honum	22
6.5 Öryggismál	22
7. Almannatengsl, rannsóknir, sérverkefni ofl.	23
7.1 Námskeið, fundir, ráðstefnur, greinar og erindi	23

7.2 Rannsóknir og vöktun á vegum starfsmanna þjóðgarðsins	24
7.2.1. Fuglatalningar	24
7.2.2. Aðgerðir gegn lúpínu	24
7.2.3. Talningar á akvegum og göngustígum	25
7.2.3.1. Talning bíla á heimreiðinni að Skaftafellsstofu	25
7.2.3.2. Talning göngufólks að Svartafossi	25
7.2.3.3. Talning göngufólks að Skaftafellsjökli	26
7.2.3.4. Talning bíla á leið að Hoffellsjökli	27
7.2.3.5. Talning bíla á leið að Heinabergsjökli	27
7.2.3.6. Talning göngufólks í Lónsöræfum	28
7.2.4. Umsóknir um styrki til ýmiska verkefna	28
8. Leyfisveitingar vegna rannsókna og kvíkmyndatöku	28
8.1. Rannsóknaleyfi	28
8.2. Leyfi til kvíkmyndatöku	30
9. Lokaorð	31
1. Viðauki. Skýrsla landvarðar í Lónsöræfum	32
2. Viðauki. Skýrsla landvarðar á Höfn	66
3. Viðauki. Gönguleiðir í Skaftafelli, skýrsla	75
4. Viðauki. Samantekt um þjónustusvæðið í Skaftafelli	85

Myndaskrá

Mynd 1. Próun á fjölda heimsókna í Skaftafellsstofu, mars – október 2009 - 2013 samkvæmt teljara í dyrum	15
Mynd 2. Fjöldi heimsókna í Skaftafellsstofu mánuðina janúar, febrúar, nóvember og desember árin 2009 – 2013	16
Mynd 3. Skipting gistenáttu milli íslenskra og erlendra gesta árið 2012 ósamrt heildarfjölda gesta	17
Mynd 4. Skipting gistenáttu á tjaldsveðinu í Skaftafelli eftir þjóðernum árið 2013	18
Mynd 5. Skipting gistenáttu milli íslenskra og erlendra gesta 2013 og heildarfjöldi gesta	19
Mynd 6. Fjöldi bifreiða sem aka heimreiðina að Skaftafellsstofu. Magntölur eiga við árið 2013	25
Mynd 7. Göngufólk að Svartafossi . Magntölur eiga við árið 2013	26
Mynd 7. Fjöldi göngufólks að Skaftafellsjökli frá upphafi talninga til ársloka 2013. Magntölur eiga við árið 2013	26
Mynd 8. Fjöldi bifreiða að Hoffellsjökli frá upphafi talninga til októberloka 2012. Magntölur eiga við árið 2013	27
Mynd 9. Fjöldi bíla að Heinabergsjökli eftir mánuðum, frá upphafi talninga. Magntölurnar eiga við árið 2013	27
Mynd 10. Talningar á umferð framhjá gönguteljara í Lónsöræfum frá upphafi talninga	28

Töflur

Tafla 1. Göngubrýr og önnur mannvirki á gönguleiðum	7
Tafla 2. Vélar og tæki	8
Tafla 3. Sumarstarfsmenn á suðursvæði Vatnajökulsþjóðgarðs 2013	11
Tafla 4. Starfsmenn veitingasölu í Skaftafelli sumarið 2013	12
Tafla 5. Opnumartími Skaftafellsstofu 2013	15
Tafla 6. Útgefin rannsóknaleyfi árið 2013	28
Tafla 7. Útgefin leyfi til kvíkmyndatöku árið 2013	30

1. INNGANGUR

Vatnajökulsþjóðgarður fagnaði 5 ára afmæli sínu á árinu og við það tilefni var opnuð gestastofa þjóðgarðsins í Gömlubúð á Höfn. Aðsókn að gestastofunni var mikil og var hún strax á þessu fyrsta ári önnur fjölsóttasta gestastofa þjóðgarðsins. Með ráðningu nýs sérfræðings á Höfn færist dagleg umsýsla starfseminnar á austurhluta svæðisins að mestu leyti yfir á starfsstöðina á Höfn. Viðbótarfjármagn fékkst til landvörslu á Jökulsárlóni og Skeiðarársandi eða alls 18 vinnuvikur landvarðar. Fóru þær aðallega í að afmá ummerki utanvegaaksturs á báðum stöðum, sem er orðinn verulegt vandamál. Almennt gekk daglegur rekstur ágætlega á suðursvæðinu, en sumarið var vætusamt og sá þess fljótt merki á tjaldflötum og göngustígum. Mestöll vinna sjálfboðaliða þetta árið fólst í viðhaldi, viðgerðum og endurbótum á gönguleiðum sem höfðu farið illa í vatnsveðri í febrúar, en styrkur fékkst úr framkvæmdasjóði ferðamannastaða til þessa verkefnis. Skaftafell er vinsæll áfangastaður ferðamanna og það er ljóst að sú aðstaða sem er þar fyrir hendi annar engan veginn þeim gestafjölda sem þangað kemur. Við því verður að bregðast sem fyrst ef ekki á illa að fara.

2. SAMANTEKT

Í skýrslu þjóðgarðsvarðar fyrir árið 2013 er fjallað um helstu málefni í starfsemi þjóðgarðsins á árinu, farið yfir stöðu markmiða sem sett voru fyrir árið, ásamt því að sett eru markmið fyrir árið 2014. Í viðauka 1 er skýrsla um landvörslu á Lónsöræfum og í viðauka 2 skýrsla landvarðar á Höfn. Í 3. viðauka er skýrsla vegna verkefnisins „Gönguleiðir í Skaftafelli“ sem fékk 3 milljóna króna styrk úr Framkvæmdasjóði ferðamannastaða og í 4. viðauka er samantekt starfsmanna í Skaftafelli um stöðu og framtíðarsýn fyrir þjónustusvæðið í Skaftafelli.

3. SVÆÐISRÁÐ, VERNDARÁÆTLUN OG SKIPULAG

3.1 Svæðisráð

Í svæðisráði fyrir suðursvæði Vatnajökulsþjóðgarðs sitja sex fulltrúar. Þrír eru tilnefndir af Sveitarféluginu Hornafirði, og voru þeir í upphafi árs; Hjalti Þór Vignisson formaður, Björn Ingi Jónsson og Guðrún Ingimundardóttir. Sigurlaug Gissurardóttir situr í svæðisráði samkvæmt tilnefningu Ferðamálasamtaka Austurlands, Karl Ingólfsson samkvæmt tilnefningu Samtaka útvistarfélag og Hildur Þórssdóttir samkvæmt tilnefningu umhverfisverndarsamtaka. Hjalti baðst lausnar frá störfum í svæðisráði snemma árs og tók Reynir Arnarson við sem formaður í febrúar. Svæðisráð fundaði 3 sinnum á árinu og kom fjöldi mála til umræðu og afgreiðslu. Fundargerðir svæðisráðs eru aðgengilegar á heimasíðu Vatnajökulsþjóðgarðs,

<http://www.vatnajokulsthjodgardur.is/starfsemi/svaedisrad/sudursvaedi/>

Þjóðgarðsvörður situr fundi svæðisráðs.

3.2 Verndaráætlun

Ný stjórnunar- og verndunaráætlun Vatnajökulsþjóðgarðs var staðfest af ráðherra 12. júlí 2013. Allir starfsmenn komu að einhverju marki að vinnu við endurskoðunina.

3.3 Skipulag

Deiliskipulag fyrir Skaftafell var auglýst aftur vegna formgalla á fyrri auglýsingu 13. febrúar 2013 og var samþykkt á árinu.

4. MANNVIRKI, VÉLAR OG TÆKI

4.1 Mannvirki

Mannvirki í eigu þjóðgarðsins eru aðallega í Skaftafelli. Í þessum kafla er gerð grein fyrir framkvæmdum, lagfæringum og viðhaldi sem hefur verið unnið að á árinu. Farið er yfir hvernig hefur tekist að fylgja markmiðum síðasta árs og tekið saman yfirlit yfir nauðsynlegar framkvæmdir og viðhald á næstu árum.

4.1.1. Þjónustumiðstöð og aðalsnyrtingar

Húsnaðið sem slíkt er orðið alltof lítið til að anna þeirri starfsemi sem þar fer fram. Nánar er fjallað um það í 4. viðauka.

Staða markmiða frá síðasta ári:

- Mála og sparsla í veggi í upplýsingamiðstöð og veitingasal. Víða hafa myndast sprungur þar sem fyllt var upp í hurðargöt í breytingunum og einnig hafa myndast vatnsblöðrur þar sem lekið hefur inn um þakglugga *Lokið*
- Mála aðalsnyrtingar og wc fyrir fatlaða *Lokið*
- Skipta um járn á þaki þjónustumiðstöðvar, einnig yfirlara og þéttu eða skipta um þakglugga. Í ákveðnum áttum lekur inn um glugga í gestastofunni *Ekki lokið*
- Skápur fyrir hátalara og græjudót í bíosal *Ekki lokið*

Markmið fyrir næstu ár, brýnar framkvæmdir og viðhald:

- Endurnýja þakefni á þjónustumiðstöð, einnig yfirlara og þéttu eða skipta um þakglugga. Í ákveðnum áttum lekur inn um glugga í gestastofunni og leka hefur einnig orðið vart við inngang gestastofunnar og í veitingarými
- Skápur fyrir hátalara og græjudót í bíosal
- Stækka veitingaaðstöðuna
- Stækka bílastæði

4.1.2. Skrifstofuhúsnæði, landvarðahús

Í húsinu eru skrifstofur þjóðgarðsvarðar og sérfræðings, kaffistofa starfsmanna, vinnuaðstaða landvarða, þvottahús og hreinlætisaðstaða með sturtu, tvö herbergi fyrir starfsmenn, lager fyrir rekstrarvörur og fataherbergi þar sem geymd eru vinnuföt starfsmanna. Útbúin var skrifstofa fyrir sérfræðing í herbergi við hlið skrifstofu þjóðgarðsvarðar.

Staða markmiða frá síðasta ári:

- Setja filmur í glugga í hurðareiningum *Ekki lokið*
- Hillur í skrifstofu þjóðgarðsvarðar *Ekki lokið*
- Útbúa skrifstofu fyrir sérfræðing við hlið skrifstofu þjóðgarðsvarðar *Lokið*
- Útbúa litla setustofu/krók fyrir landverði þar sem skrifborð sérfræðings var áður *Ekki lokið*

Markmið fyrir næsta ár:

- Setja filmur í glugga í hurðareiningum
- Hillur í skrifstofu þjóðgarðsvarðar
- Útbúa litla setustofu/krók fyrir landverði

4.1.3. Snyrtihús á tjaldsvæði og annarsstaðar í Skaftafelli

Á tjaldsvæðinu eru tvö snyrtihús; Kotið, þar eru 6 sturtur og 4 snyrtingar og svo Spóastaðir, þar eru kynjaskiptar snyrtingar með 3 salernum í hvoru rými. Tímabært er orðið að bæta við snyrtiaðstöðu og fjölga sturtum. Almenningsþvottahús er í sama húsi og skrifstofurnar með sérinngangi gegnt aðalsnyrtingum. Þar er ein þvottavél og þurrkari til nota fyrir almenning, en á rigningarsumri eins og var síðasta sumar var það engan vegin nóg, auk þess sem þvottavélin var farin að bila og gera landvörðum og gestum lífið leitt. Síðasta sumar var rotþró og siturlögn við Kotið til vandræða og var tæmt þar u.p.b. vikulega yfir sumartímann. Rotþróin kom um mitt sumar og var ákveðið að geyma að setja hana niður fram á haust. Það dróst þó von úr viti vegna mjög hárrar grunnvatnsstöðu eftir rigningarsamt sumar og bíður það vorsins.

Staða markmiða frá síðasta ári:

- Skipta um þak á snyrtihúsi á tjaldsvæði, Kotinu *Ekki lokið*
- Setja nýja rotþró við Kotið og laga siturlögn *Búið að kaupa rotþró og byrjað að vinna í þessu*
- Koma upp þurrsalerni við Bæjarstaðarskógr *Ekki lokið*
- Koma upp kortakerfasjálfsala fyrir sturtur og þvottahús *Lokið*
- Bæta við snyrtiaðstöðu, fjölga sturtum *Ekki lokið*

Markmið fyrir næstu ár:

- Skipta um þak á snyrtihúsi á tjaldsvæði, Kotinu
- Ljúka við að setja nýja rotþró við Kotið og laga siturlögn
- Koma upp þurrsalerni við Bæjarstaðarskógr
- Bæta við snyrtiaðstöðu, fjölga sturtum
- Bæta aðstöðu í almenningsþvottahúsi t.d. kaupa nýja þvottavél

4.1.4. Sandasel

Í Sandaseli eru alls 8 herbergi fyrir sumarstarfsmenn, þar af fjögur tveggja manna herbergi. Í austasta hluta hússins er aðstaða fyrir sjálfboðaliða, eldhús, setustofa, tvö baðherbergi og svefnherbergi fyrir sex manns í kojum.

Staða markmiða frá síðasta ári:

- Útbúa geymslu fyrir áhöld sjálfboðaliða *Ekki lokið*
- Tengja nýjan sturtuklefa í sjálfboðaliðarými *Lokið*

- Laga þakleka *Teljum okkur hafa komist fyrir hann, en fylgst verður með þessu áfram*
- Kaupa nýja eldavél í starfsmannarými *Lokið*
- Kaupa örbylgjuofn og ísskáp í sjálfboðaliðarými *Ekki lokið*
- Skipta um ljósakúpla í herbergjum og laga ljós í tvískiptu rými *Lokið*
- Setja nýjar rimlagardínur í herbergi *Lokið*

Markmið fyrir næsta ár:

- Útbúa geymslu fyrir áhöld sjálfboðaliða.
- Fylgjast með hvort þakið er hætt að leka
- Kaupa örbylgjuofn í sjálfboðaliðarými
- Kaupa ísskáp í landvarðarými

Húsnæðismál sumarstarfsmanna löguðust til muna í sumar þegar leigu á Böltu var sagt upp og þjóðgarðurinn gat nýtt húsið fyrir sumarstarfsmenn. Öll starfsmannaðstaða er þó komin til ára sinna og fyrirsjáanlegt er mikið viðhald og endurbætur á næstu árum.

4.1.5. Sandakot

Sandakot er 70 m² sumarhús sem upphaflega var sett niður til bráðabirgða. Þar býr nú heilsársstarfsmaður.

Markmið frá síðasta ári

- Byggja skjólvegg við pallinn að framan *Lokið*
- Laga hreinlætisaðstöðu. Skipta um sturtuklefa, hljóðeinangra *Ekki lokið*

Markmið fyrir næsta ár

- Laga hreinlætisaðstöðu. Skipta um sturtuklefa, hljóðeinangra

Athugasemdir um starfsmannahúsnæði

Eins og er þá er aðstaðan í Sandakoti ágæt fyrir sérfræðinginn sem nú er í Skaftafelli. Huga þyrfti þó að framtíðarhúsnæði fyrir sérfræðing þjóðgarðsins. Í tillögu að deiliskipulagi er gert ráð fyrir að hægt verði að byggja heilsárshúsnæði undir brekkunum við Sandakot, ef ekki verður bráðlega komið annað svæði í nágrenninu þar sem gert er ráð fyrir íbúðabyggð. Að öllu jöfnu ætti þó frekar að stefna að íbúðabyggð utan þjóðgarðsmarka. Tilfinnanlega vantar húsnæði fyrir annan heilsársstarfsmann/verslunarstjóra sem gæti séð um verslunina og/eða veitingasöluna yfir sumartímann og gæti þá sinnt upplýsingamiðstöðinni á veturna.

Staða markmiða frá síðasta ári

- Varanlegt húsnæði vantar fyrir sérfræðing, Sandakot nýtist ágætlega einstaklingi eða jafnvel pari, en dugir varla fyrir barnafjölskyldu

Markmið fyrir næstu ár.

- Varanlegt húsnæði vantar fyrir sérfræðing, Sandakot nýtist ágætlega einstaklingi eða jafnvel pari, en dugir varla fyrir barnafjölskyldu

4.1.6. Hæðir

Baðherbergið á efri hæð hússins var tekið í gegn á haustdögum. Skipt var um klæðningu á veggjum, góllefni og hreinlætistæki, baðkarinu hent út og sett sturta í staðinn. Einnig var skipt um hreinlætistæki á baðherbergi á neðri hæð hússins. Er þetta til mikilla bóta og með

þessu var komist fyrir leka frá baðaðstöðunni niður í kjallara. Einnig kom í ljós að endurnýja þurfti lagnir frá húsinu út í rotþróna, en þær sem voru fyrir voru að ryðga í sundur.

Staða markmiða frá síðasta ári

- Músagangur er í veggjum sem reynandi væri að hefta með því að setja net undir vegklæðninguna utan á húsinu *Ekki lokið*
- Taka í gegn baðherbergið á efri hæðinni, þar eru óþéttar plötur meðfram baðkari sem lekur meðfram og alveg niður í kjallarann *Lokið*
- Einangra lagnir, til að minnka hitatap *Ekki lokið*

Markmið fyrir næstu ár.

- Músagangur er í veggjum sem reynandi væri að hefta með því að setja net undir vegklæðninguna utan á húsinu
- Einangra lagnir, til að minnka hitatap

4.1.7. Bölti

Leigjandi Bölti sagði upp leigusamningnum á árinu og var rekstri gistiheimilisins þar með hætt. Húsið er í eigu þjóðgarðsins og var í sumar nýtt fyrir starfsmenn. Við fengum gefins rúm sem var verið að skipta út á Hótel Skaftafelli. Þau þurftu lítilsháttar lagfæringa við en voru annars í ágætu standi. Borð sem verið var að skipta út úr veitingasölunni voru sömuleiðis sett inn í hvert herbergi og sett upp ljós og gardínur eftir þörfum. Sófasett fékkst gefins gegn því að vera sótt og keypt voru nauðsynleg áhöld og tæki í eldhús. Þarna eru einungis eins manns herbergi og voru 6-7 manns í Bölti í sumar. Gera þarf úttekt á ástandi hússins. Ofnar eru víða bilaðir og mikill mísagangur er í húsinu. Ekki voru nein vandræði með neysluvatnið í sumar. Á haustdögum varð vart við leka í eldhúsi. Tókst að komast fyrir hann í bili, en nauðsynlegt er að gera úttekt á ástandi hússins.

Markmið fyrir næstu ár.

- Gera úttekt á ástandi hússins

4.1.8. Önnur stærri mannvirki í Skaftafelli

Hlaðið brunnhús við Skaftafellsbrekkur byggt 1980 af Ragnari Stefánssyni. Þar eru brunnar fyrir neysluvatn.

Sel, bær í vörlu Þjóðminjasafns Íslands frá 1972 og endurbyggður á vegum þess. Í vor var unnið að lagfæringum á þaumum á vegum Þjóðminjasafnsins.

Tvær heyhlöður með áspaki. Í umsjá Þjóðminjasafns Íslands, lagfærður var veggur sem hafði hrunið úr.

Smiðja austan íbúðarhússins í Böltu. Var gerð upp á vegum Þjóðminjasafns Íslands laust fyrir 1980. Í umsjá Þjóðminjasafns Íslands.

Hænsnakofi og hesthús við Hæðir.

Rafstöðin í Eystragili og mannvirki sem henni tengjast, þar með talin stífla ofan við Magnúsarfoss og aðrennslisrás. Stíflan brast í miklu vatnsveðri í febrúar.

Nokkrar mismikið hrundar tóftir við Hæðir og fleiri gamlar tóftir sem tengjast búskap víðsvegar í þjóðgarðinum, m.a. hesthús ofan við Böltu sem byrjað var að gera upp fyrir nokkrum árum. Ragnar Frank og Anna dóttir hans unnu við að lagfæra þakið í vor.

Heimagrafreitur í brekkunum neðan við Böltu.

Skúr yfir borholu á aurunum framan við Skaftafellsjökul. Þar er vatnsdæla sem gengur fyrir rafmagni. Skúrinn var tekinn niður á haustdögum þar sem búið er að bora nýja

neysluvatnsholu sem tekin verður í notkun næsta vor. Skúrinn var settur yfir heitavatnsborholuna.

Borhola fyrir neysluvatn á bak við þjónustumiðstöðina.

Skúr yfir borholu með heitu vatni rétt við starfsmannahúsið Sandasel.

Starfsmenn þjóðgarðsins sjá um slátt umhverfis Sel og hlöðurnar og á þökum þeirra. Einnig slátt í heimagrafreitnum.

Túnin neðan við Sel og Hæðir og vestan við Hæðir í Fornviðarbrekkum eru girt með rafmagnsgirðingu og undanfarin ár hafa nokkrir hestar frá Svínafell og Hofi verið settir á beit þar á haustin til að sporna við sinumyndun. Á síðasta ári komu Ármann og Hólmfríður í Svínafell með nokkra hesta snemma sumars og voru þeir hafðir fram á haust í túnum. Fyrir næsta sumar er stefnan að setja einnig rafmagnsgirðingu umhverfis túnin við Bölt og falast eftir hestum til beitar þar. Það er erfitt að koma við nokkrum tækjum til að slá grasið í þeim bratta sem er víðast hvar í túnum hér, en það er mikill eldsmatur í sinunni og því getur skipt sköpum að reyna að halda henni í skefjum.

Staða markmiða frá síðasta ári:

- Lagfæra rafstöðvarhúsið sem var gert upp fyrir nokkrum árum og koma rafstöðinni í gagnið. Setja niður nýja rafmagnsstaura fyrir ljós á bílastæði *Ekki lokið*
- Ræða við fornleifafélag Öræfa um viðgerð á hesthúsi ofan við Bölt sem fenginn var styrkur til að endurreisa *Vinna hafin við það á vegum Fornleifafélagsins*
- Virkjun á heitu vatni sem fannst við tilraunaborun í byrjun árs 2009 *Byrjað*
- Vararafstöð sem tekur við þegar rafmagnið fer sem gerist ansi oft *Ekki lokið*
- Brunahanar á tjaldsvæði *Búið að setja þá niður*
- Tengja borholu fyrir neysluvatn inn á kerfið *Byrjað í lok árs*

Markmið fyrir næsta ár:

- Lagfæra rafstöðvarhúsið sem var gert upp fyrir nokkrum árum og koma rafstöðinni í gagnið. Setja niður nýja rafmagnsstaura fyrir ljós á bílastæði. Endurreisa stífluna.
- Virkjun á heitu vatni sem fannst við tilraunaborun í byrjun árs 2009.
- Vararafstöð sem tekur við þegar rafmagnið fer sem gerist ansi oft.
- Tengja borholu fyrir neysluvatn inn á kerfið
- Setja rafmagnsgirðingu um túnin við Bölt og fá hesta á þau í einhvern tíma
- Virkja brunahana – tengist dælumálum

4. 1.9. Göngubrýr og helstu mannvirki á gönguleiðum

Miklar rigningar í febrúar fóru illa með göngustíga og göngubrýr. Við Lambhaga flaut göngubrú af undirstöðunum og barst nokkra metra en skemmdist ekki að ráði. Einnig mokaðist aur og grjót yfir göngubrúna við Eystragil og fyllti upp í farveginn. Þá rofnaði skarð í varnargardinn við Lambhaga og flaut vatn yfir bílastæðið og jafnvel yfir veginn þegar mest var. Þorlákur Magnússon setti göngubrúna við Lambhaga aftur á sinn stað og færði göngubrúna við Eystragil þar sem lækurinn hafði breytt um farveg. Önnur göngubrúin að Skaftafellsjökli grófst á kaf í aur og grjót og var hún fjarlægð og gönguleiðin færð fjær hlíðinni. Vegna mikillar aurbleytu sem hélst meira og minna í allt sumar, voru lagðir timburstígar á hluta leiðarinnar frá Sjónarskeri að Skerhól. Þjóðgarðurinn hafði fengið frá Vegagerðinni mikið af þykkum plönkum sem eru helst nýttir í ræsisgerð og fer alla jafna ekki mikið af en gerð var tilraun með að leggja þrjá þannig planka samsíða langsum eftir stígnum í stað hefðbundinna aðferða og kom það nokkuð vel út. Sjá annars 3. viðauka.

Tafla 1. Göngubrýr og önnur mannvirki á gönguleiðum

Göngubrýr og önnur mannvirki á gönguleiðum		
Tegund	Staðsetning	Ástand í lok árs
Göngubrú	Yfir Morsá við Götugil	Gott
Göngubrú	Yfir Morsá norðan við Grjóthól	Gott
Göngubrú	Við mynni Vestragils, 2 stk	Gott, önnur brúin flaut upp og var komið fyrir aftur á sinn stað
Göngubrú	Við mynni Eystragils	Gott, brúin var færð þar sem lækurinn breytti um farveg
Göngubrú	Yfir Vestragil ofan við stíflu	Gott, en aðkoman að henni að vestan var lagfærð í vor þar sem gróf undan henni í febrúar
Göngubrú	Yfir Eystragil við Heygötufoss	Gott, en er farin að halla töluvert. Þarf að fylgjast með undirstöðum.
Göngubrú	Yfir Eystragil uppi á heiði	Gott
Göngubrú	Yfir Vestragil upp við Svartafoss	Ný brú, ástand gott.
Minni göngubrýr,	Á leiðinni yfir Vesturheiði í Morsárdal, að Svartafossi frá útsýnishólnum, frá Sjónarskeri að Skerhól, rétt undir Sjónarskeri og á hringleið að Skaftafellsjökli.	Innri göngubrún á stígnum með hlíðinni að Skaftafellsjökli var fjarlægð og göngustígurinn lagður neðar. Aðrar á jökulslóð í lagi. Lítill timburbrú á Vesturheiði flaut burt í leysingum, en er komin aftur á sinn stað.
Tröppur og pallur	Upp frá Lambhaga og vestan við Eystragil, upp hlíðina beggja vegna brúar við Svartafoss	Lokið við einn útsýnispall við Svartafoss og handrið. Sett þrep ofan á opna palla austan megin.
Timburstígar	Á Vesturheiði yfir í Morsárdal, á Austurheiði milli Vestra- og Eystragils. Á leið að Skerhól frá Sjónarskeri.	Í góðu lagi. Nýr timburstígar lagður á leiðinni frá Sjónarskeri að Skerhól á um 100 metra kafla.
Timburpallar	Í Austurbrekkum, á hringleið að Skaftafellsjökli, á leið að Morsá undir brekkum.	Nokkuð gott. Þarf að fara yfir og lagfæra palla í Austurbrekum og jafnvel breyta leiðinni að Morsá.

Staða markmiða frá síðasta ári:

- Skoðaðir verði möguleikar á smíði nýrrar göngubrúar yfir Morsá við Morsárlón *Ekki lokið*
- Áætla hversu mikið efni þyrfti í göngupalla á gönguleiðinni um Miðheiði sem áður var gönguleið innan þjóðgarðsins en hefur verið lokað í fjöldamörg ár *Ekki lokið*
- Endurnýjað timbur í tröppum við Lambhaga *Ekki lokið en endurnýjað eftir þörfum*

Markmið fyrir næsta ár:

- Skoðaðir verði möguleikar á smíði nýrrar göngubrúar yfir Morsá við Morsárlón
- Áætla hversu mikið efni þyrfti í göngupalla á gönguleiðinni um Miðheiði sem áður var gönguleið innan þjóðgarðsins en hefur verið lokað í fjöldamörg ár
- Endurnýjað timbur í tröppum við Lambhaga

4.1.10. Mannvirki á suðursvæði utan Skaftafells

Efni til framkvæmda við Múlakot, ásamt gaskútum fyrir sumarið, var sent inn á Lónsöræfi sl. veturn með Jóni Bragasyni sem fer árlega inneftir að vetrarlagi fyrir Ferðafélag A-Skaft. Ferðafélagið stóð fyrir því að koma á fastlínusambandi í Múlaskála og Múlakoti og tók þjóðgarðurinn þátt í því verkefni. Heldur gekk brösuglega í byrjun að fá gott samband, en vonir standa til að úr því rætist fyrir næsta summar. Ákveðið var að skipta um salerni og taka lagnir út úr veggnum frekar en niður úr gólfínu til að ná meiri halla í rotþróna. Nýtt salerni verður sent inneftir með næstu ferð.

Purrsalerni við Heinabergslón hefur staðið fyrir sínu. Síðasta veturn kom í ljós að einhverntíma um haustið hafði gert mikið rok og náði vindur sér einhvern inn um útloftunargatið þannig að jukk úr safnþrónni undir salerninu þyrlaðist upp úr salerninu og um allt rýmið. Vonandi hefur tekist að komast fyrir þetta vandamál.

Markmið frá fyrra ári.

- Koma fyrir rotþró við Múlakot og ganga frá salerni *Langt komið*
- Ljúka frágangi á ljósum og öðru sem út af stendur *Lokið*
- Koma upp skilti utan á húsið með tákni upplýsingagjafar og merki Vatnajökulsþjóðgarðs *Ekki lokið*

Markmið fyrir næstu ár

- Koma upp skilti utan á húsið með tákni upplýsingagjafar og merki Vatnajökulsþjóðgarðs
- Koma upp gönguleiðakortum og öðrum upplýsingum innanhúss í Múlakoti
- Ljúka frágangi við salerni og setja upp vegg

4.2 Bifreiðar

Fastur bíll í Skaftafelli er Land Rover, Freelander PV N92 sem er nær eingöngu nýttur af þjóðgarðsverði og sérfræðingi í Skaftafelli. Í Skaftafelli er einnig rafbíll sem nýttur er eins mikið og kostur er við alla snúninga á tjaldsvæðinu og við flutning á efni til göngustígagerðar þar sem því verður við komið. Frá 10. maí til 15. september var leigður pallbíll í Skaftafell. Hann var mest notaður til ýmissa verka sem til félle í Skaftafelli en einnig til eftirlitsferða allt að Fjallsárlóni. Einnig var leigður pallbíll í 3 mánuði á Höfn til eftirlits á Heinabergssvæðinu og allt að Jökulsárlóni.

4.3 Vélar og tæki

Starfsmaður þjóðgarðsins sá um slátt á tjaldflötum í summar og gekk það mjög vel. Landverðir sjá um slátt umhverfis hús og á tjaldsvæði, auk þess sem þeir slá við Sel, hlöðurnar og heimagrafreitinn.

Tafla 2. Vélar og tæki

Vélar og tæki			
Gerð vélar	Númer	Ástand í lok árs	Annað
Kúbóta dráttarvél	IM 0271	Gott	Skoðun án ath.semda
Yanmar beltavagn	IB 0130	Rafgeymir lélegur	Skoðun án ath.semda

Ifor Williams, kerra	OL955	Gott	Skoðun án ath. semda
Rafbíll	UF M72	Rafgeymar slappir	Gott
Vélhjólbörur		Gott	Í lagi
Sláttuvél fyrir kúbóta		Gott	Þarf að brýna hníf
Grassafnari á kúbóta		Gott	
Sláttuvél	AL-KO Classic 5,1B Auto	Gott	
Rafmagnssláttuvél		Í lagi	
Rafmagnsorf	01 GV WOGT845	Hlíf fyrir þráð brotnaði	
Kawasaki, bensínorf	01 KA HA035B-AS50	Gott	
Bensínorf		Ílegt	
Bensínorf	Til lúpínusláttar	Gott	
Hekkklippur		Í lagi	
Bútsög		Gott	
Höggborvél	Makita BHR243	Gott	Seríunr. 2012-0009902
Rafstöð		Gott	vframkvæmda
Rafstöð		Gott	Fyrir hestagirðingu
Vatnadrekinn		Þarfnaðast yfirhalningar	Ryðgaður og málning farin að flagna

Staða markmiða frá síðasta ári:

- Halda áfram að laga rafbílageymslu og skipuleggja verkfærageymslu *Gert*
- Koma Vatnadrekanum í húsaskjól t.d. á vélasafninu á Skógum *Ekki lokið*
- Draga úr notkun pallbíls en auka notkun rafbíls til að þjónusta tjaldsvæði *Gert*

Markmið næsta árs:

- Halda áfram að laga rafbílageymslu á tjaldstæði og skipuleggja verkfærageymslu.
- Koma Vatnadrekanum í húsaskjól t.d. á vélasafninu á Skógum.
- Draga úr notkun pallbíls en auka notkun rafbíls til að þjónusta tjaldsvæði.

5. STARFSMENN OG HELSTU VERKEFNI ÞEIRRA

5.1 Heilsársstarfsmenn

Á suðursvæði Vatnajökulsþjóðgarðs bættist við einn heilsársstarfsmaður á árinu þegar Helga Árnadóttir fyrrum sérfræðingur á norðursvæði var ráðin til starfa til að sjá um upplýsingamiðstöð þjóðgarðsins í Gömlubúð á Höfn. Þórhildur Ásta Magnúsdóttir sem hefur starfað sem landvörður síðustu tvö sumur, leysir Helgu af í barneignarfrí í veturn og sér um Gömlubúð og önnur tilfallandi verkefni. Yfir vetrartímann skiptu tveir landverðir með sér vinnu í upplýsingamiðstöðinni, þeir Sigurður Óskar Jónsson og Klaus Kretzer, þannig að Sigurður vann tvær vikur í senn og Klaus síðan í eina viku. Þeir sjá einnig um alla helgarvinnu.

Regína þjóðgarðsvörður gerir tillögu að framkvæmdaáætlun og tekur þátt í gerð rekstraráætlunar fyrir svæðið. Hún sa sem fyrr að mestu um ráðningar og skipulagningu

vinnu starfsmanna og útbjó verkefnista fyrir starfsmenn og sjálfboðaliða, starfslýsingar, vaktatöflur, vinnuskýrslur og hélt starfsmannafundi auk daglegrar verkstjórnar og utanumhald vegna rekstursins. Hún hafði yfirumsjón með verslun í upplýsingamiðstöðinni í Skaftafelli, skipulagningu hennar, ákvað vöruúrvval og verðlagningu á vörum. Þá hélt hún utan um kassauppgjör í verslunum og sá um uppgjör og talningar um áramót. Einnig tók hún á móti skólahópum og öðrum sérhópum og móttöku ýmissa annarra gesta utan dagskrár. Regína fór í hálfsmánaðar starfsþjálfun sem var skipulögð af American Scandinavian Foundation og fór fram í Washington og Oregon í Bandaríkjunum.

Helga Davids sérfræðingur á Höfn vann að því að semja texta og safna saman myndefni fyrir snertiskjá um jarðfræði á Suðausturlandi vegna sýningar í Gömlubúð, í samvinnu við Helga Torfason. Lokið var við efni um steingervinga og málma annarsvegar og holufyllingar hinsvegar en meira efni er í vinnslu. Hún sá um að velja grjót og steingervinga í steinasýningu, safnaði saman upplýsingum um gripina og vann að öðrum tilfallandi verkefnum vegna sýningarinnar. Hún tók vaktir í Gömlubúð um sumarið og vinnur aðra hverja helgi þar í vetur. Þá leysti hún af sem landvörður á Höfn og sá þá um fræðslugöngur og eftirlit auch þess sem hún var nokkra daga við vinnu í Lónsöræfum. Hún vann jarðfræðiskilti fyrir Heinaberg sem komið er upp og aðstoðaði við að setja upp þrjú síðustu jarðfræðiskiltin sem hún vann að fyrir jarðfræðistíginn við Fláajökul sem nú telst tilbúinn. Helga fór í hálfsmánaðar starfsþjálfun sem var skipulögð af American Scandinavian Foundation og fór fram í Washington og Oregon í Bandaríkjunum.

Guðmundur, aðstoðarmaður þjóðgarðsvarðar í Skaftafelli, sér um vefsíðu og samfélagsmiðlasíður þjóðgarðsins. Hann vann að ýmsum útgáfutengdum verkefnum svo sem fréttabréfi suðursvæðis og Litla landvarðaheftinu sem gefið var út af Vinum Vatnajökuls, auch þess sem hann skrifaði grein um starfsþjálfunarferð sína til Bandaríkjanna haustið 2012. Guðmundur var tengiliður við Ferðaþjónustuna í Hoffelli um upplýsingagjöf sem þau sáu um fyrir Vatnajökulsþjóðgarð. Guðmundur leysti þjóðgarðsvörð af í sumarfrí. Þá vann hann að ýmsum framkvæmdaverkefnum í Skaftafelli, gerði áhættumat á gönguleiðum og var tengiliður við Verkfræðistofuna Leiðir ehf vegna innleiðingar þjónustukortakerfis í Skaftafelli. Þá hafði hann eftirlit með framkvæmdum og umgengni vegna kvikmyndatöku á Svínafellsjökli í september. Hann sótti einnig ýmsa fundi og fyrirlestra og sá m.a. um að skipuleggja heimsókn sendiherra Bandaríkjanna á suðursvæðið í lok maí.

Helga Árnadóttir tók til starfa um miðjan apríl. Hún starfaði síðustu ár sem aðstoðarmaður þjóðgarðsvarðar í Jökulsárgljúfrum og þekkir því vel til þjóðgarðsins og starfsemi hans. Helga heldur utan um alla starfsemi í Gömlubúð, starfsmannamál, verslun og allt sem henni fylgir, bókunarþjónustu og viðhald og uppfærslu sýningarinnar. Helga fór í fæðingarorlof í október og sér Þórhildur Ásta Magnúsdóttir um Gömlubúð og ýmis verkefni Helgu á meðan.

Markmið frá síðasta ári:

- Að upplýsingagjöf allt árið á vegum Vatnajökulsþjóðgarðs verði aukin á suðursvæðinu. *Opið í Gömlubúð í vetur, lengdur opnunartími í Skaftafelli*
- Ljúka gerð áhættumats fyrir gönguleiðir *Lokið í október*

Markmið fyrir næsta ár:

- Að upplýsingagjöf allt árið á vegum Vatnajökulsþjóðgarðs verði aukin á suðursvæðinu.

5.2 Sumarstarfsmenn

Alls störfuðu 20 sumarstarfsmenn á suðursvæðinu sumarið 2013 við landvörslu og upplýsingagjöf, þar af 4 á Höfn og einn í Lónsöræfum. Tveir voru þó aðeins hluta af sumrinu. Í veitingasölu voru 8 starfsmenn allt sumarið auk Önnu Maríu Ragnarsdóttur sem sá um reksturinn. Fyrsti landvörður í Skaftafelli tók til starfa 2. maí og tveir voru út september ásamt vetrarstarfsmönnum. Sami landvörður og í fyrra var í Lónsöræfum í 7 vikur, Unnur Jónsdóttir. Landvörlustöðu á Höfn gegndi Þórhildur Á. Magnúsdóttir. Hún sá um gönguferðir á Heinabergssvæðinu og sinnti eftirliti á áningarástöðum að Hrollaugshólum og svæðinu við Jökulsárlón auk þess að taka vaktir á upplýsingamiðstöðinni á Höfn seinnipart sumars. Alls voru 14 starfsmenn með landvarðaréttindi við störf í sumar eða tæplega 13 stöðugildi alls. Var það sérstaklega ánægjulegt að fimm starfsmenn sem höfðu starfað í Skaftafelli í 1 – 2 sumur í móttökum eða veitingasal urðu sér úti um landvarðaréttindi í ár og réðu sig til starfa sem landverðir í sumar.

Tafla 3. Sumarstarfsmenn á suðursvæði Vatnajökulsþjóðgarðs 2013

Starfsmaður	Tímabil	Starfssvið	Starfs-sumar
Anna Ragnarsdóttir Pedersen	27. 5 - 31. 8	Landvarsла/móttaka	2
Arngrímur Borgþórsson	7. 7 – 15. 9	Ræstingar	2
Guðrún Einarsdóttir	3. 6 – 31. 8	Gamlabúð, móttaka	1
G. Stefanía V. Ingólfssd.	24. 5 – 7. 8	Landvarsла/móttaka	3
Hákon Jensson	8. 5 – 30. 9	Landvarsла/móttaka	4
Halla Tinna Arnardóttir	10 dagar	Móttaka/leiðbeining	7
Hrafnhildur Ævarsdóttir	5. 6 – 31. 8	Landvarsла/móttaka	3
Justyna Anna Dubis	11. 7. – 31. 8	Ræstingar	1
Katrín Pálmadóttir	13. 5 – 29. 8	Landvarsла/móttaka	2
Klaus Kretzer	1. 5 – 30. 9	Verkamaður/landvarsла	5
Kolbrún Þorsteinsdóttir	5. 6 – 31. 8	Upplýsingamiðstöð, sá um verslun, pantanir, uppgjör ofl.	1
Rakel Ösp Elvarsdóttir	27. 5 – 18. 8	Landvarsла/móttaka	2
Sigurður Ingi Arnarson	2. 6 - 31. 8	Landvarsла/móttaka	2
Sigurður Óskar Jónsson	1. 5 – 30. 09	Landvarsла/móttaka	3
Sigurgeir Thoroddsen	28. 5 – 20. 8	Landvarsла/móttaka	1

S. Harpa Guttormsdóttir	1. 5 – 30. 8	Gamlabúð, móttaka	2
Unnur Jónsdóttir	1. 7. – 20. 8	Lónsöræfi, landvarsла	4
Þorvarður H. Brynjólfsson	24. 5 – 10. 8	Landvarsла/móttaka	3
Þórgunnur Þórsdóttir	16. 5 – 17. 8	Móttaka, Gömlubúð og Skaftafelli	2
Þórður Ásta Magnúsdóttir	1. 6 – 30. 9	Höfn landvarsла/upplýsingagjöf	2

Tafla 4. Starfsmenn veitingasölu í Skaftafelli sumarið 2013

Nafn	Tímabil	Starfssumar
Alexandra Kr. Höskuldsdóttir	5. júní – 31. ágúst	1
Arnaldur Björnsson	13. júní - 29. ágúst	3
Guðlaug Margrétt Björnsdóttir	15. maí – 31. ágúst	1
Hrefna Rós Helgadóttir	20. maí – 17. sept.	1
Hulda Rós Helgadóttir	20. maí – 15. ágúst	1
María Sól Ingólfssdóttir	17. maí – 31. ágúst	2
Pétur Már Sigurjónsson	17. maí – 14. ágúst	3
Urður Ýrr Brynjólfssdóttir	1. maí til 31. ágúst	1

Í upphafi hvers sumars er haldinn kynningarfundur þar sem starfsmenn fá yfirlit yfir Vatnajökulsþjóðgarð, Skaftafell, starfið, samninga, reglur og skyldur ofl. Farið er með nýja starfsmenn í gönguferðir um svæðið og saga svæðisins og áhugaverðir staðir kynntir fyrir þeim. Í ár fengum við fleiri starfsmenn snemma til starfa en við höfum áður gert, eða alls níu. Þeim var skipt í two hópa og voru teknir tveir heilir dagar með hvorum hóp í kynningu á þjóðgarðinum, starfsemi, náttúrufræði, kynningu á loftslagsbreytingum og fleiru. Einnig voru þessir fyrstu dagar nýttir til útivinnu, stikunar, smíða og fleira til að landverðir kynntust þeim verkum og svæðinu af eigin raun. Það voru fáir nýir starfsmenn í landvörsu og upplýsingagjöf eða aðeins tveir sem ekki hafa unnið í Skaftafelli áður, en sumir höfðu verið í veitingasölunni. Það var því að mestu sett í hendur eldri starfsmanna að þjálfa starfsmenn í móttöku, vörsu tjaldsvæðis og gönguferðum, en allir sem sáu um leiðsögn í gönguferðum höfðu lokið landvarðanámskeiði og hlotið einhverja þjálfun í leiðsögn þar. Í starfsmannaviðtolum eftir sumarið kom samt í ljós að nýjum starfsmönnum fannst þeir ekki hafa hlotið næga fræðslu og leiðsögn, sérstaklega hvað varðar gönguferðirnar, þannig að þennan þátt þarf að bæta næsta vor.

Frá 30. maí til 28. ágúst var farið einu sinni í viku í eftirlitsferðir á áningarstaði til austurs og vesturs og týnt rusl. Landverðir fóru að brúarbitunum á Skeiðarársandi í vestur og að Fjallsárlóni í austur. Landverðir á Höfn fóru tvisvar í viku að Jökulsárlóni og sinntu áningarstöðum á leiðinni m.a. í samstarfi við skógræktina í Haukafelli (2. viðauki). Teljum við að reglubundið eftirlit sé nauðsynlegt á þessum vinsælu áningarstöðum bæði til að gera landverðina sýnilegri á svæðinu og einnig til að stuðla að betri umgengni. Hinsvegar kostar þetta eftirlit tíma og fjármagn og þegar horft er til niðurskurðar á rekstri Vatnajökulsþjóðgarðs næsta sumar er líklegt að við sjáum okkur ekki fært að sinna þessu þarfa verkefni áfram nema fleiri taki þátt í kostnaði við það.

Nú kom upp breytt staða í húsnæðismálum starfsmanna þar sem rekstri í Böltu var hætt í vor og þjóðgarðurinn tók við húsinu. Þar voru 7 starfsmenn í sumar, allir með sérherbergi og í Sandaseli voru 12 starfsmenn. Vaktafyrirkomulagi var breytt þar sem ekki þurfti lengur að senda fólk heim til að losa herbergi og voru því oftast fleiri starfsmenn á staðnum í einu en áður. Einn starfsmaður í Skaftafelli bjó í heimahúsi auk Önnu Maríu. Tveir starfsmenn voru með herbergi í skrifstofuhúsnæðinu að eigin ósk. Landverðir og starfsfólk upplýsingamiðstöðvar á Höfn eru búsett á svæðinu og landvörður í Lónsöræfum hefur aðsetur í Múlakoti í Kollumúla sem er í eigu þjóðgarðsins.

Staða markmiða síðasta árs

- Starfsmannahandbók fyrir Skaftafell *Komin sameiginleg handbók fyrir allan þjóðgarðinn sem var unnin vegna inngöngu í VAKANN*
- Koma á næturvörslu á tjaldsvæðinu *náðist ekki, lengri vaktir um helgar eftir þörfum*
- Staðháttanámskeið fyrir starfsmenn *náðist*

Markmið fyrir næsta ár

- Koma á næturvörslu á tjaldsvæðinu
- Halda áfram með staðháttanámskeið fyrir starfsmenn
- Auka leiðbeiningu fyrir starfsmenn í gönguferðum og móttöku

5.3 Sjálfboðaliðar

Sjálfboðaliðar sem komu til okkar á vegum Umhverfisstofnunar unnu að ýmsum verkefnum í þjóðgarðinum í sumar. Mest í Skaftafelli, en einnig tölувert við Jökulsárlón og á Skeiðarársandi og svo voru 4 sjálfboðaliðar í nokkra daga á Lónsöræfum.

Alls voru vinnuvikur sjálfboðaliða sem komu á vegum UST þetta sumarið 119 talsins. Haldið var svipuð skipulagi og í fyrra og yfirleitt voru um 4 – 6 í hverjum hóp sem er passlegur fjöldi fyrir húsnæðið sem er fyrir hendi. Sumir hópar kjósa að gista í tjöldum og þá getur eldhús- og baðaðstaða nýst fyrir fleiri. Í ár var reynt að hafa landvörð/verði með sjálfboðaliðunum sem oftast, bæði til að landverðir kynnist þessum störfum og til að gera störf sjálfboðaliðanna markvissari. Í sumar voru verkefnin að mestu leyti viðhaldsverkefni vegna þeirra skemmda sem urðu á göngustígum í miklu vatnsveðri í febrúar. Samantekt um þau verkefni má sjá í skýrslu til framkvæmdasjóðar ferðamannastaða í 3 viðauka, en 3 milljóna króna styrkur fékkst til verkefnisins.

Helstu verkefni sjálfboðaliða í Skaftafelli í sumar til viðbótar viðhaldsverkefnum sem lýst er í skýrslunni í 3. viðauka voru;

- Lúpínueyðing. Lúpína var rifin upp með rótum meðfram Morsánni og stakar plöntur utan aðalbreiðunnar fjarlægðar eftir föngum. Þetta er framhaldsverkefni. Einnig fóru þrír landverðir með þjóðgarðsverði og fjarlægðu nýjar lúpínoplöntur við Skerhól.
- Lónsöræfi, lagfæringar á gönguleiðum og grafið fyrir rotþró.
- Jökulsárlón, grafnir niður staurar til að afmarka bílastæði austan ár í samráði við landeigendur.
- Rakstur yfir utanvegaakstur við Jökulsárlón og á Skeiðarársandi.
- Grafnir niður leiðarstaurar víðsvegar í Skaftafelli.

Staða markmiða frá fyrra ári

- Starfsmenn þjóðgarðsins taki meiri þátt í stýringu á sjálfboðaliðahópum *Náðist*
- Halda áfram að bæta aðstöðuna í Sandaseli, tengja seinni sturtuklefa og kaupa ísskáp og örbylgjuofn *sturtuklefí tengdur*

Markmið fyrir næstu ár

- Kaupa nýjan örbylgjuofn í aðstöðu sjálfboðaliða

5.4 Fatnaður starfsfólks

Vatnajökulsþjóðgarður leggur starfsfólki til vinnufatnað. Almennur vinnufatnaður, buxur, bolir og flíspeysur er hentugur og nýtist vel. Hinsvegar vantar léttari og ódýrari buxur til að nota í móttöku og ræstingum, það er óþarfí að fólk sé í göngubuxum við þau verk.

Starfsmenn hafa látið í ljós óánægju með bláu úlpurnar þar sem þær halda ekki vatni. Gott væri að huga að nýjum úlpum fyrir næsta sumar. Annars er einnig til merktur regnfatnaður og hlífðarfatnaður til nota við þannig aðstæður.

Staða markmiða frá síðasta ári.

- Þunnar buxur fyrir starfsfólk í ræstingum *Ekki komið*
- Eiga allar stærðir af vinnufatnaði *best ef vinnufatnaður væri geymdur miðlægt (t.d. í Reykjavík) þar sem starfsmenn gætu sótt hann um leið og skrifandað er undir ráðningarsamninga. Annars fer þó nokkur tími í að leita að passlegri stærð og senda á milli svæða.*

Markmið fyrir næsta ár.

- Þunnar buxur fyrir starfsfólk í ræstingum.
- Vatnsheldar úlpur

6. GESTIR OG PJÓNUSTA ÞJÓÐGARÐSINS

Fjöldi fólks sem heimsækir Skaftafell árið um kring eykst ár frá ári þó langmestur þunginn sé auðvitað yfir sumartímann. Frá því farið var að hafa opíð allt árið hefur umferð aukist mjög yfir mánuðina frá október til apríl og ljóst að sú þjónusta sem hér er veitt er æ mikilvægari til að ferðamenn geti einhversstaðar nálgast upplýsingar um ferðaleiðir, gístimöguleika og afþreyingu á svæðinu. Þessi þjónusta þjóðgarðsins kemur því bæði ferðaþjónustuaðilum til góða sem og eykur öryggi ferðamanna.

6.1 Upplýsingamiðstöðvar þjóðgarðsins

Upplýsingamiðstöðvar eru tvær á suðursvæðinu, í Skaftafelli og í Gömlubúð á Höfn.

Vatnajökulsþjóðgarður tók Gömlubúð á leigu sl. vor og var sett þar upp upplýsingamiðstöð með sama sniði og á öðrum stöðum. Sýningarhönnuður var Þórunn Þorgrímsdóttir. Að auki eru samningar við landeigendur á þremur stöðum um upplýsingagjöf fyrir þjóðgarðinn yfir sumarmánuðina.

6.1.1 Skaftafell

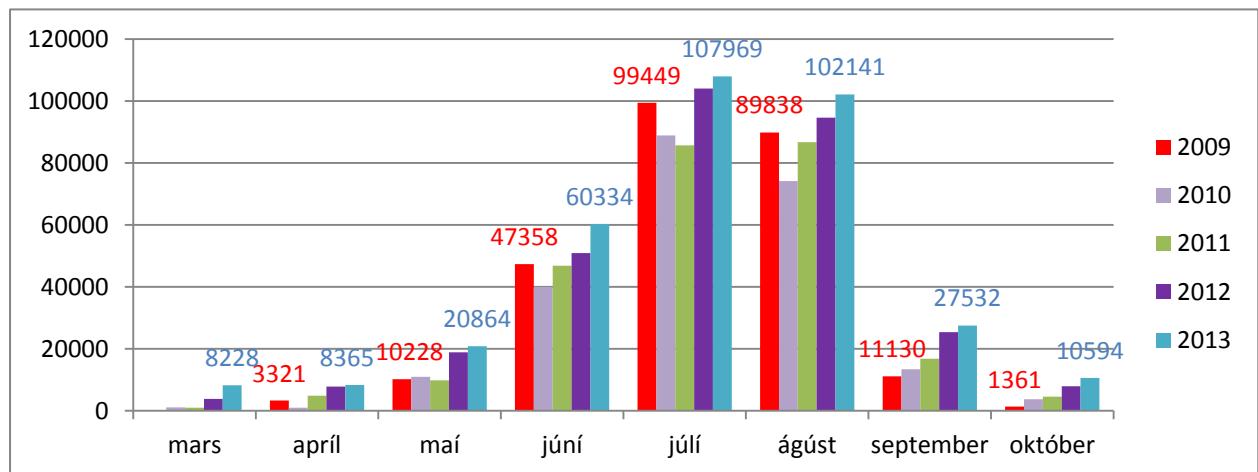
Opið var í upplýsingamiðstöðinni í Skaftafelli alla daga árið 2013 nema nýársdag, aðfangadag, jóladag og gamlársdag. Opnunartími upplýsingamiðstöðvarinnar sumarið 2013 var með sama sniði og undanfarin ár og miðast að hluta til við áætlunarferðir að og frá Skaftafelli. Við höfum verið að smálengja opnunartíma eftir því sem reynslan sýnir okkur, t.d. var opið allan júní og ágúst frá 8 – 21 en einnig lengdum við opnunartíma í nóvember og desember um 1 klst. Frá 12. febrúar var opnunartími lengdur um 1 klst í báða enda vegna fjölda gesta.

Tafla 5. Opnunartími Skaftafellsstofu 2013.

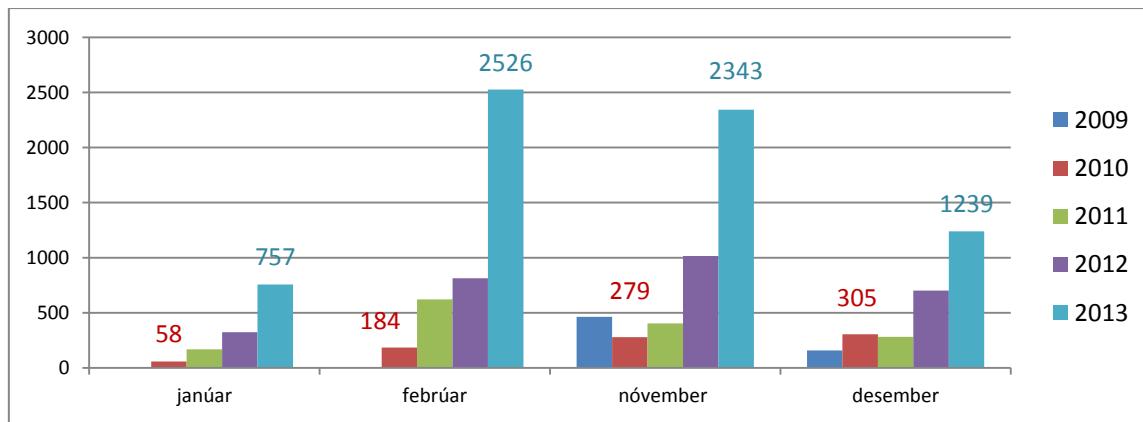
* frá 12. febrúar var opnunartími lengdur vegna fjölda gesta og var þá frá 10 – 16

1. janúar – 28. febrúar*	11 - 15
1. mars – 30. apríl	10 - 17
Maí	9 - 19
1. júní - 31. ágúst	8 - 21
september	9 - 19
október.	10 - 17
1. nóv. - 31. des.	11 - 16

Opið hefur verið alla daga frá því í apríl árið 2010 (fyrir utan nokkra daga um jól og áramót) og eru þessi ár því að mestu samanburðarhæf frá þeim tíma þótt daglegur opnunartími hafi verið að smálengjast. Eins og sést á gröfunum hér fyrir neðan er fjölgun heimsóknna í Skaftafellsstofu alla mánuði ársins frá síðasta ári. Talningin sýnir ekki nákvæman heildarfjölda gesta sem koma í Skaftafellsstofu nema frá 1. nóvember til 1. mars þegar er handtalið. Þar sem margir fara inn og út nokkrum sinnum á meðan á dvöl þeirra stendur, aðrir koma aldrei inn og starfsmenn eru einnig á ferðinni framhjá teljaranum sýnir hann hve mikill erillinn er í upplýsingamiðstöðinni og þróunina milli ára. Með því að bera gestafjöldann saman við bílaumferð að og frá Skaftafelli er svo hægt að áætla gestafjölda.

Mynd 1. Þróun á fjölda heimsóknna í Skaftafellsstofu, mars – október 2009 - 2013 samkvæmt teljara í dyrum. Rauðar magnitölur eru fyrir árið 2009 en bláar eiga við árið 2013. Talningar voru ekki hafnar í mars 2009, en í mars 2010 voru 1127 heimsóknir skráðar.

Mynd 2. Fjöldi heimsókna í Skaftafellsstofu mánuðina janúar, febrúar, nóvember og desember árin 2009 - 2013, handtalið er alla mánuði. Rauðar magntölur eiga við árið 2010 en bláar magntölur við árið 2013.

Í Skaftafellsstofu er eins og áður lögð áhersla á að vera með sölu handbækur, landakort og vandaðar ferðamannabækur auk íslenskrar framleiðslu á fatnaði og minjagripum og sem mest af nærsvæðinu. Vörusala jókst í flestum vöruflokkum tölувert milli ára. Kolbrún Þorsteinsdóttir hafði yfirumsjón með verslun og sá nær alfarið um pantanir og einnig uppgjör í fjarveru þjóðgarðsvarðar. Það er fljótt að sýna sig að þegar einn starfsmaður sér um verslunina verða pantanir markvissari og vörusala eykst. Allra best væri að ráðinn yrði heilsársstarfsmaður sem sæi um upplýsingamiðstöðina á veturna og pantanir og uppgjör fyrir verslun og veitingasal á sumrin. Til að það geti gengið vantar húsnæði á staðinn. Þjóðgarðurinn rak veitingasölu í Skaftafellsstofu í sumar með svipuðu sniði og í fyrra.

Staða markmiða fyrra árs:

- Verslunarstjóri yfir sumartímann *náðist að nokkru leyti*
- Senda starfsmenn á námskeið fyrir starfsfólk í upplýsingagjöf *náðist ekki, m.a. vegna óheppilegrar dagsetningar*
- Lengja opnum yfir vetrarmánuðina til kl. 16:00 og opið verði frá 8 – 21, júní til ágúst *náðist*

Markmið fyrir næsta ár:

- Verslunarstjóri yfir sumartímann.
- Senda starfsmenn á námskeið fyrir starfsfólk í upplýsingagjöf

6.1.1.1 Þjónusta á vegum annarra aðila en þjóðgarðsins

Undanfarin ár hafa tvö fyrirtæki verið með aðstöðuhús á bílaplaní framan við Skaftafellsstofu. Veitt hafa verið leyfi til árs í senn vegna þessara húsa. Húsin stinga í stúf við annan húsakost á svæðinu og það hefur alla tíð verið ljóst að þau eru aðeins til bráðabirgða. Í nýju deiliskipulagi er gert ráð fyrir að mögulegt verði að byggja lítil hús á þjónustusvæðinu, en slík upphbygging verður að haldast í hendur við stækkan á bílastæði og endurskipulagningu á þjónustu. Upphaflega var gert ráð fyrir að þau fyrirtæki sem nú þegar eru staðsett innan þjóðgarðsins gætu flust í slík hús. Próun á fjölda ferðamanna í Skaftafelli undanfarin sumur hefur þó vakið upp efasemdir um hvort æskilegt sé að slík starfsemi sé á hlaðinu í Skaftafelli þar sem erillinn hér er farinn að hafa veruleg áhrif á fyrstu kynni ferðamanna af þjóðgarðinum. Í 4. viðauka er samantekt þjóðgarðsvarðar og sérfræðings í Skaftafelli um þjónustusvæðið í Skaftafelli, stöðu og framtíðarsýn sem kynnt var stjórn þjóðgarðsins á fundi í Skaftafelli á haustdögum.

6.1.2 Höfn

Upplýsingamiðstöð Vatnajökulsþjóðgarðs tók til starfa 1. maí í Gömlubúð. Þrír starfsmenn voru þar við störf í sumar auk sérfræðinga þjóðgarðsins, en einn starfsmannanna vann hluta sumarsins í Skaftafelli. Helga Árnadóttir tók til starfa seinnipart apríl en hún verður með yfirumsjón með Gömlubúð. Helga Davids sérfræðingur leysti einnig af í móttöku. Þórhildur Magnúsdóttir sá um landvörslu á Heinabergssvæðinu eins og í fyrra og fylgir skýrsla um landvörluna með í 2. viðauka. Þó húsið hafi verið afhent þjóðgarðinum 1. maí var enn mikið verk óunnið í og við húsið og hafði það auðvitað truflandi áhrif á upplýsingagjöfina. Nokkrum dögum eftir opnun kvíknaði í húsinu þegar unnið var í klæðningunni svo allt fylltist af sóti og reyk en sem betur fer tókst að slökkva eldinn áður en óbætanlegur skaði hlaust af. Þetta tafði þó auðvitað fyrir verklokum.

Tafla 6. Fjöldi gesta í upplýsingamiðstöðina á Höfn sumarið 2013

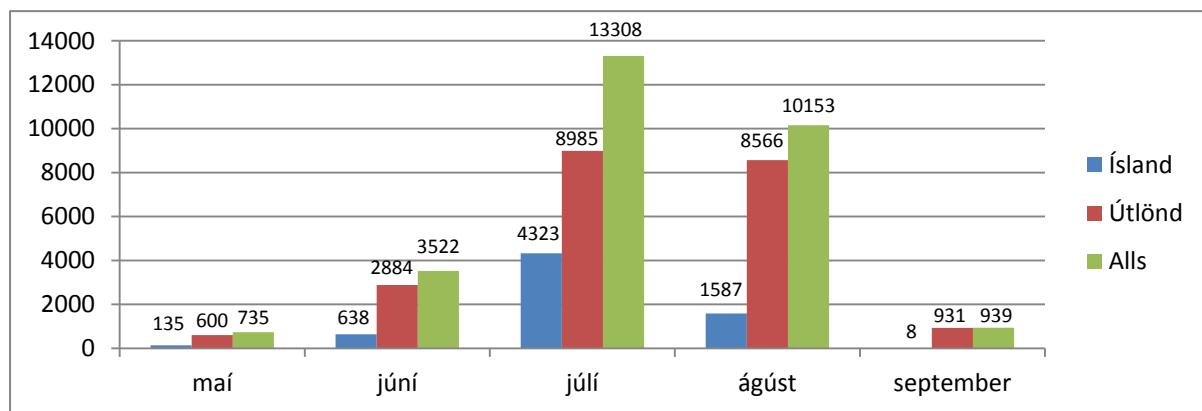
	Maí	Júní	Júlí	Ágúst	Sept
Alls:	889	3.338	7.365	7.672	1.041
Avg.	29	111	238	256	36
Max/dag	64	201	378	520	77

6.1.3 Upplýsingastöðvar á Skálafelli, í Hólmi og Hoffelli

Eins og undanfarin ár var gerður samningur við landeigendur í Hoffelli, Hólmi og Skálafelli um upplýsingagjöf til ferðamanna. Samningurinn var gerður fyrir sumarmánuðina, júní, júlí og ágúst. Guðmundur Ögmundsson var tengiliður þjóðgarðsins við Hoffell, en tengiliðir við Hólm og Skálafell voru heilsársstarfsmenn á Höfn.

6.2 Tjaldsvæði

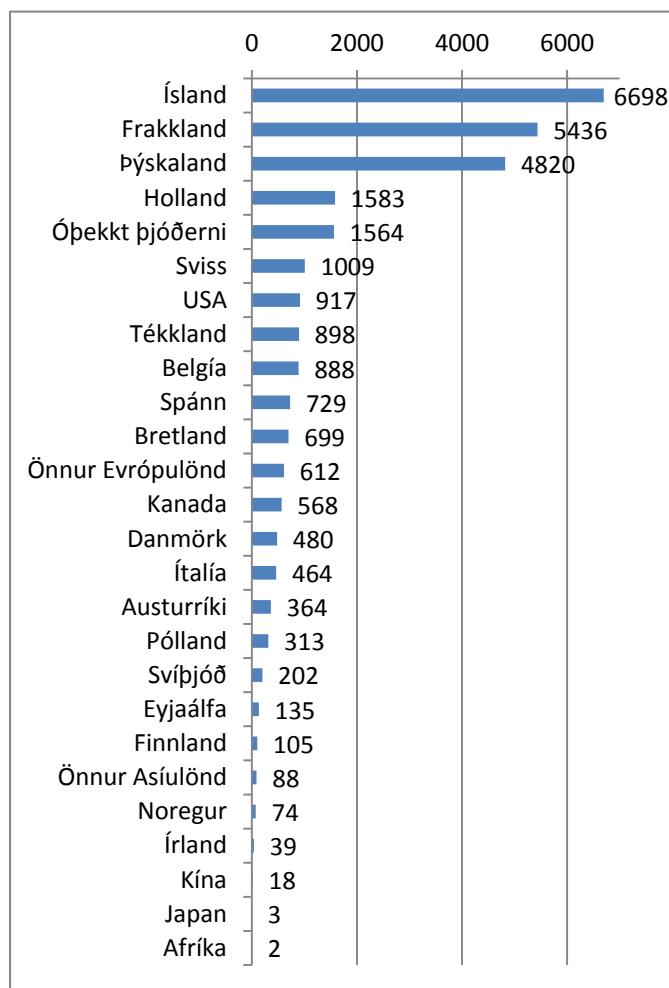
Villa slæddist inn í síðustu ársskýrslu þar sem skipting gistenátta milli íslenskra og erlendra gesta á grafinu var ekki rétt. Heildarfjöldi gistenátta lenti inn sem fjöldi erlendra gistenátta þannig að gistenætur virtust mun fleiri en þær í raun voru. Hér fyrir neðan er graf sem sýnir rétta skiptingu og heildarfjölda gistenátta að auki fyrir árið 2012.

Mynd 3. Skipting gistenátta milli íslenskra og erlendra gesta árið 2012 ásamt heildarfjölda gesta.

Þjóðgarðurinn sá um rekstur tjaldsvæðisins í Skaftafelli eins og undanfarin ár. Helsti kosturinn við að þjóðgarðurinn sjái um rekstur tjaldsvæðisins er sá að starfsmenn hafa þá

meiri samskipti við gesti þjóðgarðsins og geta komið á framfæri upplýsingum og fræðslu t.d. þegar verið er að rukka tjaldgjöld og við almennt eftirlit.

Tjaldsvæðið opnar formlega 1. maí og er opíð til 30. september. Gestum er þó heimilt að tjalda utan þess tíma og hreinlætis- og þvottaaðstaða er til staðar allt árið. Leyfi er fyrir 1.510 manns á tjaldstæðinu í einu. Heildarfjöldi gistenátta frá 1. maí til 30. september var 25.495 sem eru rúmlega 3000 gistenáttum færra en sumarið 2012.

Frá 1. júlí til 15. ágúst var vakt til kl. 02:00 föstudags- og laugardagskvöld eða lengur eftir aðstæðum en virka daga til kl. 23:00. Alltaf voru tveir á seinni vakt og gert var ráð fyrir að alltaf færu tveir saman að rukka gistigjöld á tjaldsvæðinu á kvöldin.

Benedikt Steinþórsson í Svíafelli bar áburð á tjaldflatirnar en starfsmaður þjóðgarðsins sá um slátt á tjaldflötum í summar. Þetta var votviðrasamt summar og oft erfitt að koma slætti við. Sumarstarfsmenn sáu um slátt í kringum hús og meðfram limgerðum.

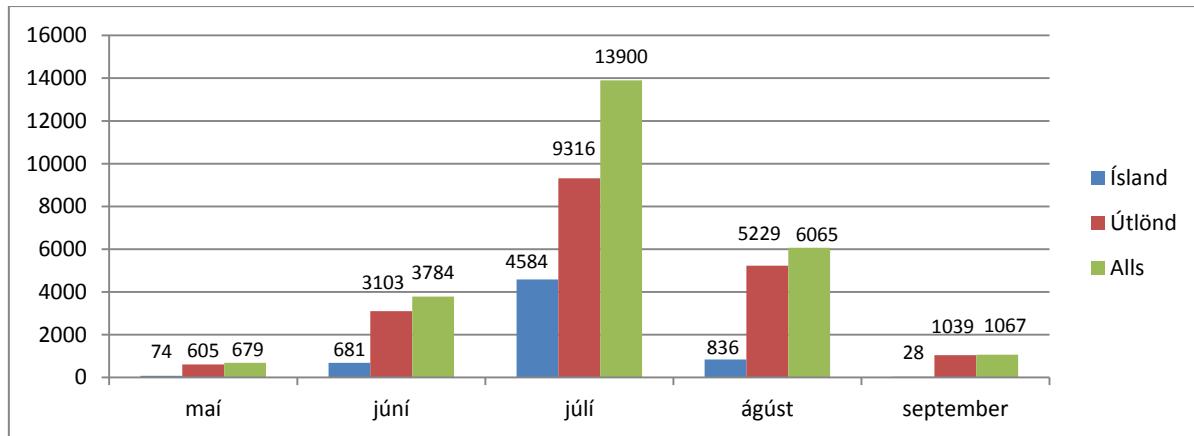
Mynd 4. Skipting gistenáttu á tjaldsvæðinu í Skjalfandafljot til þjóðernum árið 2013

upplýsingamiðstöðina eru flokkunartunnur þar sem gestir geta flokkað plast, pappír, endurvinnanlegar umbúðir, gaskúta og lífrænt rusl, en það hefur gengið upp og ofan að halda því til haga. Margir gestir horfa ekkert á hvernig tunnurnar eru merktar, en henda ruslinu bara í næstu tunnu. Rusl sem fellur til vegna starfsemi þjóðgarðsins er flokkað, svo sem plast, málmur, pappi, fernur og gler.

Sveitarfélagið sækir flokkað rusl reglulega yfir sumartímann en starfsmenn þjóðgarðsins þurfa að hringja í sorphirðufyrirtæki til að tæma sorpgáma fyrir almennt sorp. Á næsta ári mun sveitarfélagið aðeins vera með tvær tunnur, annarsvegar flokkunartunnu og hinsvegar óflokkað rusl og vonandi mun það auðvelda meiri flokkun á tjaldsvæðinu.

Björgunarsveitin Kári í Öræfum leggur okkur til dósagrindur og fær að hirða dósirnar til fjárlunar fyrir starfsemi sína.

Bragi Karlsson bíður um að hleypa vatni á tjaldsvæðið á vorin og tæma á haustin og fer þá yfir allar lagnir og ástand á snyrtihúsum í leiðinni.

Mynd 5. Skipting gistiináttu milli íslenskra og erlendra gesta 2013 og heildarfjöldi gesta.

Staða markmiða frá síðasta ári

- Bæta merkingar á tjaldsvæðinu og laga kaðla og afmarkanir *Mikið unnið í því*
- Huga að limgerðum og hvernig er best að snyrta þau *Ekki lokið*
- Koma upp betri (og fallegri) sorphirðuúlátum *Ekki lokið*
- Stækka rotþró við Kotið, eða bæta við annarri *Búið að kaupa rotþró*
- Koma upp leiktækjum fyrir börn *Ekkert gert í því*
- Koma á fót næturvöktum á tjaldstæðinu um helgar *Lengd viðvera um helgar*
- Huga að frekari öryggisbúnaði á tjaldsvæðinu, t.d. brunahana *Búið að setja niður brunahana en þarf að huga að dælu*
- Kaupa vararafstöð til að dæla vatni ef rafmagnið fer og halda afgreiðslukössum gangandi *Ekki lokið*
- Kaupa hliðslá til að loka veginum gegnum tjaldstæðið á veturna og eftir kl. 23:00 á kvöldin á sumrin *Ekki lokið*
- Endurnýja skilti við aðkomuna að tjaldstæðinu *Lokið*
- Bæta þjónustu á tjaldsvæðinu, fjölgla sturtum og bæta þvotta- og þurrkaðstöðu gesta *Ekki lokið en settur upp kortasjálfsali fyrir sturtukort sem fólk getur keypt utan opnunartíma gestastofu.*

Markmið fyrir næsta ár

- Bæta merkingar á tjaldsvæðinu og laga kaðla og afmarkanir
- Huga að limgerðum og hvernig er best að snyrta þau
- Koma upp betri (og fallegri) sorphirðuúlátum
- Setja nýja rotþró við Kotið
- Koma upp leiktækjum fyrir börn
- Koma á fót næturvöktum á tjaldstæðinu um helgar
- Dæla fyrir brunahana
- Kaupa vararafstöð til að dæla vatni ef rafmagnið fer og halda afgreiðslukössum gangandi
- Kaupa hliðslá til að loka veginum gegnum tjaldstæðið á veturna og eftir kl. 23:00 á kvöldin á sumrin
- Bæta þjónustu á tjaldsvæðinu, fjölgla sturtum og bæta þvotta- og þurrkaðstöðu gesta
- Koma upp móttökuhúsi fyrir tjaldsvæði þar sem landverðir hafa aðstöðu til að taka á móti gestum, veita upplýsingar og vera með kvöld- og jafnvel næturvaktir.

6.3 Göngustígar

Guðmundur vann áhættumat fyrir gönguleiðir í Skaftafelli og var því lokið í október. Til viðbótar við þau viðhaldsverkefni sem tíunduð eru í 3. viðauka var lokið við að stika hringleiðina um Skaftafellsheiði sem leiðir vonandi til þess að fólk haldi sig frekar við einn stíg því víða voru farnar að myndast hjáleiðir og tvöfaldir stígar. Í leysingaveðri breyttist farvegur lækjarins úr Réttargilinu vestan Bæjarstaðarskógar svo hann rennur nú að hluta til á göngustígnum framan við skóginn. Þar þarf að huga að lausnum næsta sumar. Þá var lítið unnið í göngustígnum meðfram Skerhól, en þar hefur runnið mikið efni úr stígnum á köflum. Það er orðið mjög aðkallandi að bæta stíginn að Svartafossi bæði að austan- og vestanverðu, þar eru víða orðnar djúpar götur sem þarf að bæta annaðhvort með malarefninu eða huga að öðrum lausnum. Aukin umferð ferðamanna yfir vetrartímann er farin að hafa veruleg áhrif á göngustíga og umhverfi þeirra. Svellbunkar myndast fljótt á vinsælustu gönguleiðunum sem leiðir til þess að fólk leitar út fyrir stígana til að krækja fyrir þá. Þá eykst slysahætta einnig verulega við þessar aðstæður. Það þarf að leita leiða til að gera vinsælustu göngustíga þannig úr garði að þeir þoli aukna vetarumferð og að hægara sé að sinna þeim með góðu móti.

Staða markmiða frá síðasta ári:

- Leiðin að Skaftafellsjökli verði gerð hjólastólfær alveg inn að lóninu *sjá 3. viðauka*
- Opnuð verði gamla leiðin um Miðheiði, frá Skerhól að Sjónarnípu *Ekki unnið í því*
- Skoðað verði að opna gömlu gönguleiðina um vesturbrekkur inn að innri Morsárbrú *Ekki unnið í því*
- Halda áfram að laga gönguleiðina um Heiðahringinn þar sem hún er illa farin og klára að stika hana *Lokið*
- Bæta merkingar á gönguleiðum *Lokið*
- Merkja gönguleið inn vestanverðan Morsárdal að Kjós *Ekki lokið*

Markmið fyrir næsta/næstu ár:

- Opnuð verði gamla leiðin um Miðheiði, frá Skerhól að Sjónarnípu
- Skoðað verði að opna gömlu gönguleiðina um vesturbrekkur inn að innri Morsárbrú
- Vinna í gönguleiðinni við Skerhól
- Merkja gönguleið inn vestanverðan Morsárdal að Kjós
- Vinna í gönguleiðum sem liggja beggja vegna að Svartafossi
- Móta og stika nýja leið frá Réttargili meðfram Bæjarstaðarskógi

6.4 Fræðsla

Ýmiskonar fræðsla fer fram í þjóðgarðinum. Í upplýsingamiðstöðinni veita landverðir fræðslu um svæðið og gönguleiðir, þar eru einnig upplýsingaspjöld með ýmsum fróðleik um náttúrufar og sögu Skaftafells og Öræfasveitar. Sýningin er orðin barn síns tíma en nokkrum fræðsluskiltum hefur verið bætt við á síðustu árum svo sem um berghlaup á Morsárjökul og upplýsingum um fugla og fiðrildi í tengslum við safn Hálfðáns á Kvískerjum. Á áningarstað framan við upplýsingamiðstöðina eru fræðsluskilti vegagerðarinnar auk skiltis um gömlu rafstöðina, Selið og hlöðurnar auk nýrra skilta með helstu fuglum og blómum í Skaftafelli. Einnig er nýtt skilti um Svartafoss við upphaf gönguleiðarinnar þangað. Búið er að ljúka gerð skilta fyrir gestagötu í Gömlutúnunum sem er verkefni sem Vinir Vatnajökuls styrkja og verða þau sett upp næsta vor. Yfir sumartímann sjá landverðir í Skaftafelli og á Höfn um skipulagðar gönguferðir og barnastundir en fastir starfsmenn þjóðgarðsins taka einnig á móti hópum og/eða einstaklingum eftir samkomulagi allan ársins hring. Í byrjun ágúst kom út

bæklingurinn „Litli landvörðurinn“ sem er sniðinn að Skaftafelli, en í honum er að finna fróðleik, sögur og þrautir fyrir börn. „Litla landverðinum“ er ætlað að auka tengsl barna við náttúruna og er honum dreift ókeypis í barnastundum landvarða Vatnajökulsþjóðgarðs. Litli landvörðurinn er samstarfsverkefni Vatnajökulsþjóðgarðs og Vina Vatnajökuls. Ýmsir komu að gerð bæklingsins auk starfsmanna, en geta má sérstaklega Jóns Baldurs Hlíðbergs og fallegra teikninga af plöntum og dýrum.

Staða markmiða frá síðasta ári:

- Fræðsluskilti við bílastæðið framan við Heinabergsjökul *Ekki lokið*
- Fræðsluskilti á Hjallanesi *Ekki lokið*
- Fræðsluskilti við Bæjarstaðarskóg *Ekki lokið*
- Setja upp upplýsingaskilti við leiðina að Heinabergsjökli og Skálafelli *Skiltin voru tilbúin til upsetningar í vor en vélín bilaði, þarf að endurprenta kortin vegna breytinga*
- Fræðsluskilti framan við Skaftafellsjökul *Ekki lokið*
- Setja upp gestagötuskiltin *Skiltin komin en á eftir að setja upp*

Markmið fyrir næsta ár:

- Fræðsluskilti við bílastæðið framan við Heinabergsjökul
- Fræðsluskilti á Hjallanesi
- Upplýsingaskilti við afleggjara að Höfn
- Fræðsluskilti við Bæjarstaðarskóg
- Setja upp upplýsingaskilti við leiðina að Heinabergsjökli og Skálafelli.
- Fræðsluskilti framan við Skaftafellsjökul
- Setja upp gestagötuskiltin

6.4.1. Fræðslugöngur og barnastundir

Boðið var upp á fastar gönguferðir í sumar frá 15. júní til 15. ágúst. Einnig var boðið upp á barnastundir um helgar. Alls tóku 292 þátt í skipulögðum gönguferðum, 55 íslendingar og 237 erlendir ferðamenn.

Dagskrá skipulagðra gönguferða á suðursvæðinu var eftirfarandi:

Skaftafellsjökull og loftslagsbreytingar

Fræðsluganga kl. 10:00. alla daga frá 15. júní til 15. ágúst.

Litlir landverðir í Skaftafelli

Föstudaga, laugardaga og sunnudaga kl. 16:00 – 16:45. Frá 15. júní til 4. ágúst.

Þjóðgarður í Skaftafelli

Alla daga kl. 20:00. Kvöldrölt þar sem rætt er um tilurð þjóðgarðsins, hlutverk hans og áhrif á náttúrufar og samfélag.

Gengið í Bæjarstað

Kl. 10:00 alla laugardaga á tímabilinu 15. júní til 4. ágúst.

Leiðsögn um Sel

Alla sunnudaga frá 15. júní – 4. ágúst. Landvörður tekur á móti gestum í Seli og segir frá daglegu lífi fólksins sem þar bjó.

Staða markmiða frá síðasta ári.

- Auglýsa fræðsludagskrána okkar enn betur
- Stefna að fjölgun íslendinga í fræðslugöngur

- Útbúa náttúruverkefni fyrir börn á öllum aldri, einnig fyrir erlenda skólahópa, t.d. í samstarfi við kennaranema *Út kom bæklingurinn litli landvörðurinn sem er í áttina*

Markmið fyrir næsta ár.

- Auglýsa fræðsludagskrána okkar enn betur
- Stefna að fjölgun íslendinga í fræðslugöngur
- Útbúa náttúruverkefni fyrir börn á öllum aldri, einnig fyrir erlenda skólahópa, t.d. í samstarfi við kennaranema

6.4.2. Sérstök dagskrá og viðburðir á vegum þjóðgarðsins eða tengdir honum

- Ljósmyndasýningin Íssýnir/Icevisions sem eru prentaðar opnur úr samnefndri bók Klaus Kretzers var í veitingasölunni allt sumarið.
- Sýning Arons Reynissonar „Jöklar, þá og nú“ var uppi í Skaftafellsstofu í allt summar.
- Hinn 7. júní, á fimm ára afmæli þjóðgarðsins var formlega opnuð gestastofa þjóðgarðsins í Gömlubúð á Höfn.
- Þann 8. júní var haldið Sjóvár kvennahlaup ÍSÍ í Skaftafelli. Er þetta í annað skipti sem hlaupið er haldið í Skaftafelli og tóku 30 konur og börn þátt.
- Farið var í gönguferð og blómaskoðun í Skaftafelli 16. júní í tilefni af degi hinna villtu blóma undir leiðsögn Hrafnhildar Ævarsdóttur og Sigurðar Inga Arnarsonar. Blómaskoðunin er skipulögð í samstarfi við Flóruvini um land allt. Þátttakendur í göngunni voru 5 talsins.
- Um verslunarmannahelgina var hinn árlegi varðeldur þar sem félagarnir Þorlákur Magnússon og Sigurgeir Jónsson spiluðu undir fjöldasöng sem Sigrún Sigurgeirs dóttir, Halldóra Oddsdóttir og Helga Oddsdóttir leiddu.
- 11. ágúst. Dr. Nicholas Midgley með fyrirlestur um jöklamýs og búsvæði þeirra á Falljökli.
- 2. september hélt Richard Waller frá Keele University, fyrirlesturinn „An introduction to Icelandic glaciers.“
- Í tilefni af degi íslenskrar náttúru hinn 16. september var afhjúpað listaverk við Skaftafellsstofu við óformlega athöfn þann 13. september. Listaverkið er bronsafsteypa af jöklastiku sem voru notaðar á sínum tíma til að merkja leiðina yfir Breiðamerkurjökul. Listamaðurinn, Arngrímur Borgþórsson, afhenti þjóðgarðinum verkið og var boðið upp á léttar veitingar að athöfn lokinni.

6.5 Öryggismál

Sumarstarfsfólk Vatnajökulsþjóðgarðs á að sækja skyndihjálparnámskeið áður en vinna hefst ef það er ekki með gilt skyndihjálparskírteini. Á staðnum er farið yfir viðbragðsáætlun vegna slysa í Skaftafelli með starfsfólk og einnig staðsetningu á sjúkrabörum, slökkvitækjum, hjartastuðtæki og skyndihjálparbúnaði.

Unnið er að Forvarnar- og viðbragðsáætlun fyrir suðursvæði þjóðgarðsins sem er áætlað að verði tilbúin fyrir sumarið 2014.

EKKI er til sérstök viðbragðsáætlun í Skaftafelli ef náttúrvá ber að höndum. Slíka áætlun þarf að vinna í samráði við Almannavarnir. Í tilfelli eldgoss eða flóðahættu þarf að vera til rýmingaráætlun sem starfsmenn þjóðgarðsins geti strax farið að vinna eftir ef þörf er á. Hafin

er vinna hjá lögreglunni á Höfn að viðbragðsáætlun vegna eldgosa og ætlar sá aðili sem vinnur að henni að vera í sambandi við þjóðgarðsstarfsmenn þegar að því kemur.

Til margra ára hefur göngufólk sem ætlar í Skaftafellsfjöll og Kjós verið beðið að skrá sig í upplýsingamiðstöðinni áður en það fer af stað og tilkynna sig svo þegar það kemur til baka.

Stór hluti suðursvæðis þjóðgarðsins er jökull og fjalllendi sem lítið sem ekkert eftirlit er haft með af hálfu þjóðgarðsins. Samræma þarf aðgerðir af hálfu Vatnajökulsþjóðgarðs í öryggismálum. Á að auka eftirlit, setja einhverjar sérreglur t.d. um ferðalög á jöklum eða leggja aukna áherslu á upplýsingagjöf og fræðslu um hættur í samstarfi við aðila sem betur þekkja til?

Slysavarnarfélagið Landsbjörg býður upp á skráningu ferðafólks sem ætlar í lengri ferðir um jöklum og hálendi Íslands og hefur starfsfólk upplýsingamiðstöðvarinnar bent fólk eindregið á að nýta sér þá þjónustu.

Staða markmiða frá síðasta ári:

- Koma á fundi með Almannavörnum um viðbragðsáætlun. *Náðist ekki*
- Vinna að reglum um akstur björgunarsveita innan þjóðgarðsins ef sækja þarf slasað fólk eða vegna leitar t.d. í samstarfi við Björgunarsveitina Kára. *Náðist ekki*
- Kanna hvaða öryggisbúnaður ætti að vera til á tjaldsvæðum. *Ekki lokið*

Markmið fyrir næsta ár:

- Koma á fundi með Almannavörnum um viðbragðsáætlun.
- Vinna að reglum um akstur björgunarsveita innan þjóðgarðsins ef sækja þarf slasað fólk eða vegna leitar t.d. í samstarfi við Björgunarsveitina Kára.
- Kanna hvaða öryggisbúnaður ætti að vera til á tjaldsvæðum.
- Útbúa rýmingaráætlanir og viðbragðsáætlanir vegna mismunandi atburða
- Áhættumat fyrir störf starfsmanna

7. ALMANNATENGSL, RANNSÓKNIR, SÉRVERKEFNI OFL.

7.1 Námskeið, fundir, ráðstefnur, greinar og erindi

Starfsmenn sitja ýmsa fundi í tengslum við samstarfsverkefni við aðra aðila, eða vegna verkefna sem unnið er að á vegum þjóðgarðsins eins og uppsetningu sýningar í Gömlubúð. Þá eru haldnir starfsmannafundir með öllum starfsmönnum þjóðgarðsins tvívar á ári sem allir starfsmenn sækja. Þá taka starfsmenn einnig oft á móti sérhópum eða öðrum gestum ef eftir því er óskað.

Námskeið, fundir og ráðstefnur:

Febrúar: Guðmundur sótti fund hjá Vinum Vatnajökuls vegna USA-ferðar, haustferðin kynnt fyrir þeim sem voru á leiðinni í seinni ferðina.

Guðmundur sótti fund hjá Landvernd og Stofnun Sæmundar fróða í Norræna húsinu um nýju náttúruverndarlögin, en þar voru vegagagnagrunnar og samgöngur innan þjóðgarðsins í brenniddepli.

Mars: Regína og Helga Davids fóru í hálfsmánaðar starfsþjálfun sem fór fram í Washington og Oregon í Bandaríkjunum og var skipulögð af American Scandinavian Foundation.

Nóvember: Ráðstefna og uppskeruháttíð Ríkis Vatnajökuls á hótel Höfn, Regína, Guðmundur, Helga Davids og Þórhildur sóttu hana.

Regína sótti Umhverfisþing í Reykjavík.

Guðmundur og Helga sóttu íbúafund vegna loftslagsverkefnis landverndar á Höfn.

Regína sótti 4. daga námskeið í Mannauðsstjórnun hjá Endurmenntun HÍ.

Desember: Regína, Guðmundur og Þórhildur sóttu kynningu á verkefninu „Forgreining á áhættu vegna flóða samfara eldgosum - Öræfi“ sem er samstarf Veðurstofu Íslands við Háskóla Íslands og Almannavarnarnefnd Ríkislöggreglustjóra.

Greinar og erindi:

Janúar: Grein Guðmundar Ögmundssonar „Þjóðgarðar eru atvinnuskapandi“ í Eystrahorni, tengd USA-ferð, um áhrif þjóðgarða á atvinnulíf.

Apríl: Helga Davids hélt fyrirlestur um námsferðina til Bandaríkjanna á föstudagshádegi í Nýheimum.

Maí: Fréttablað suðursvæðis kom út og var dreift með Eystrahorni um suðursvæðið, Guðmundur og Regína unnu efni í það.

Nóvember: Regína var með erindi á Ráðstefnu og uppskeruháttíð Ríkis Vatnajökuls á Hótel Höfn.

Regína hélt fyrirlestur á Ráðstefnu um hagsmunamál dreifbýlisins í Mánagarði.

7.2 Rannsóknir og vöktun á vegum starfsmanna þjóðgarðsins

Starfsmenn þjóðgarðsins sinna ýmsum rannsókna- og vöktunarverkefnum á vegum þjóðgarðsins og annarra aðila. Sumum vöktunarverkefnum hefur verið sinnt um langt skeið eins og vetrarfuglatalningum, en aðrar eru nýjar af nálinni eins og talningar fólks og bíla. Nú var í annað sinn fylgt eftir tveimur plöntum í sóleyjaverkefninu og var skráður blómgunartími holtasóleyjar og klóelftingar. Auk þjóðgarðsvarðar tók Sigurður Ingi landvörður einnig þátt í skráningu holtasóleyjar.

7.2.1. Fuglatalningar

Náttúrufræðistofnun Íslands stendur fyrir árlegum vetrarfuglatalningum um land allt. Venjulega er talið um jólaleytíð eða fljótlega upp úr áramótum. Starfsmenn þjóðgarðsins hafa séð um þessar talningar undanfarin ár í Skaftafelli. Gengin er sama leið á hverju ári, um vestanverða Skaftafellsheiði og á aurunum langleiðina að Skaftafellsjökli sem og í kringum Böltu og Hæðir og allir fuglar sem sjást (eða heyrast í) skráðir. Þetta árið var ekki talið fyrr en 8. janúar, aðallega vegna óhagstæðs veðurfars og sáust alls 62 fuglar af 6 tegundum, 38 auðnutitlingar, 2 mýsarindlar, 2 skógarþrestir, 1 hræfn, 1 snjótítlingur og 18 rjúpur. Regína Hreinsdóttir og Klaus Kretzer töldu.

Á vegum Náttúrufræðistofnunar Íslands hafa einnig verið talningar á rjúpu í Skaftafelli frá árinu 1999. Illa gekk að manna rjúpnatalningar í ár vegna veðurs og veikinda. Ólafur Nielsen komst ekki í ár og það endaði með því að helmingur svæðisins var genginn 15. maí og hinn helmingurinn 18. maí og var það bara Regína þjóðgarðsvörður sem komst í þessar talningar. Alls sáust 28 karrar og 6 kerlingar í þessum talningum.

7.2.2. Aðgerðir gegn lípínu

Lúpínublettur fannst í Skerhól í fyrra og eyddu landverðir og sjálfboðaliðar nokkrum dögum í vor í að grafa upp og fjarlægja allar plöntur sem þar fundust. Farið var einu sinni síðar um

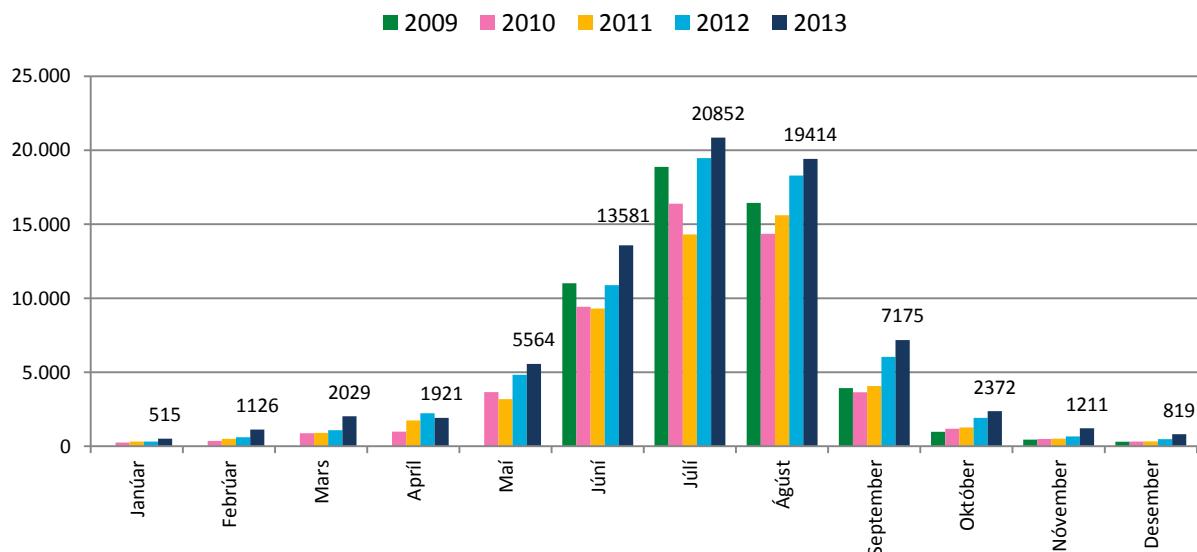
sumarið til að fjarlægja nýjar plöntur og einnig í ágústlok. Þá fundust nokkrar lúpínoplöntur rétt innan við pípuhlíðið við heimreiðina að Skaftafelli og voru þær fjarlægðar. Báða þessa staði þarf að vakta mjög vel í framtíðinni og gæta þess að lúpína nái sér ekki á strik þar.

7.2.3. Talningar á akvegum og göngustígum

Til að hægt sé að gera raunhæfar áætlanir um uppbyggingu þjónustu í þjóðgarðinum og viðbrögð við vaxandi fjölda ferðamanna til dæmis með tilliti til náttúruverndar, er nauðsynlegt að þekkja þær stærðir sem verið er að fást við. Í samstarfi við Rögnvald Ólafsson hjá Háskóla Íslands hafa verið settir upp nokkrir teljarar á suðursvæðinu, bæði fyrir bifreiðar og göngufólk. Í Skaftafelli var sett upp áætlun um samanburðartalningar við teljarana og tvisvar til þrisvar í viku fóru landverðir að þeim og töldu í 1 klst í senn á mismunandi tínum dags. Þessar talningar eru svo notaðar til að leiðréttu gögnin.

7.2.3.1 Talning bíla á heimreiðinni að Skaftafellsstofu

Þetta er þriðja árið sem bílateljari er við heimreiðina að Skaftafellsstofu. Landverðir hafa farið 2. – 3. í viku og gert samanburðartalningar við teljarann og skráð bíla, fjölda af rútum og stærð þeirra, húsþíla og bíla með tengivagna. Einn dag var talið fólk út úr rútum og bílum við Skaftafellsstofu til að fá betri nálgun á fjölda þeirra en þetta væri gott að gera oftar til að fá betri nálgun á fjölda fólks í hverjum bíl.

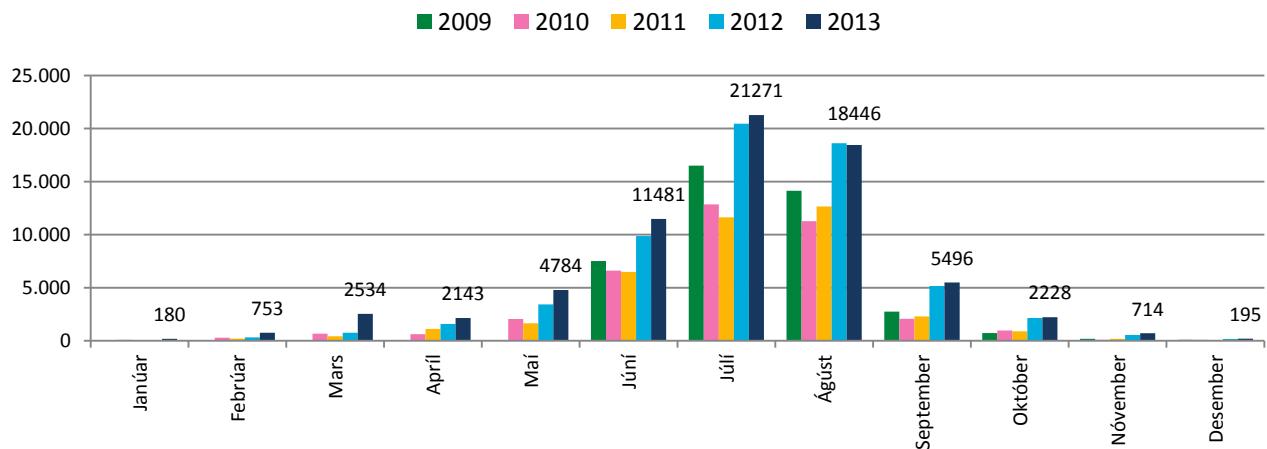

Mynd 6. Fjöldi bifreiða sem aka heimreiðina að Skaftafellsstofu. Magntölur eiga við árið 2013.

7.2.3.2. Talning göngufólks að Svartafossi

Þetta var fjórða sumarið sem talið var göngufólk að Svartafossi. Teljarinn er staðsettur í hlíðinni rétt áður en komið er niður í gilið framan við fossinn, en nokkuð er um að göngufólk stoppi á hæðinni þar sem gott útsýni er yfir fossinn og fari ekki alla leið niður. Það er aukning

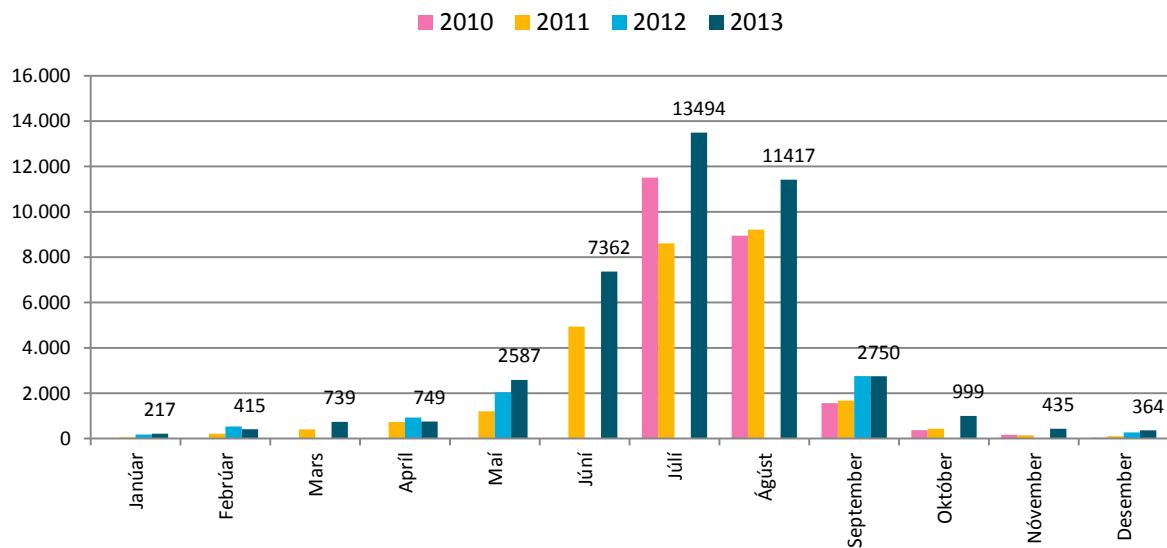
á fjölda göngufólks flesta mánuði ársins en lítilsháttar fækkan í ágústmánuði.

Mynd 7. Göngufólk að Skaftafossi . Magntölur eiga við árið 2013

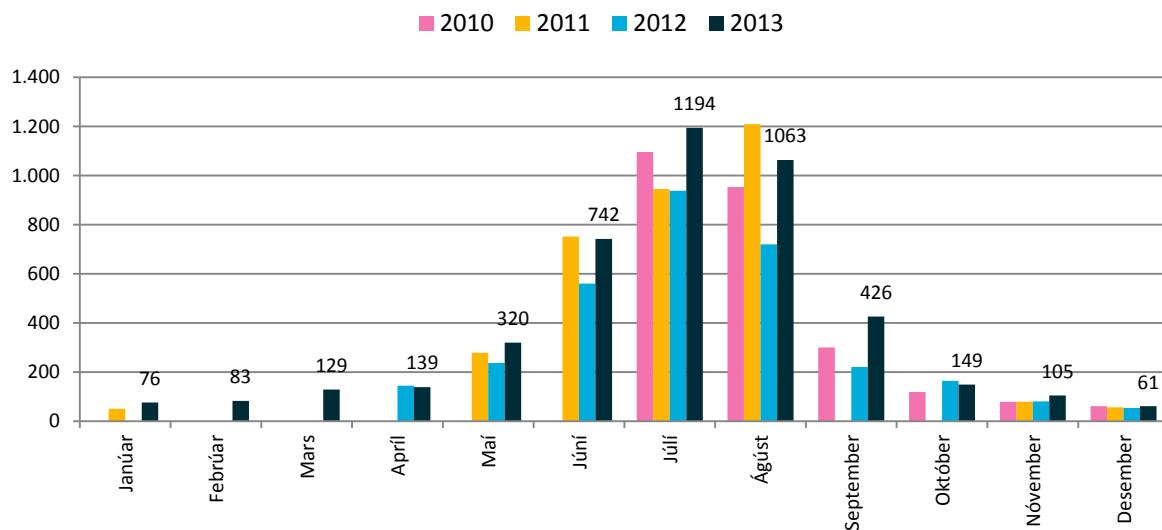
7.2.3.3. Talning göngufólks að Skaftafellsjökli

Teljari var settur upp við gönguleiðina að Skaftafellsjökli sumarið 2010. Hann virkaði ekki sem skyldi til að byrja með, virðist eyða rafhlöðunum óþarflega hratt og ekki alltaf fara í gang eftir aflestur. Pannig töpuðust gögn frá júní – ágúst sumarið 2012 og einnig í október og nóvember. Skipt var um teljara í lok árs og hefur hann að mestu verið til friðs síðan en í árslok var aftur farið að bera á því að hann eyddi rafhlöðum óeðlilegum hratt. Greinileg aukning er þó á umferð um þennan stíg þá mánuði sem teljarinn virkaði.

Mynd 7. Fjöldi göngufólks að Skaftafellsjökli frá upphafi talninga til ársloka 2013. Magntölur eiga við árið 2013

7.2.3.4. Talning bíla á leið að Hoffellsjökli

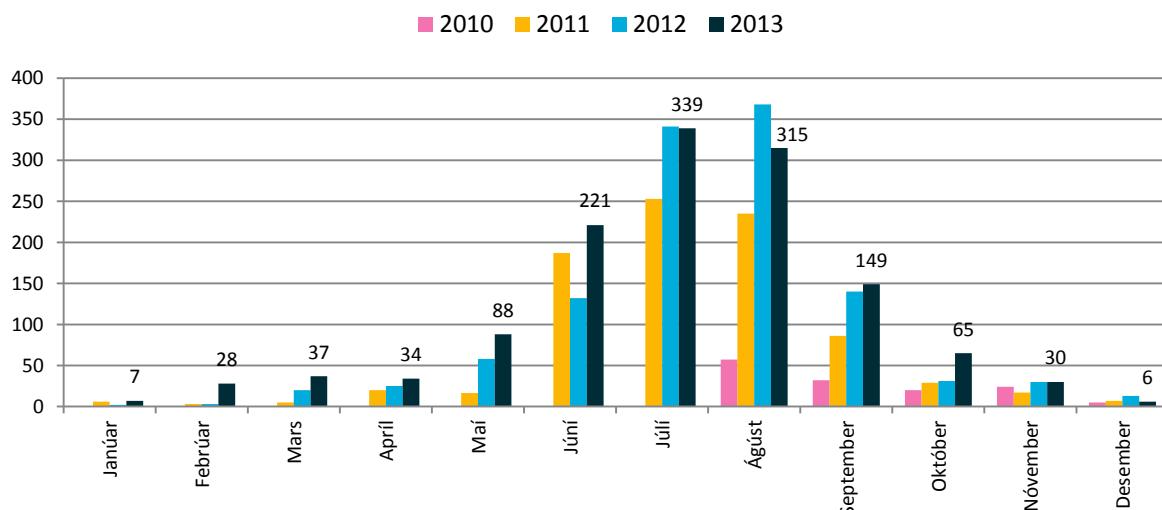

Mynd 8. Fjöldi bifreiða að Hoffellsjökli frá upphafi talninga til októberloka 2012. Magntölur eiga við árið 2013

Teljari var settur upp við leiðina að Hoffellsjökli 7. júlí 2010. Teljarinn hefur ekki verið í nögu góðu lagi og eyðir rafhlöðum miklu hraðar en hann á að gera. Pannig töpuðust gögn frá febrúar fram í apríl og einnig í september og október árið 2011. Skipt var um teljara og virðist hann ætla að vera til friðs. Samkvæmt teljaranum hefur umferð að Hoffellsjökli verið talsvert sveiflukennd milli ára en ástæðan er ekki ljós. Það getur verið að veðurfar setji töluvert strik í rekninginn hér en skoða þyrfti veðurfarsgögn til samanburðar til að fullyrða eitthvað um það.

7.2.3.5. Talning bíla á leið að Heinabergsjökli

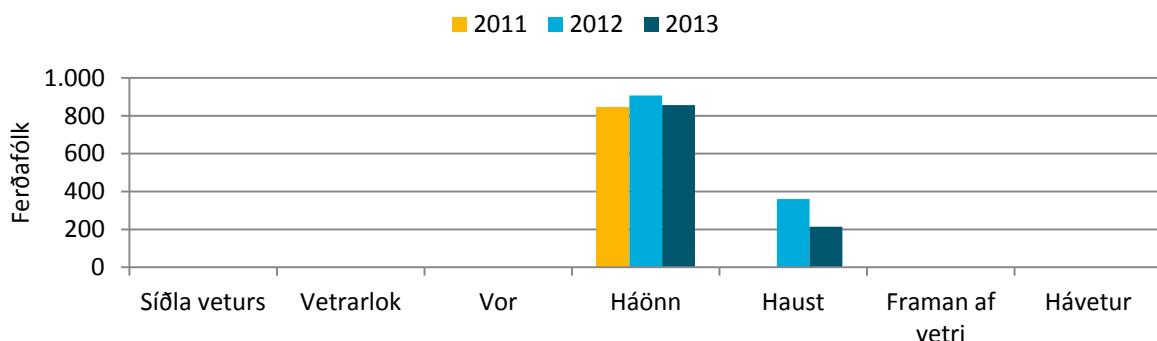
Teljari var settur upp við leiðina að Heinabergsjökli 18. ágúst 2010. Þetta er því þriðja sumarið sem mæld er bílaumferð þar. Einhverra hluta vegna er umferð bifreiða minni hér í júlí og ágúst 2013 en árið á undan, ef til vill vegna veðurfars, en umferðin eykst flesta aðra mánuði.

Mynd 9. Fjöldi bíla að Heinabergsjökli eftir mánuðum, frá upphafi talninga. Magntölurnar eiga við árið 2013

7.2.3.6 Talning göngufólks í Lónsöræfum

Teljari var staðsettur við gönguleiðina frá Illakambi að Kollumúla vorið 2011 og hefur verið settur upp á hverju sumri síðan. Nánar er fjallað um talningarnar í skýrslu landvarðar í 1. viðauka.

Mynd 10. Talningar á umferð framhjá gönguteljara í Lónsöræfum frá upphafi talninga.

7.2.4. Umsóknir um styrki til ýmissa verkefna

Ekki var sótt um styrk í Styrkvegasjóð Vegagerðarinnar að þessu sinni. Vegagerðin á Höfn hefur verið liðleg að moka snjó af heimreiðinni í Skaftafell ef um það er beðið.

Styrkur að upphæð 3 milljónir fékkst úr Framkvæmdasjóði ferðamannastaða. Skipti hann sköpum við lagfæringar á gönguleiðum í Skaftafelli eftir miklar skemmdir í vatnsveðri í febrúar. Fjallað er um framkvæmdirnar í 3. viðauka.

8. LEYFISVEITINGAR VEGNA RANNSÓKNA OG KVIKMYNDATÖKU

Margvíslegar rannsóknir eru stundaðar á suðursvæði Vatnajökulsþjóðgarðs á vegum ýmissa aðila. Allar rannsóknir á náttúrufari og menningarminjum í þjóðgarðinum sem ekki eru á vegum þjóðgarðsyfirlvalda eða hluti af framkvæmd samþykktrar verndaráætlunar eru háðar leyfi viðkomandi þjóðgarðsvarðar samkvæmt reglugerð. Það er mjög verðmætt fyrir þjóðgarðsyfirlöld að fá yfirlit yfir þær rannsóknir sem unnar hafa verið í þjóðgarðinum og fá í hendur niðurstöður rannsókna, skýrslur og önnur gögn. Peir aðilar sem fá leyfi til rannsókna eru beðnir um að senda inn slík gögn að rannsóknum loknum en bæta má eftirfylgni af hálfu þjóðgarðsins í þeim eftirfylgni.

8.1. Rannsóknaleyfi

Eftirfarandi aðilar fengu leyfi til rannsókna á suðursvæði Vatnajökulsþjóðgarðs árið 2013.

Tafla 6. Útgefin rannsóknaleyfi árið 2013

Rannsóknaraðili	Verkefni	Annað
Professor David J A Evans.	The glacial landsystems of	27. ágúst – 8.

Department of Geography, Durham University, UK	Öræfi and Skeiðarárjökull	september
Abigail Alderson. Royal Holloway University of London, UK	Quantifying and testing current models of rates of glacial retreat using lichenometric techniques	17. júní – 4. júlí
Rebecca Möller. RWTH Aachen University, Germany	Influences of volcanic ashfall on glacier mass balance	17. – 30. maí við Svínafellsjökull
Jónas Guðnason Doktorsverkefni við HÍ, Umsjón verkefnis: Þorvaldur Þórðarson	Gosrásarferlar – Heklugosið 1845	Júní – ágúst
Dr. Nicholas Midgley School of Animal, Rural and Environmental Sciences, Nottingham Trent University, UK	Glacier Mice at Virkisjökull/Falljökull, Iceland	8. – 16. ágúst á Virkisjökli og Falljökli. Hélt fyrirlestur í Skaftafellsstofu um jöklamýs.
Dr. Maciej Dabski University of Warsaw, Faculty of Geography and regional studies.	Weathering rind development of glacially abraded basaltic boulders	6. – 18. júlí framan við Morsárjökul, Skaftafellsjökul, Skálafellsjökul, Heinabergsjökul og Fláajökul
Morten S. Riishuus DTU Space, Denmark, NORDVULK, HÍ	A high latitude contribution to the Geomagnetic Geocentric Axial Dipole hypothesis: crono-, chemo- and magnetostratigraphy of early Pliocene to Pleistocene lava piles in Iceland	29. júlí – 11. ágúst í hlíðum Hafrafells. Boraðir 8 kjarnar (5 – 10 cm á lengd og 2,5 cm í þvermál) á sömu stöðum og Jóhann Helgason hefur borað.
Morten S. Riishuus/ Jakob K. Keiding. NORDVULK, HÍ / GFZ Potsdam, Germany	Responses in melt chemistry of volcanic products from the effects of glacial loading and unloading during 5 million years of glacial- interglacial history	29. júlí til 11. ágúst í Skaftafellsfjöllum, á Skaftafellsheiði, og Hafrafelli. Sýnataka á sömu stöðum og Jóhann Helgason
Raunvísindastofnun / Ármann Höskuldsson	Gjóskulagadreifing Kötlu 1755 og 1625 og Öraefajökuls 1362	Sumarið 2013 á heppilegum sniðum við suðurjaðar Vatnajökuls
Dr. Dave McGarvie The Open University in	Explosive rhyolite eruptions from Iceland's largest	29. ágúst – 16. september við

Scotland Edinburgh, UK	volcanoes	jökuljaðra frá Svínafellssjöklí að Kvíárjöklí
Jón S. Ólafsson Veiðimálastofnun, Rvík	Þróun vatnalífs í jökulkerjum	31. júlí -1. ágúst. Frá jökulsporði Skaftafellssjöklus niður fyrir þjóðveg 1.

Einnig eru nokkrar langtímarannsóknir í gangi sem ekki þarf að sækja um árlegt leyfi fyrir, t.d. Gróðurvöktun í Esjufjöllum og jökulkerjum Breiðamerkurjöklus og vöktun Jóns Viðars Sigurðssonar og Náttúrustofu Norðurlands eystra á Berghlaupinu á Morsárjöklí. Þá er Dr. Jez Everest hjá British Geological Survey með umsjón verkefnis sem miðar að því að skoða breytingar á jöklum og grunnvatni.

8.2. Leyfi til kvíkmyndatöku

Tafla 7. Útgefin leyfi til kvíkmyndatöku árið 2013

Tomoku Daimaru	Japanskur sjónvarpsþáttur um náttúruna “Spectacular Landscape” hjá Japan TV	24. og 25. júní við Svínafellssjökl, 5 manns
Elf Films, Birna P. Einarssdóttir	Tískumyndataka	27. og 28. júní við Svartafoss. 9 – 15 manns.
Cheng Yu Shuan Taipei city Taiwan	Tónlistarmyndband	1. – 2. september með jökul í baksýn. 20 manns.
Crush Management Brendan Walter New York	Tónlistarmyndband	3. september í Skaftafelli. 9 manns.
SagaFilm Reykjavík Friðrik Elís Ásmundsson	Kvikmyndin Interstellar vinnuheiti „Floras Letter“	Tökur voru frá 16. – 18. september á Svínafellssjöklí en undirbúningur hófst fyrr, eða seinnipart ágúst. Alls um 200 manns.
Little Viking ehf Tomoku Daimaru	Myndir fyrir tískuljósmyndabók hönnunarfyrtækisins Issey Miyake	Tökur 19. ágúst við Hafrafell með Svínafellssjöklum í bakgrunni. 11 starfsmenn

Sótt var um leyfi til að breikka göngustíg að Svínafellssjöklí tímabundið til að hægt væri að flytja leikmyndir og fleira á jöklum vegna töku á kvíkmyndinni Interstellar. Leyfi fyrir því var gefið með skilyrðum um umgengni á meðan á tökum stæði og frágang að tökum loknum. Guðmundur sérfræðingur í Skaftafelli var tengiliður þjóðgarðsins vegna verkefnisins og fylgdist með að skilyrðum þjóðgarðsins væri fylgt. Samstarfið gekk vel og var frágangur fullnægjandi að mati þjóðgarðsstarfsmanna að verki loknu.

9. LOKAORÐ

Starfsemi á suðursvæðinu er í stöðugri þróun og var stigið stórt skref í styrkingu og sýnileika þjóðgarðsins á suðursvæðinu með opnum gestastofu í Gömlubúð í vor. Starfsemi í Skaftafelli er einnig í stöðugri þróun þótt byggt sé á gömlum grunni og stærsta skrefið á undanförnum árum er líklega heilsársopnun Skaftafellsstofu, en sívaxandi aðsókn yfir vetrartímann sýnir að það var löngu tímabært skref. Þá er áhersla lögð á að bæta fræðsluhlutann í starfi landvarða og auka þáttöku gesta í fræðslustarfi sem boðið er upp á á svæðinu. Vatnajökulsþjóðgarður varð formlegur þátttakandi í VAKANUM, gæða og umhverfiskerfi ferðaþjónustunnar á árinu en markmið VAKANS er að efla gæði, öryggi og umhverfisvitund í ferðaþjónustu og stuðla að samfélagslegri ábyrgð aðila innan ferðaþjónustunnar. Þeir aðilar sem óska eftir þáttöku þurfa að uppfylla ýmsar kröfur m.a. um gæði og öryggi þjónustunnar, aðbúnað, þjálfun starfsfólks og fleira.

Endurskoðun stjórnunar- og verndaráætlunar þjóðgarðsins á árinu sýnir okkur einnig að starfsemin þjóðgarðsins er í þróun og aðlöguð að nýjum tínum ef reynslan sýnir okkur að þess þurfi. Stjórnunar- og verndaráætlun þjóðgarðsins er góður grunnur að starfinu á komandi árum. Umfang starfseminnar eykst þó stöðugt og mikilvægt er að huga að innra skipulagi garðsins til framtíðar. Bæði þarf að styrkja miðlæga starfsemi garðsins og einstakar starfsstöðvar hans. Einig þarf að huga að samræmdum reglum um starfsemi annarra aðila innan þjóðgarðsins og koma út atvinnustefnu þjóðgarðsins sem fyrst.

Mikið hefur áunnist í samstarfi starfsmanna þjóðgarðsins með reglugum vinnufundum og einnig í samræmingu milli svæða í málefnum þjóðgarðsins. Þá hafa þjóðgarðsverðir einnig mætt á fundi stjórnar á viðkomandi svæði og kynnt starfsemi á sínum svæðum og þar með fengið tækifæri til að koma sínum sjónarmiðum um starfsemina á framfæri.

1. VIÐAUKI. SKÝRSLA LANDVARÐAR Í LÓNSÖRÆFUM

Landvarsla í Lónsöræfum

Ástandsskýrsla árið 2013

Helga Davids

Janúar 2014

Landvarsla í Lónsöræfum. Ástandsskýrsla sumarið 2013

Janúar 2014

Vatnajökulsþjóðgarður

Gömlubúð, Heppuvegi 1

780 Höfn í Hornafirði

Símar: 4708310, 8424373

Texti: Helga Davids

Ljósmyndir: Helga Davids, Unnur Jónsdóttir

© Helga Davids, Stafafelli, 2014

Efnisyfirlit

<u>1. Lýsing á svæðinu</u>	37
<u>1.1 Lýsing á náttúrufari og verndargildi</u>	37
<u>1.2 Eignarhald og umsjón með svæðinu</u>	37
<u>2. Aðgengi</u>	37
<u>2.1 Aðgengi fyrir bíla</u>	37
<u>2.2 Skipulaqðar rútuferðir</u>	39
<u>2.3 Aðgengi fyrir göngumenn</u>	39
<u>3. Gisting</u>	40
<u>3.1 Skálar</u>	40
<u>3.2 Tjaldsvæði</u>	40
<u>4. Gestafjöldi</u>	41
<u>4.1 Gistinætur</u>	41
<u>4.2 Ferðamannatalningar</u>	43
<u>5. Nýting</u>	43
<u>6. Fræðsla</u>	46
<u>7. Gönguleiðir og reiðleiðir</u>	46
<u>7.1 Gönguleiðir</u>	46
<u>7.2 Reiðleiðir</u>	48
<u>8. Fjarskipti</u>	48
<u>8.1 Tetra-kerfi</u>	48
<u>8.2 Örbylgjusendir</u>	48
<u>9. Vandamál og slys</u>	49
<u>9.1 Jeppaslöðinn við Fiskilæk</u>	49
<u>9.2 Hnappadalsá og Jökulsá</u>	49
<u>9.3 Illfærir kaflar á göngustígum</u>	49
<u>9.4 Skógarmítill</u>	50
<u>9.5 Endalok birkirhlíslunnar neðan við Illakamb</u>	50
<u>9.6 Væntanlegt framhlaup Eyjabakkajökuls</u>	51
<u>10. Landvarsla og starf sjálfboðaliða sumarið 2013</u>	51
<u>10.1 Helstu verkefni landvarðar</u>	51
<u>10.2 Helstu verkefni sjálfboðaliða</u>	55
<u>10.3 Æskilegar framkvæmdir sumarið 2014</u>	57

<u>12. Stefnumótun</u>	59
<u>12.1 Hugleiðingar um framtíð Lónsöræfa</u>	59
<u>12.2 Stjórnunar- og verndaráætlun</u>	61
<u>VIÐAUKI I Gögn úr teljaranum við Ölkeldugil</u>	62
<u>VIÐAUKI II Gistinætur í Múlaskála og á tjaldsvæðinu við skálann</u>	64
<u>VIÐAUKI III Listi yfir verkfæri, bækur og annan búnað sem vantar</u>	66

1. Lýsing á svæðinu

1.1 Lýsing á náttúrufari og verndargildi

Lónsöræfi í Stafafellsfjöllum hafa verið friðlýst sem friðland síðan 1977. Stærð friðlandsins í Lónsöræfum er 32.000 ha. Friðlandið telst með merkustu jarðfræðisvæðum landsins. Svæðið einkennist af hálendi, sem er mikið rofið, rist djúpum döllum, með sýnilegum djúpbergsinniskotum og útbreiddri jarðhitaummyndun. Landslagið er stórbrotið og einstaklega fjölbreytt og litríkt. Í Lónsöræfum eru leifar margra fornra megineldstöðva (Lónseldstöðin næst byggð, Kollumúlaeldstöðin í hjarta friðlandsins, Flugustaðaeldstöðin á austurmörkum og Eyjabakkaeldstöðin að norðvestan). Á svæðinu má einnig finna útkulnuð jarðhitasvæði, mislæg berglög ofan á eldra bergi og ungar jökulmyndanir. Svæðið er lítt gróið en þó má finna kvistlendi og birkikjarr sums staðar. Verndargildi svæðisins felst aðallega í litríku og fjölbreyttu landslagi, ósnortnu víðerni og jarðmyndunum. Við jaðar friðlandsins eru nokkur önnur svæði sem eru friðlýst, á náttúruminjaskrá eða í Náttúruverndaráætlun 2004-2008: Díma í Lóni (friðlýst sem náttúruvætti), Hofsdalur, Geithellnadalur, Þrándarjökull (nr. 625 á Náttúruminjaskrá), Eyjabakkar – Vesturöræfi (nr. 615 og 616), Þórisdalur í Lóni (nr. 627), umhverfi Hoffellsjökuls (nú orðinn hluti af Vatnajökulsþjóðgarði) og Austurskógar í Lóni (í Náttúruverndaráætlun).

1.2 Eignarhald og umsjón með svæðinu

Vesturhluti friðlandsins er einkaland í óskiptri eigu Stafafells (3/4) og Brekku (1/4). Sá hluti friðlandsins, sem er austan við Jökulsá hefur verið úrskurðaður „þjóðlenda í afréttareign Stafafells og Brekku.“

Umhverfisstofnun sér almennt um rekstur friðlýstra svæða á Íslandi en stofnunin hefur samið við Vatnajökulsþjóðgarð um að bera allan kostnað við landvörslu og sjálfboðavinnu á svæðinu. Friðlandið hefur verið skilgreint sem „friðlýst svæði í umsjá Vatnajökulsþjóðgarðs“. Ekkert formlegt samstarf hefur verið um málefni friðlandsins við landeigendur á Stafafelli og Brekku eða aðra hagsmunaaðila og er brýnt að bæta úr því.

2. Aðgengi

2.1 Aðgengi fyrir bíla

Aðgengi fyrir bíla að friðlandinu er mjög takmarkað. Helsta aðgönguleiðin að Lónsöræfum er jeppavegur F980, sem liggur frá Þórisdal inn með Jökulsá, yfir Skyndidalsá og upp á Kjarrdalsheiði sem er mest í 722 m hæð. Vegurinn endar á Illakambi, sem er í 320 m hæð. Vegurinn er torfær, fara þarf yfir Skyndidalsá sem getur verið vatnsmikil og straumhörd eða jafnvel ófær. Vegurinn er yfirleitt einungis fær breyttum jeppum og næstum því á hverju ári lenda minni bílar og óreyndir bílstjórar í vandræðum í Skyndidalsá eða villast af leið og fara á kaf í Jökulsá. Merkingum er ábótavant, ekki er nægilega vel varað við Skyndidalsá og mörgum er ekki alveg ljóst hvar vegurinn liggar milli Þórisdals og vaðsins á Skyndidalsá. Sumarið 2013 var vaðið

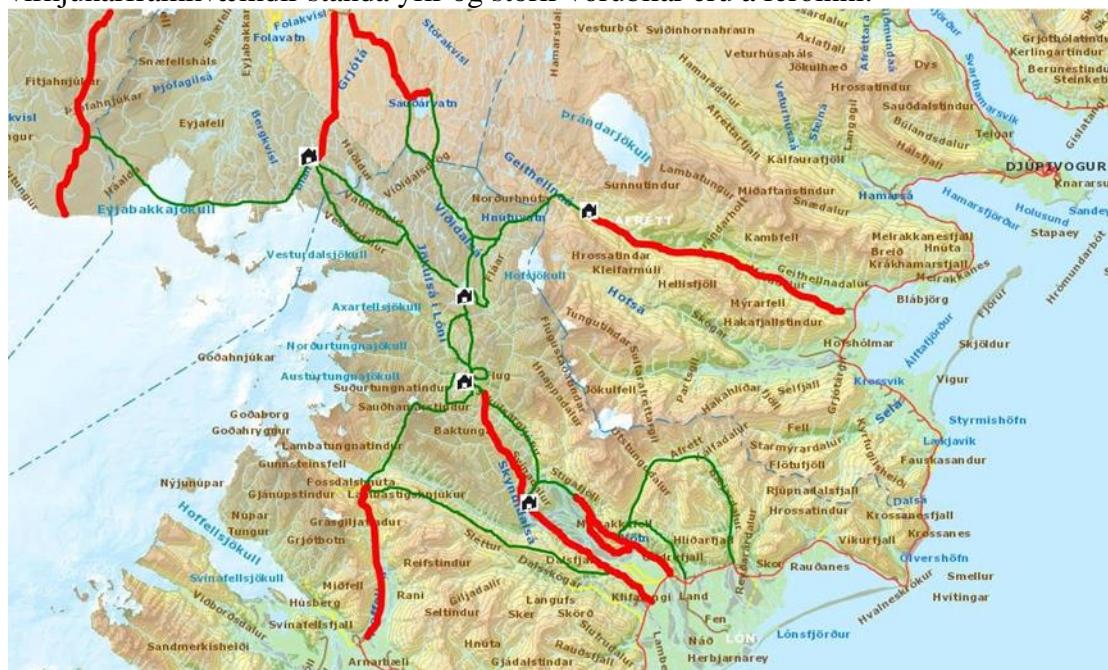
á Skyndidalsá frekar illfært og áin svo óárennileg ásýndar að ekki var reynt að fara yfir hana á smájeppum eins og oft áður. Ekki festust neinir bílar í ánni svo vitað sé.

Nokkrir jeppaslöðar liggja að jaðri friðlandsins, úr Hoffellsdal í vestri, Álftafirði í austri og úr Fljótsdal í norðri (sjá mynd 1). Sumarið 2009 var ruddur vegslóði úr Hoffellsdal upp í skarðið milli Hoffellsdals og Skyndidals og áfram vestur í áttina að Gjánúpstindi. Á leiðinni þarf að keyra margoft yfir Hoffellsá og yfir nokkra minni læki. Slóðinn inn dalinn er sæmilega fær flestum jeppum þegar þurrt er í veðri en verður fljótt ófær minni bílum í vatnavöxtum. Á síðasta kaflanum upp skarðið hefur orðið nokkuð grjóthrun og á köflum hefur grafist úr veginum, svo að hann er orðið einungis fær stærri jeppum.

Tveir jeppaslöðar eru í Geithellnadal. Slóðinn sunnan við Geithellnaá nær allt að skálanum á Leirási, þar sem byrjar merkt gönguleið áleiðis yfir í Víðidal. Norðan við ána liggur slóði sem endar við Háás. Báðir slóðar eru torfærir; slóðinn norðan við Geithellnaá var áður fyrr sæmilega fær að Kambaseli en grafist hefur frá nokkrum brúm, og eru þær nú orðnar ófærar. Sunnan við Geithellnaá þarf að fara yfir marga árfarvegi, sem verða mjög stórgryttir í vatnavöxtum.

Töluvvert hefur verið lagt af vegslóðum í tengslum við byggingu stíflna (sem tilheyra svokallaðri Hraunaveitu) á svæðinu norðan og austan votlendis á Eyjabökkum. Byggð hefur verið brú yfir Jökulsá í Fljótsdal, rúmlega 2 km neðan við Eyjabakkafoss, rétt norðan við Ufsarstífluna. Þaðan liggja vegslóðir að Sauðárvatni og í átt að Geldingafelli. Þessir slóðar hafa verið notaðir töluvvert af skipuleggjendum hópferða.

Slóðin að Geldingafelli er mjög stórgrýtt og einungis fær stórum breyttum jeppum. Slóðinn sem liggar að Sauðárvatni er fær öllum jeppum, einnig smájeppum en hann er að mestu leyti einbreiður og erfitt er að mæta öðrum bílum. Slóðinn að Sauðárvatni er eiginlega lokaður almenningu og ekki er ráðlagt að keyra hann á meðan virkjunarframkvæmdir standa yfir og stórir vörubílar eru á ferðinni.

Mynd 1: Kort af friðlandinu í Stafafellsfjöllum sem sýnir helstu aðgönguleiðir að svæðinu og staðsetningu fjallaskála. Jeppaslóðar eru merktir með rauðum lit og gönguleiðir með grænum lit.

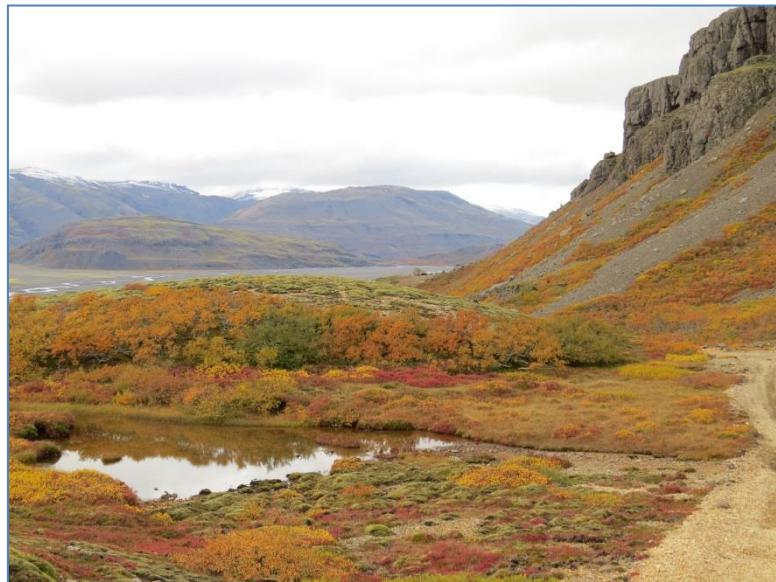
2.2 Skipulagðar rútuferðir

Sumarið 2013 var ekki boðið upp á daglegar rútuferðir í Lónsöræfi eins og stundum hefur verið áður en nokkur fyrirtæki skipulögðu ferðir í Lónsöræfi eftir pöntun. Fyrirtækið Fallastakkur úr Suðursveit (<http://www.fallastakkur.is>) sá um að keyra fólk upp á Illakamb eða sækja það þar. Óskar Arason hjá IceGuide (<http://www.iceguide.is>) bauð upp á gönguferðir með leiðsögn í Lónsöræfum. Fyrirtækið Vatnajökull Travel (<http://www.vatnajokulltravel.is>) og jeppamenn frá Höfn sáu einnig um að flytja einstaklinga og smærri hópa upp á Illakamb eða að göngubrúnni í Austurskógum gegn greiðslu. Ferðin á Illakamb kostaði yfirleitt um 20.000 kr. á mann en gat farið niður í 15.000 kr. ef farþegarnir voru fleiri en fjórir. Ekki var boðið upp á áætlunarferðir í Snæfell eða Geldingafell en nokkur fyrirtæki á Fljótsdalshéraði, m.a. fyrirtækið Jeppaferðir á Egilsstöðum (<http://jeuptours.is>) og Wildboys (<http://www.wildboys.is>), fluttu ferðamenn þangað eftir pöntun; þessi þjónusta var einnig aðallega í boði fyrir stærri hópa. Augljóslega er orðið frekar dýrt og erfitt fyrir einstaklinga að komast í Lónsöræfi með “almenningssamgöngum” og ákváðu margir sem höfðu áhuga á að heimsækja svæðið að hætta við þegar þeim var orðið ljóst hvað það myndi kosta.

2.3 Aðgengi fyrir göngumenn

Svæðið er fyrst og fremst gönguland. Gönguleiðir liggja inn í friðlandið úr Lóni, Álfafirði (Flugustaðadal, Hofsdal, Geithellnadal), Fljótsdal og frá Snæfelli. Einig er hægt að ganga úr Hoffellsdal í Nesjum yfir í Skyndidal. Mynd 1 sýnir helstu aðkomuleiðir að friðlandinu.

Sumar leiðir eru einungis fyrir vana og vel útbúna göngumenn. Nokkrar leiðir krefjast sérstakrar kunnáttu og búnaðs; á leiðinni frá Snæfelli í Geldingafell þarf að fara yfir Eyjabakkajökul og vaða nokkrar jökulár og á leiðinni úr Hoffellsdal þarf að fara yfir Lambatungnajökul eða vaða Skyndidalsá. Einig þarf að vaða yfir Lambatungaá, sem kemur undan Austurtungnajökli og er mjög ströng. Leiðin úr Flugustaðadal í Álfafirði telst erfið og er lítið gengin. Leiðin úr Hofsdal í Álfafirði er sömuleiðis lítið farin. Landeigendur í Hofi banna alla umferð um slóðann sem liggur áleiðis inn Hofsdal.

Mynd 2: Gengið eftir jeppaslóða undir Melrakkafelli, á leiðinni í Eskifell um Austurskóga (HD).

Með tilkomu göngubrúar yfir Jökulsá í Lóni við Einstigi í Austurskógum er orðið unnt að ganga alla leið frá Stafafelli í Lóni í Kollumúla. Áður en komið er að göngubrúnni við Einstigi þarf þó að vaða yfir Hnappadalsá, sem getur verið mikill farartálmí. Sumarið 2013 rann Jökulsá í Lóni mjög austarlega neðan við göngubrúna og var stundum erfitt að komast framhjá henni þegar mikið vatn var í ánni. Oft var

mikið vatn í Hnappadalsá og vitað er um þónokkra ferðamenn sem treystu sér ekki að vaða yfir hana og sneru við.

Með tilkomu akbrúar yfir Jökulsá í Fljótsdal, stutt frá Eyjabakkafossi er göngumönum gert kleift að ganga úr Lónsöræfum í Snæfell án þess að þurfa að fara yfir jökul.

Eftir að vegir voru lagðir að Geldingafelli og Sauðárvatni hefur færst í aukana að fólk hefji göngu sína þar. Hópar á vegum Íslenskra Fjallaleiðsögumanna byrja yfirleitt að ganga í Geldingafelli og láta sækja sig í Austurskógum eða á Smiðjunesi. Frá Sauðárvatni liggja tvær leiðir (austan og vestan við Sauðárvatn) í átt að Egilsseli við Kollumúlavatn. Þær eru báðar gamlar þjóðleiðir sem hafa verið merktar með vörðum í lok 19. aldar. Erfitt er að finna vörður á leiðinni sem hefst austan við Sauðárvatn en á leiðinni vestan við vatnið standa enn stórar og stæðilegar vörður, sem sjást vel langt að. Þjóðleiðin vestan við Sauðárvatn er því miður ekki lengur fær, því sprengdur hefur verið djúpur og breiður skurður þvert yfir hana, sem veitir vatni úr Sauðárvatni í Innri-Sauðá.

3. Gisting

3.1 Skálar

Skálar eru í Eskifelli, í Kollumúla, við Kollumúlavatn og við Geldingafell. Milli skálanna er hæfileg dagsganga. Skálarnir við Kollumúlavatn (Egilssel) og við Geldingafell eru í umsjón Ferðafélags Fljótsdalshéraðs. Í Kollumúla er stór og vel útbúinn skáli, „Múlaskáli“, sem er rekinn af Ferðafélagi Austur-Skaftafellssýslu. Fyrir fáeinum árum var skálinn í Kollumúla raflyðstur með sólarsellum og í sumar var einnig sett upp vindrafstöð á þakinu, sem virkaði reyndar ekki alveg eins og ætti að vera. Í Kollumúla er rennandi vatn, vatnsklósett og sturta en á hinum stöðunum er einungis einfaldur kamar og þarf að sækja vatn í læk. Skálinn í Eskifelli er í eigu Gunnlaugs B. Ólafssonar en hann er ekki fullkláraður. Í botni Geithellnadals, við Leirás, er líttill og mjög einfaldur skáli í eigu Ferðafélags Djúpavogs. Einungis í Múlaskála er skálavarsla/landvarsла yfir sumartímann, hinir skálarnir eru ekki mannaðir. Undanfarin ár hefur mikið verið um að fólk hafi gist í ómönnuðu skálum Ferðafélags Fljótsdalshéraðs án þess að borga. Ferðafélag Fljótsdalshéraðs hefur brugðist við þessum vanda með því að setja upp talnalás í skálanum. Landvörðurinn í Kollumúla hefur verið með aðgangskóða.

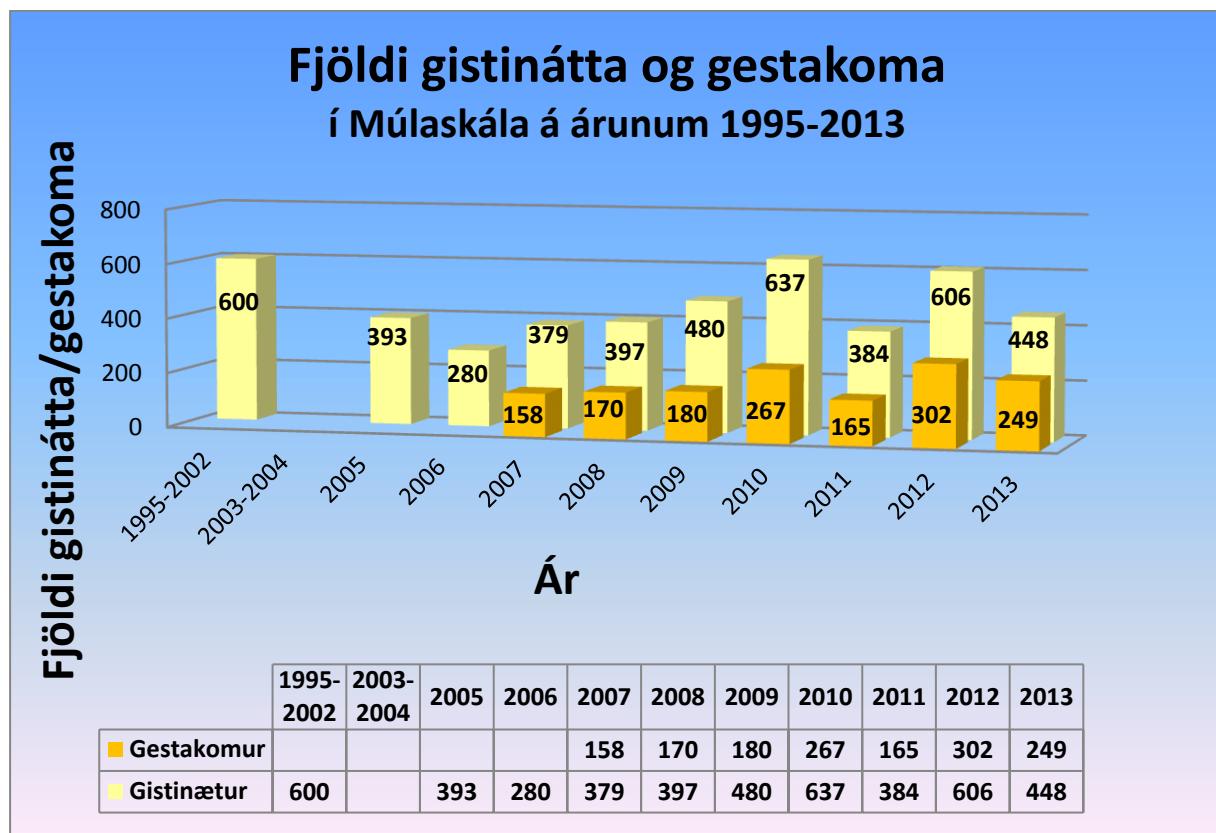
3.2 Tjaldsvæði

Skipulögð tjaldsvæði eru á tveimur stöðum innan friðlandsins og á tveimur stöðum við jaðar þess. Á Stafafelli er tjaldsvæði með vatnsklósettum, sturtu og þvottavél. Í Smiðjunesi, skammt frá gönguleiðinni frá Stafafelli í Kollumúla og 7 km frá byggð, er tjaldsvæði með vatnsklósettum. Innan friðlandsins, við skálann við Ásavatn í Eskifelli, er tjaldsvæði með þurrklósettum. Síðan er hægt að tjalda við skálann í Kollumúla, þar eru vatnsklósett og sturta. Á gönguleiðakorti Máls og Menningar fyrir Lónsöræfi, eru einnig merkt inn tjaldsvæði við Keiluvelli í Skyndidal og við Grund í Víðidal. Þar er hinsvegar engin þjónusta.

4. Gestafjöldi

4.1 Gistinætur

Upplýsingar um fjöldi gistenátta í Múlaskála eru byggðar á upplýsingum frá Ferðafélagi Austur-Skaftafellssýslu um bókanir í Múlaskála á tímabilinu júní-september. Súluritið hér að neðan (mynd 3) gefur yfirlit yfir fjölda gistenátta í Múlaskála, frá 1995 til 2013. Engar upplýsingar liggja fyrir um gestafjölda í Múlaskála á árunum 2003 og 2004. Fram kemur að fjöldi gistenátta í skálanum hefur yfirleitt verið um 600 á árunum 1995-2002. Gestum í Kollumúla fækkaði verulega frá 2005 til 2006 en hefur síðan aftur farið hægt fjölgandi fram til ársins 2010, þegar 637 gistenætur voru skráðar. Það sumar jókst fjöldi gistenátta en gestakomum fækkaði, þ.e.a.s. færri einstaklingar gisti í skálanum en árið á undan en þeir gisti í fleiri nætur. Sumarið 2011 voru einungis 384 gistenætur skráðar, sem þýðir fækkun um næstum því helming miðað við árið 2010. Íslendingum fækkaði töluvert og fólk staldraði yfirleitt styttra við á svæðinu en oft áður. Sumarið 2012 jókst fjöldi gistenátta aftur töluvert. Þá voru bókaðir 606 gistenætur í skálanum, sem þýðir að gestum hefur fjölgæð um næstum því helming miðað við árið 2011. Tölverður hluti gesta dvaldi 2 daga eða jafnvel lengur á svæðinu. Sumarið 2013 fækkaði gestum í Kollumúla aftur verulega og fólk dvaldi yfirleitt styttri tíma á svæðinu en oft áður (að meðaltali 1,8 nætur).

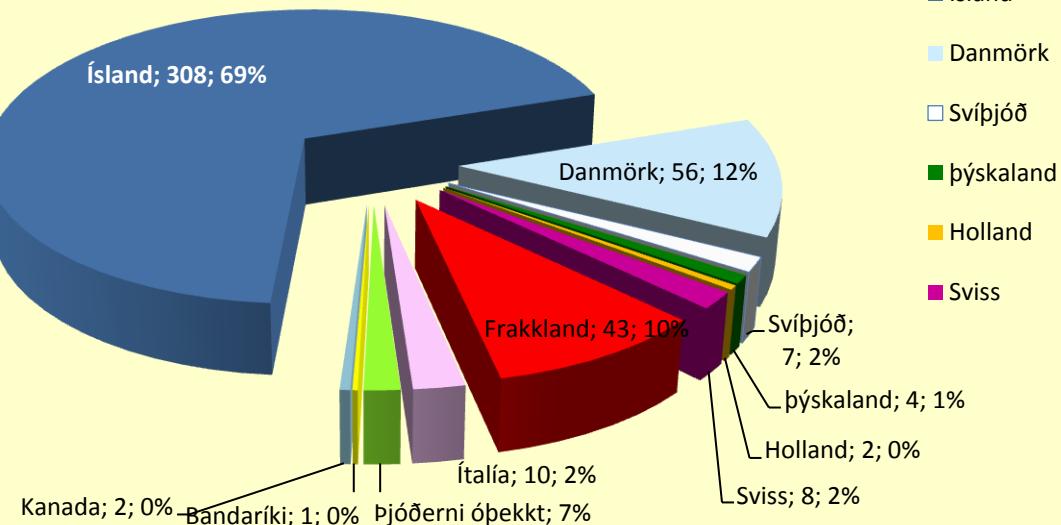
Mynd 3: Yfirlit yfir fjölda gistenátta og gestakoma í Múlaskála á árunum 1995-2013

Þegar hlutfallsleg skipting gesta eftir þjóðernum er skoðuð, kemur í ljós hún hefur ótrúlega lítið breyst miðað við 2012. Eins og á undanförnum árum voru Íslendingar langfjölmennasti hópur gesta í skálanum, um 69% gesta. Danir voru um 12% gesta; hér var um að ræða einn danskan hóp sem gisti í 7 nætur í Múlaskála. Einnig gisti þrír franskir hópur á vegun Íslenskra Fjallaleiðsögumanna í skálanum á leiðinni frá

Geldingafelli í Austurskóga/Smiðunes; þeir voru um 10% gesta (sjá mynd 4). Þar að auki gistu nokkrir Ítalir, Svíar, Svisslendingar, Þjóðverjar, Hollendingar, Kanadamenn og einn Bandaríkjamaður í Múlaskála. Langflestir gistenætur voru bókaðar á tiltölulega stuttu tímabili frá 9. júlí til 13. ágúst (sjá mynd 5). Áberandi munur er á ferðamynstri útlendinga og Íslendinga: Íslendingar ferðast yfirleitt í stórum gönguhópum með leiðsögumanni. Þeir gista yfirleitt í Múlaskála í nokkrar nætur og fara í gönguferðir út

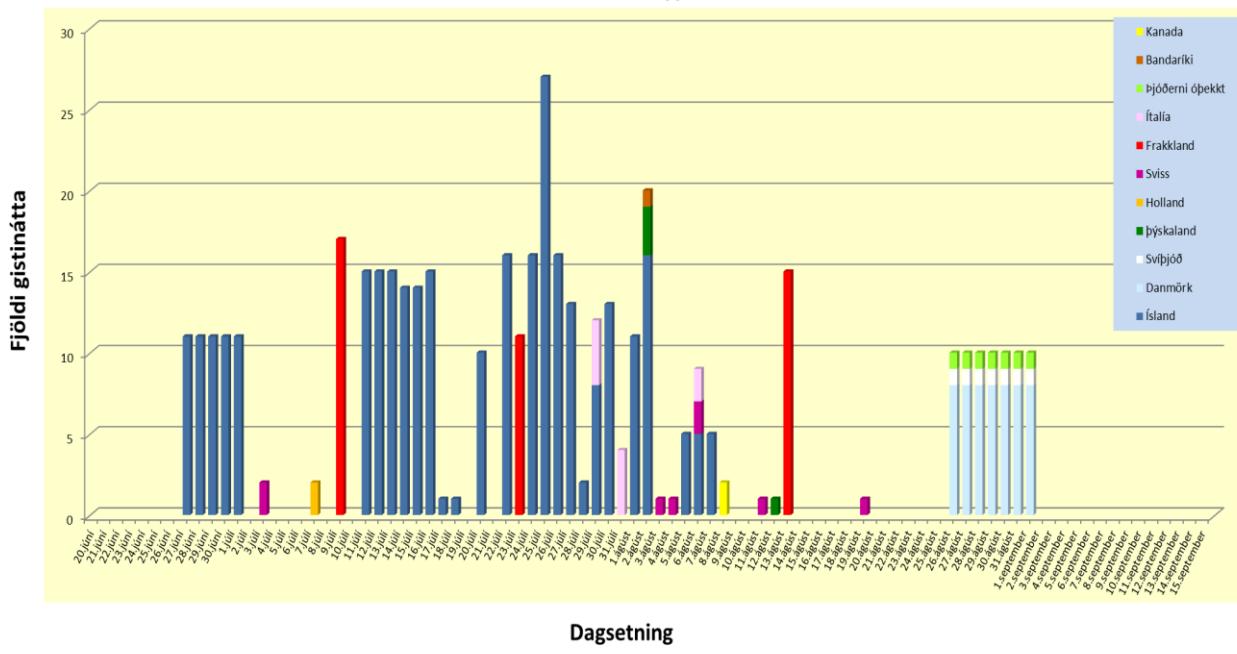
Mynd 4:

Fjöldi gistenátta í Múlaskála sumarið 2013 sundurliðað eftir þjóðerni

Mynd 5:

Fjöldi gistenátta í Múlaskála sumarið 2013 sundurliðinn eftir þjóðerni

frá honum. Útlendingar ferðast yfirleittt einn eða fáir saman og gista í tjöldum, oft utan skipulagðra tjaldsvæða. Útlendingar eru oftast á leiðinni frá Snæfelli, Geldingafelli eða úr Fljótsdal suður í Lóni og gefa sér ekki tíma til að skoða staði eins og Víðagil, Víðidal eða Gjögur. Þó er þetta smám saman að breytast og fjöldi útlendinga sem gistar í skálanum hefur aukist síðustu árin.

4.2 Ferðamannatalningar

Eins og undanfarin tvö sumur var settur upp teljari

við göngustíginn sem liggur frá Illakambi niður að Múlaskála. Teljarinn var settur upp rétt norðan við Ölkeldugil og taldir voru ferðamenn frá 6. júlí til 24. september. Talinn var heildarfjöldi ferðamanna en ekki var tekið tillit til þess í hvora áttina fólk var að fara, þannig að ekki var gerður greinarmunur á þeim sem fara sömu leið út og þeim sem annaðhvort koma frá Snæfelli eða fara þangað og fara því aðeins einu sinni fram hjá teljaranum (þ.e.a.s. tölurnar voru ekki helmingaðar, eins og oft er gert). Teljarinn er stilltur það hátt, að hann telur börn, en

Mynd 6: Teljarinn við Ölkeldugil (HD).

ekki kindur, þ.e.a.s. á mjöðm á meðalmanni.

Í viðauka I má finna yfirlit yfir fjölda ferðamanna í Lónsöræfum, sem Rögnvaldur Ólafsson og Einar Hjörleifsson hafa tekið saman. Í yfirlitinu, sem er byggt á gögnum úr teljaranum við Ölkeldugil, eru tölur frá árunum 2011, 2012 og 2013 bornar saman. Niðurstöðurnar frá þessum árum eru ekki fyllilega samanburðarhæfar, vegna þess hve mikill munur er á lengd talningartímabilsins. Árið 2011 var einungis talið í 30 daga, árið 2012 í 89 daga og árið 2013 í 82 daga. Stóra myndin er þó mjög svipuð milli ára. Umferð gesta byrjar yfirleitt í síðusta viku tímabilsins „vor“ (23.-27. viku ársins), þ.e.a.s. í byrjun júlí. Langflestir koma á háannatímanum (28.-32. viku ársins) sem samsvarar tímabilinu frá 8. júlí til 11. ágúst sumarið 2013. Einnig koma margir gestir á tímabilinu sem er kallað haust (33.-37. viku ársins), sérstaklega á fyrstu tveimur vikum þess tímabils. Í 38. viku ársins (á tímabilinu „framan af vetri“) voru einnig einhverjur á ferðinni en að öllum líkindum var þá einkum um smalamenn og grunnskólakrakka í fræðsluferð að ræða. Heildarfjöldi gesta sem fór framhjá teljaranum var 1374 sumarið 2012 og 1140 sumarið 2013, sem þýðir að heildarfjöldi gesta hefur lækkað um 17% milli ára. Þessi breyting er þó ekki endilega marktæk, vegna þess að talningartímabilið var sjö dögum styttra sumarið 2013. Þegar dreifing gesta eftir vikudögum á háönn er skoðuð (á árunum 2011 og 2013), kemur í ljós að umferðin hefur verið langmest á sunnudögum en tiltölulega lítil á fimmtudögum og föstudögum. Fólk virðist fara framhjá teljaranum á öllum tínum sólarhrings en topparnir í umferðinni eru milli kl. 7-13/14 fyrri part dagsins og svo aftur milli kl. 17-22 á kvöldið.

5. Nýting

Í friðlandinu er sauðfjárbeit og þar eru stundaðar rjúpna- og hreindýraveiðar. Sumarið 2013 hafa einungis 2 bær rekið fé í friðlandið, Brekka í Lóni og Bjarnanes/Ás í Nesjum. Á Brekku eru eins og stendur aðeins innan við 100 kindur eftir og einungis hluti af þeim gengur í Lónsöræfum. Ekki er vitað hversu margar kindur frá Bjarnanesi eru reknar í friðlandið. Ekki eru til nákvæmar upplýsingar um beitarþol og beitarálag

svæðisins. Beitarálagið virðist hafa minnkað undanfarin ár; grasið í Fláum var t.d. orðið óvenju þétt og hávaxið, vegna þess hve fáar kindur voru þar á beit.

Í friðlandinu eru stundaðar rjúpnaveiðar, aðallega á Kjarrdalsheiði. Rjúpnaveiði á svæðinu er háð leyfi landeigenda og borga þarf til að fá leyfi. Rjúpnaveiðileyfi hafa verið seld á Brekku og haustið 2013 kostaði leyfi sem gildir í fjóra daga 15.000 kr.

Stórir hópar af hreindýrum hafa haldið sig í Lónsöræfum, einkum í Víðidal. Friðlandið tilheyrir hreindýraveiðisvæði 8, sem nær yfir Lón og Nes. Ekki eru til nákvæmar tölur um fjölda hreindýra á svæði 8 en ýmislegt bendir til þess að dýrum hafi fækkað á þessu veiðisvæði og að Víðidalsdýrin séu farin að leita meira austur á svæði 7 á vetrum. Samkvæmt vöktunarskýrslu Skarphéðins Þórissonar frá vorinu 2013¹ taldi vetrarstofn Lóns- (og Nesja-) hjarðarinnar líklega um 450 dýr veturinn 2012-2013 (miðað við 500 veturinn 2011-2012). Sumarstofn hreindýra virðist einnig hafa minnkað: í júlí 2013 voru talin 563 dýr í Lóni og Nesjum (miðað við 618 sumarið 2012), þar af 113 kálfar (miðað við 118 sumarið 2012). Um 59% af öllum hreindýrum sem sáust í Lóni í flugtalningu í júlí 2012 voru innan marka friðlandsins í Lónsöræfum.

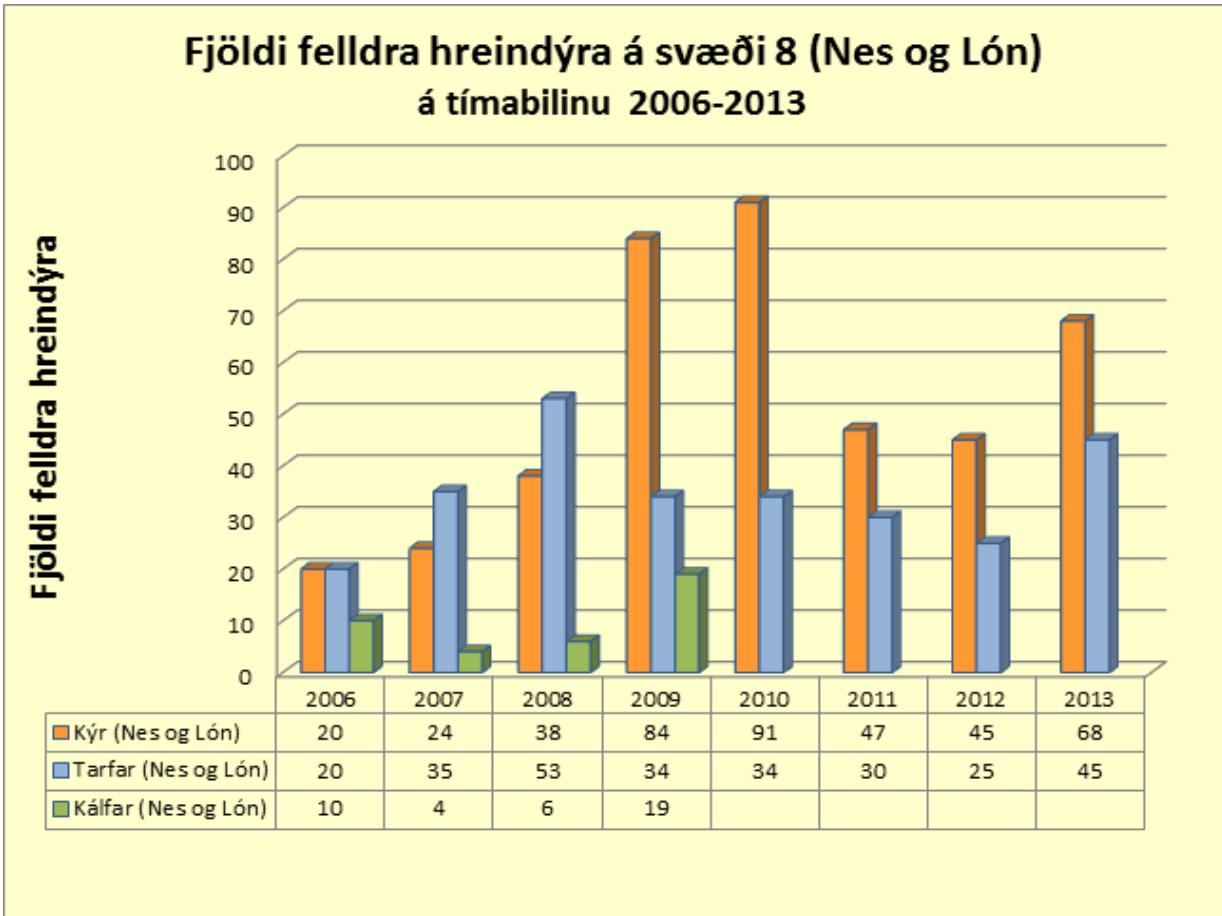
Prátt fyrir fækkun í vetrarstofni Lóns- (og Nesja-) hjarðarinnar um 50 dýr á árinu 2013 var veiðikvótinn fyrir Lón aukinn um 23 dýr miðað við 2012 og leyft var að fella þar 45 kýr (miðað við 35 árið 2012) og 31 tarf (miðað við 18 árið 2012). Ekki fundust nákvæmari upplýsingar um fjölda veiddra dýra innan marka friðlandsins. Mynd 8 sýnir hversu mörg hreindýr hafa verið felld á veiðisvæði 8 (Lón og Nes) á tímabilinu 2006-2013.

Mynd 7: Hreindýr í Lónsöræfum (HD).

¹ Skarphéðinn G. Þórisson og Rán Þórarinsdóttir 2013: Vöktun hreindýrastofnsins 2012 og tillaga Náttúrustofu Austurlands um veiðikvóta og ágangssvæði 2013; NA-130128. Egilsstaðir, maí 2013.

Almennt gildir að veiða megi hreindýrstarfa frá 15. júlí til 15. september og hreindýrskýr frá 15. júlí til 20. september. Árið 2013 var gerð breyting á þessu fyrirkomulagi á svæði 8 en þá var þar heimilt að veiða um fjórðung kúakvóta í nóvember. Ástæða fyrir því er að hluti dýranna er á óaðgengilegum stöðum á hefðbundnum veiðítíma en yfirleitt kominn niður á láglendi í nóvember. Með því að lengja veiðítímann á hreindýrskúm er reyt að koma í veg fyrir að of mörg dýr séu veidd á aðgengilegum svæðum þar sem þeim fækkar þá meira en æskilegt er.

<i>Fjöldi felldra dýra á svæði 8, sundurliðað eftir sveit</i>		2012	2013
Kýr	Nes	10	23
	Lón	35	45
Svæði 8		45	68
Tarfar	Nes	7	10
	Lón	18	35
Svæði 8		25	45

Mynd 8: Fjöldi felldra hreindýra á veiðisvæði nr. 8 á árunum 2006-2013.

6. Fræðsla

Sumarið 2013 var hvorki gefið út fræðsluefni né sett upp fræðsluskilti.

Mest áriðandi verkefni sem á að vinna varðandi fræðslumál eru eins og áður:

- að setja upp skilti við vaðið á Skyndidalsá
 - sem upplýsir fólk um þær hættur sem felast í að keyra yfir Skyndidalsá
 - sem upplýsir fólk um bann við utanvegakstri
- að færa og endurnýja skiltið við Kollumúlaveg F980 (og að setja e.t.v. einnig upp lítið upplýsingaskilti við hliðið við Þórisdal)
- að gefa út nýjan gönguleiða- og fræðslubækling fyrir Lónsöræfi

Bæklingur sem Umhverfisstofnun gaf út um Lónsöræfi fyrir margt löngu er orðinn úreltur auk og þarf að endurnýja.

Verið er að leggja lokahönd á gönguleiðakort með upplýsingum um gönguleiðir í Lóni og Lónsöræfum sem samstarfshópur nokkurra aðila um merkingar gönguleiða í sýslunni hefur unnið að. Helga Davids starfsmaður Vatnajökulsþjóðgarðs hefur unnið kortið að mestu leyti. Kortið mun nýtast þeim sem hyggja á gönguferðir um þetta svæði á meðan ekki hefur verið gefinn út nýr bæklingur um Lónsöræfi.

7. Gönguleiðir og reiðleiðir

7.1 Gönguleiðir

Gönguleiðirnar í friðlandinu eru yfirleitt merktar með gulum stikum. Leiðin úr Geithellnadal í Víðidal er að hluta til merkt með málningu á klettum.

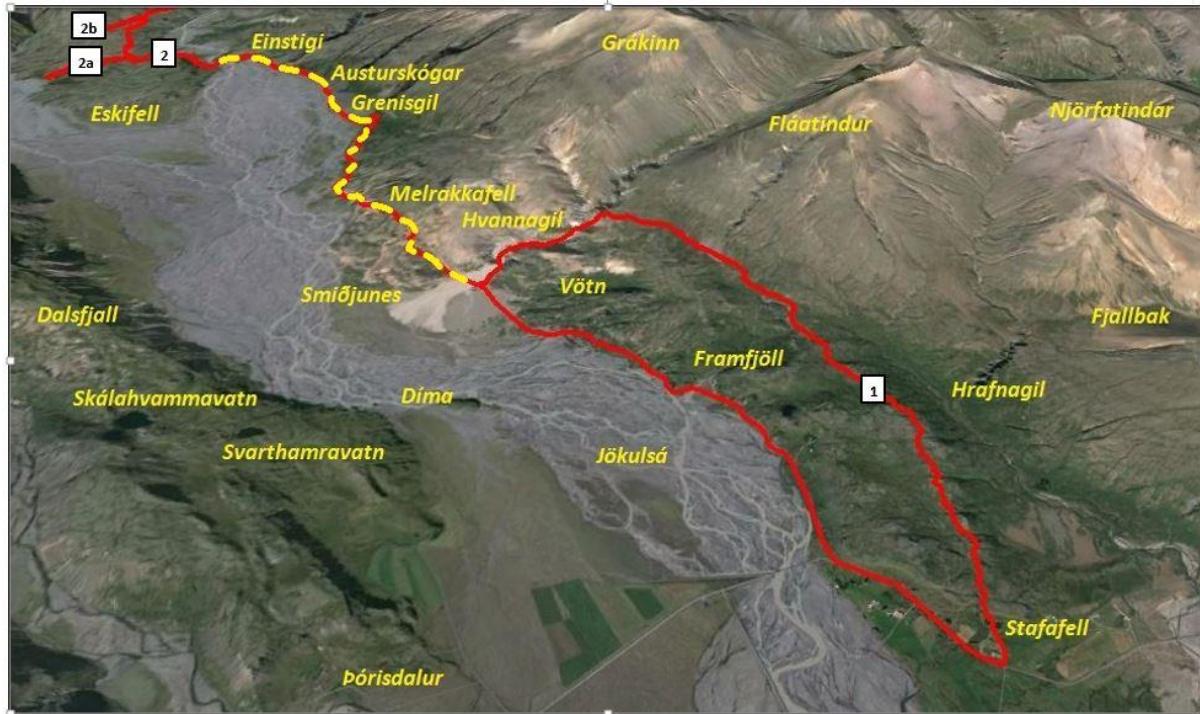
Stikun nýrra leiða

Almennt er stefnt að því að halda stikuðum leiðum í lágmarki og stika t.d. engar leiðir á háa fjallatinda. Stikur myndu bara veita falskt öryggi þar og það væri mjög tímafrekt að viðhalda þeim, sérstaklega á svæðum þar sem sauðfé notar þær til að klóra sér á. Á fjöllum ættu menn frekar að nota öryggistæki eins og GPS.

Ekki stendur til að stika leiðirnar frá Egilsseli að Sauðárvatni og frá Egilsseli í Geldingafell. Á svæðinu norðan við Sanda eru oft snjóskaflar langt fram á sumarið og hluti stikanna myndi vera hulinn snjó fyrri part sumarsins. Svæðið norðan og vestan við Egilssel mætti flokka sem „ósnortin víðerni“, þar eru engin mannvirki og jafnvel engar kindagötur og stikur myndu eyðileggja þessa óbyggðatilfinningu.

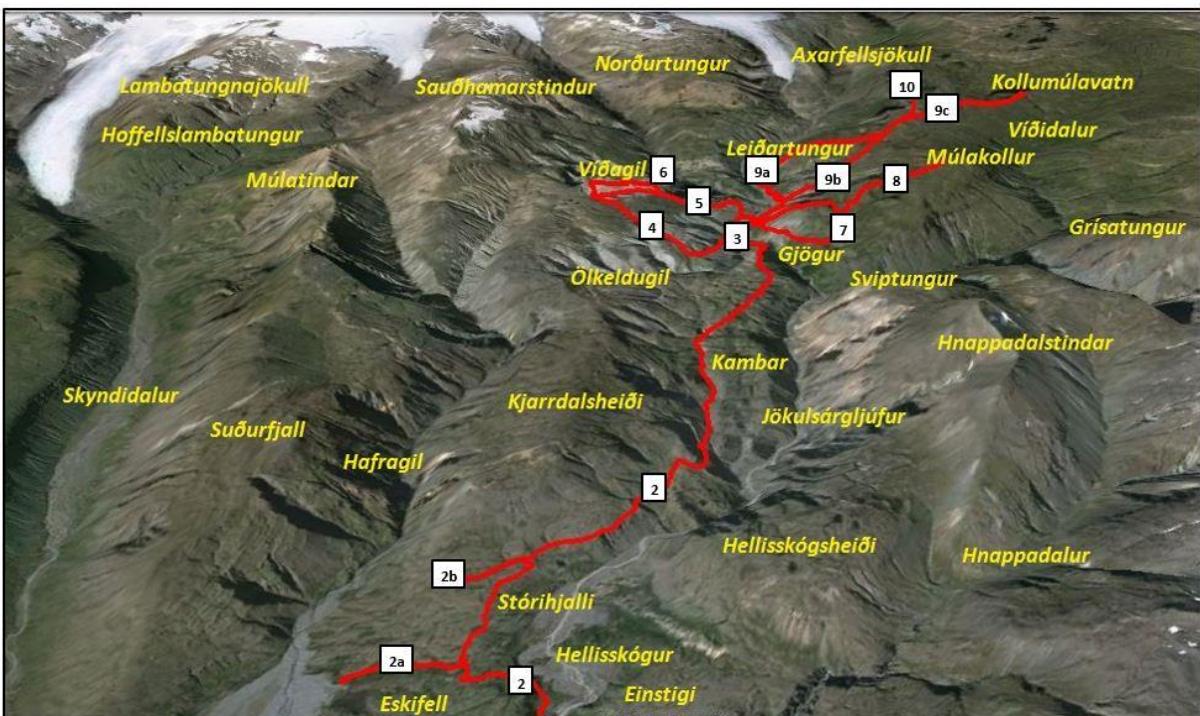
Sumarið 2013 var aðeins stikuð ein stutt ný leið, út frá gömlu leiðinni í Egilssel að Tröllakrókum.

Myndir 9 og 10 sýna allar stikaðar gönguleiðir í Lónsöræfum.

Mynd 9: Stikaðar gönguleiðir eru merktar inn á kortinu með rauðum línum.

Leiðin frá Hvannagili að göngubrúnni á Jökulsá við Einstigi er ekki stikuð.

Mynd 10: Stikaðar gönguleiðir eru merktar inn á kortið með rauðum línum.

Leið 2: Eskifell-Illikambur (Kambaleið) Leið 6: Víðagilshringur

Leið 2a: Ásavatn-Kambaleið

Leið 2b: F980-Stórihjalli

Leið 3: Illikambur-Múlaskáli

Leið 4: Flumbrugil-Víðibrekkusker

Leið 5: Þilgil-Víðibrekkusker

Leið 7: Gjögur

Leið 8: Múlakollur

Leið 9a: Leiðartungur-Sandar

Leið 9b: Milli Gilja-Sanda

Leið 9c: Sandar-Egilssel

Leið 10: Sandar-Fremri Tröllakrókar

7.2 Reiðleiðir

Engar skipulagðar reiðleiðir eru á svæðinu en hestaumferð er leyfð í friðlandinu. Gömul þjóðleið liggur milli Lóns og Fljótsdals um Illakamb, Norðlingavað á Jökulsá og Norðlingavað á Víðidalsá. Í Víðidalsdrögum er þessi leið mörkuð gömlum vörðum. Sumarið 2013 voru ekki skipulagðar neinar hestaferðir í Lónsöræfum.

8. Fjarskipti

8.1 Tetra-kerfi

Tetra-kerfið fær ekki nægjanlegt rafmagn nema sólin skíni á endurvarpann. Það virkar þokkalega þegar hleðsla er á geymunum en hún endist stutt. Kerfið er meira eða minna óvirkt yfir vetrartímann. Eins og verið hefur næst ekki samband nema á hæstu stöðunum og langt frá því um allt svæðið. Sumarið 2013 var ekki mjög sólríkt og Tetra-sambandið var því yfirleitt frekar slæmt. Landvörðurinn notaði Tetra-stöðina eitthvað og hafði hana alltaf með í ferðum en fæstir ferðamenn eru með Tetra-tæki.

8.2 Örbylgjusendir

Sumarið 2013 létt Ferðafélag Austur-Skaftafellssýslu setja upp um 2,5 m háan örbylgjusendi og litla vindrafstöð á Kjarrdalsheiði, skammt frá veki F980 (sjá mynd 11). Verkið var unnið í samstarfi við Vatnajökulsþjóðgarð og fengið var leyfi fyrir framkvæmdinni hjá Umhverfisstofnun. Festingar úr 4'' járnrorum voru soðnar á járnundirstöður, sem voru boltaðar á klappir. Hlaðið var grjót að undirstöðunum og þær stagaðar með hliðarstögum. Jón Hermannsson og Sigurður Harðarson rafeindavirki hjá „Radíó ehf, íslensk fjarskipti“ sáu um uppsetningu tækja og fjarskiptabúnaðar.

Mynd 11: Sumarið 2013 var nýr sendir settur upp norðarlega á Kjarrdalsheiði (HD).

út. Að öðru leyti virkuðu símarnir yfirleitt vel og það var mikill munur fyrir landvörðinn að geta verið í sambandi við umheiminn. Nú var loksins hægt að fá upplýsingar um bókanir og að vera í sambandi við Snæfellsskála. „Heimasíminn“ dettur líklega út yfir

Með uppsetningu sendisins eru báðir skálarnir, Múlaskáli og Múlakot, komnir í símasamband en aðeins er um „heimasíma“ að ræða, sem virkar í skálunum. Einnig var sett upp vindrafstöð á Múlaskála, sem framleiðir rafmagn til að halda móðurstöðinni gangandi.

Vindmyllan virkaði ekki alveg sem skyldi og nokkrum sinnum varð rafmagnslaust í skálanum, þannig að símasambandið datt

vetrartímann, þegar lítið hleðst inn á geymana vegna sólarleysis. Símanúmerið í Múlakoti er 4971038 og símanúmerið í Múlaskála er 4971037.

Símasambandið annars staðar á svæðinu er óbreytt, GSM-samband er mjög stopult og nánast ekkert á svæðinu. Sæmilegt GSM-samband er einungis á Stórahjalla, sums staðar í Eskifelli, á Víðibrekkuskerjum og hátt uppi á sumum fjöllum.

Landvörðurinn var með gervihnattasíma, sem virkaði ekki mjög vel. Gervihnattasíminn var bilaður í byrjun sumarsins. Ekki var hægt að kveikja á honum og var hann sendur í viðgerð. Gert var við hann en samt sem áður virkaði hátalarinn fyrir hringítóninn ekki. Það kom aldrei neinn hringítónn, þannig að ekki var hægt að heyra hvort einhvern væri að reyna að hringja. Síminn er orðinn gamall og ekki er lengur hægt fá þá varahluta sem þarf til að gera við hátalarann.

9. Vandamál og slys

Sumarið 2013 urðu engin slys á fólk svo vitað sé og ekki þurfti að leita að neinum ferðamönnum.

9.1 Jeppaslóðinn við Fiskilæk

Veturinn 2012/2013 fór Jökulsá að renna af fullum þunga í Fiskilæk og gróf í sundur jeppaslóðann sem liggur um Austurskóga að göngubrúnni við Einstigi. Vegurinn fór í sundur rétt norðan við Valskógsnes og þar sem vegurinn var áður myndaðist djúpur hylur. Líklega verður mjög erfitt eða jafnvel ómögulegt að koma veginum í fyrra horf og verður nauðsynlegt að færa hann á annan stað eða að veita Jökulsá frá með því að byggja varnargarð. Vegna þessara skemmda á veginum hefur verið mjög erfitt og jafnvel ómögulegt að komast lengra en að Valskógsnesi á bílum. Einungis þegar lítið vatn var í ánni var hægt að komast yfir Fiskilæk eða að keyra yfir Jökulsá við Smiðjunes. Landeigendur hafa hug á að laga veginn og eru að skoða hvaða möguleikar eru í stöðinni. Hugsanlega þarf að byggja stuttan varnargarð aðeins innar til að veita Jökulsá vestur, svo að hún renni ekki lengur í Fiskilæk. Í byrjun sumarsins snuru nokkrir göngumenn sem voru á leiðinni í Múlaskála við á þessum stað en seinni part sumarsins hafði myndast greinileg kindagata í skriðunni og þá var orðið auðvelt að komast framhjá hylnum.

9.2 Hnappadalsá og Jökulsá

Sumarið 2013 var oft mikið í Hnappadalsá og var hún stundum mikill farartálfmi. Vitað er um þónokkra ferðamenn sem ætluðu að ganga frá Stafafelli í Kollumúla en treystu sér ekki að vaða yfir Hnappadalsá og snuru við. Sumarið 2013 rann Jökulsá alveg eins og sumarið á undan mjög austarlega neðan við göngubrúna við Einstigi og átti fólk stundum erfitt með að komast framhjá um þar þegar mikið vatn var í ánni.

9.3 Illfærir kaflar á göngustígum

Á nokkrum stöðum þar sem umferð ferðamanna er mikil á stígum sem liggja um brattar líparítskriður, hefur lausa efnið troðist niður og eru aðeins berar klappir eftir. Það er tilfellið á stígnum frá Múlaskála að Stórahnausgili. Þar þarf á einum kafla að fara yfir berar klappir og er sá kafli að lengjast á hverju ári. Landvörðurinn hefur reynt að auðvelda ferðamönnum að komast framhjá þessari hindrun með því að höggva spor í klappirnar, en bergið er svo mjúkt að sporin endast ekki lengi. Hugsanlega væri hægt að búa til stíg herra upp í skriðunum, þar sem lausa efnið er ennþá til staðar en ekki er víst

hvort nýji stígurinn mundi duga lengi. Á leiðinni „Milli gilja“ hefur lausa mölin einnig runnið niður brekkuna undir átroðningi göngumanna og sauðfjár og þar eru á nokkrum stöðum einungis berar klappir eftir. Einnig hefur verið reynt að höggva þrep „Milli gilja“ en þau entust ekki lengi heldur. Nauðsynlegt er að finna aðra lausn, til að koma í veg fyrir að fólk noti birkikjarrið sem haldreipi á þessum stöðum.

9.4 Skógarmítill

Landvörðurinn var bitinn af skorkvikindi og náðist sökudólgurinn á ljósmynd. Í ljós kom að um skógarmítill var að ræða. Skógarmítlar virðast hafa fest rætur í Kollumúla, því sumarið 2013 fannst mikið af þeim í háa grasinu í kringum skálana. Landvörðurinn fékk heiftarlegt ofnæmisviðbragð eftir mítlabitið. Höndin sem varð fyrir biti bólgnæði, roðnaði og varð mjög aum. Eymslin hurfu ekki fyrr en eftir margra daga. Skógarmítlar geta verið varasamir, vegna þess að þeir geta boríð smit milli spendýra og fugla, m.a. bakteríur og veirur sem valda alvarlegum sjúkdómum.

9.5 Endalok birkihríslunnar neðan við Illakamb

Neðan við Illakamb er einmana birkihrísla sem virðist hafa tórað þar í meira en 100 ár. Í Ferðabók Þorvaldar Thoroddsens sem kom út árið 1894 má finna eftirfarandi lýsingu á hríslunni: „*Fyrir neðan Illakamb er göngumannakofi, er leitarmenn úr Lóni liggja við, þar í kring hefir áður verið mikill skógr og hár, en hann er nú gjöreyddur. Kringum kofann, á grund hinum megin við næsta gil stendur einmana hrísla 4 álna há, en í kringum hana er ekkert eftir nema fúasprek.*“² Hríslan virðist því miður hafa orðið fyrir einhverjum skakkaföllum veturninn 2012-2013, hugsanlega vegna snjóálags eða roks. Hún hefur klofnað í tvennt og sumarið 2013 laufgaðist hún ekki.

Mynd 12: Birkihríslan neðan við Illakamb er klofin í tvennt (UJ).

² Þorvaldur Thoroddsen. Ferðabók. Skýrslur um rannsóknir á Íslandi 1882-1889. III. Bind, Kafli II: Ferð um Austur-Skaptafelssýslu og Múlasýslur sumarið 1894, bls. 72

9.6 Væntanlegt framhlaup Eyjabakkajökuls

Eyjabakkajökull er svokallaður framhlaupsjökull, sem hreyfist lítið sem ekkert í mörg ár en tekur svo skyndilega á rás og hleypur hratt fram svo mánuðum skiptir. Eyjabakkajökull hefur yfirleitt hlaupið fram á u.þ.b. 35 ára fresti. Síðast hljóp jökullinn fram um 2 km, frá september 1972 til haustsins 1973. Samkvæmt Oddi Sigurðssyni er farið að styttað í næsta framhlaup. Eftir slíkt framhlaup verður jökullinn ófær í mörg ár og þá mun leiðin frá Snæfelli í Geldingafell yfir jökulinn lokast.

10. Landvarsла og starf sjálfbóðaliða sumarið 2013

10.1 Helstu verkefni landvarðar

Landvörður í Lónsöræfum sumarið 2013 var Unnur Jónsdóttir og var þetta fjórða sumarið hennar. Unnur gegndi starfi landvarðar frá 1. júlí til 20. ágúst, að frátöldum dögunum frá 11. til 15. júlí, þegar hún var fararstjóri í ferð Útivistar „Hverfandi jöklar – Þrándarjökull, Hofsjökull, Lambatungnajökull“. Landvarslan mætti byrja aðeins fyrr, t.d. í kringum 20. júní.

Sumarið var óvenju kalt og blautt framan af. Í byrjun júlí var ennþá hálfófært frá Söndum í Egilssel og á leiðinni frá Egilsseli í Geldingafell og í Geithellnadal. Hærra upp til fjalla var viða ennþá mikill snjór og þar sem snjórinn hafði nýlega bráðnað var mikil aurbleyta. Alveg fram til loka júlí mátti ennþá finna snjóskafla á Söndunum. Vöðin á Lambatungnaá og á Víðidalsá við Sviptungnagil voru ófær langt fram á sumarið vegna leysingavatns. Síðustu tvær vikur í júlí var mjög bjart og gott veður. Í byrjun ágúst var hávaðarok í nokkra daga og ekki gott ferðaveður. Seinnipartinn í ágúst var oft þokusamt og blautt í veðri.

Helstu verkefni landvarðar sumarið 2013 voru:

1. Veita upplýsingar og leiðsögn

Landvörðurinn veitti ferðamönnum upplýsingar um gönguleiðir í friðlandinu og um náttúru svæðisins.

2. Lagfæring á göngustígum

Landvörðurinn lagfærði stígana niður að göngubrúnni yfir Jökulsá í Kollumúla og upp á Illakamb; hann fjarlægði grjót og sópaði lausamöl af þessum stígum með strákust. Stígrunn innan við Gjögrið var farinn að grafast niður og var orðinn ansi djúpur á köflum. Landvörðurinn gerði vatnsrásir í stíginn til að koma í veg fyrir frekari úrrennsli.. Hann klippti tré og greinar sem hindruðu umferð um stíginn í Leiðartungum og sagaði niður tré sem hafði fallið á stíginn.

Undir pallinum við skálann í Eskifelli voru skildar eftir nokkrar spýtur, sem verða notaðar til að gera þrep á tveimur stöðum í stíginn í Eskifelli næsta summar.

3. Tilfærsla á göngustígum

Stígrunn niður í Víðagil var orðinn of beinn. Þess vegna bjó landvörðurinn til nýjan stíg, með fleiri beygjum. Stíkurnar dugðu ekki til og næsta sumar þarf að bæta nokkrum stíkum við í brekkunni. Við ána í Víðagili voru ennþá leifar af eldri stikaðri leið. Landvörðurinn fjarlægði stíkurnar sem voru hinu megin við ána. Ofarlega á gönguleiðinni „Milli gilja“ voru einnig einhverjar leifar eftir af gömlum stíkuðum leiðum sem ekki eru notaðar lengur. Landvörðurinn fjarlægði

stikurnar þaðan og bætti þeim við þar sem vantaði stikur á núverandi stígnum. Landvörðurinn færði stikurnar á Söndum þannig að þær fylgja nú kindagötunni en fara ekki alveg upp að vörðunni þar sem leiðin inn að Tröllakrókum byrjar. Eftir þessa tilfærsla er skiltið sem var sett upp í fyrra ekki lengur á réttum stað!

4. Stikun á nýjum leiðum

Landvörðurinn stikaði einungis eina stutta leið, út frá gömlu leiðinni í Egilssel að Tröllakrókum.

5. Setja staurahatta á skilti

Vatn hefur átt greiðan aðgang að undirstöðunum undir skiltunum og eru sumar þeirra farnar að fúna svoltíð; nauðsynlegt var orðið að setja hatta á staurana til að þeir fúni síður. Skýrsluhöfundurinn vann í nokkra daga í Lónsöræfum og setti m.a. staurahatta á skiltin við réttina sunnan við Illakamb, á fræðsluskiltin á Illakambi, á skiltið við Flumbrugil, á skiltið neðan við Víðibrekku, á skiltið við hliðið rétt við Múlaskála og á skiltið þar sem leiðirnar í Leiðartungur og „Milli gilja“ skiptast. Eftir á að setja staurahatta á skiltið í Leiðartungum, á Tröllakrókaskiltin og á skiltið við Egilssel. Einnig á eftir að setja staurahatta á skiltið á Stórahjalla og á tvö skilti í Eskifelli. Undir pallinum við skálann við Ásavatn er geymdur poki með staurahöttum, sem duga fyrir síðastnefnd þrjú skilti.

Mynd 13: Staurahattar settir á skiltið við gatnamótin þar sem leiðirnar í Leiðartungur og „Milli gilja“ skiptast (HD).

6. Viðhald merkinga og skilta

Landvörðurinn lagfærði stikur og bætti við stikum eftir þörfum á eftirtöldum leiðum: í Víðagili, í Leiðartungum og alla leið í Egilssel, í Gjögri, á Múlakolli, á Kambaleið, „Milli gilja“, á Víðibrekkuskerjum og á leiðinni frá vörðunni á Söndum í Tröllkróka. Á Kambaleiðinni þarf eiginlega að bæta við fleiri stikum þar sem leiðin liggur um árfarveginn og rétt ofan við brúna við Einstigi vantar einnig 2-3 stikur. Á leiðinni í Egilssel á eftir að skipta út nokkrum gömlum stikum og mála þær. Við Brenniklett mætti bæta við nokkrum stikum og á leiðinni niður í Víðagil þarf einnig að bæta við nokkrum stikum í brekkunni.

Landvörðurinn málæði stikur á eftirtöldum leiðum: á leiðinni frá Egilsseli að vörðunni á Söndum og frá vörðunni að Tröllakrókum, á leiðinni „Milli gilja“, í Leiðartungum og á Víðibrekkuskerjum.

Það var ennþá nóg af stikum í Kollumúla, þannig að ekki þurfti að kaupa nýjar þetta sumar. Einnig voru ennþá einhverjar birgðir af gömlum stikum geymdar á Stafafelli. Farið var með rúmlega 40 stykki af þessum gömlu stikum upp á Kjarrdalsheiði, þar sem þær verða geymdar til næsta sumars, á stað sem heitir Baktunga samkvæmt kortinu þótt hin raunverulega Baktunga sé víst á öðrum stað. Á sama stað á heiðinni voru einnig skildir eftir tveir staurar.

Það er ennþá nóg af stikum í Kollumúla til að geta sinnt viðhaldi á merktum gönguleiðum næsta sumar en það þarf að panta nýjar stikur til að geta merkt leiðina um Baktungu upp á Víðibrekkusker. Stuttu stikurnar með skáskorinn odd, sem hafa verið notaðar undanfarin sumur, tolla ekki vel í skriðunum. Mun betri reynsla er af notkun lengri stika með odd í miðjunni.

Landvörðurinn sótti undirstöður fyrir skilti í Egilsseli, þar sem birgðir af þeim eru geymdar og bar þær að nýju gatnamótunum á Söndum. Hann gróf holur fyrir undirstöðurnar og setti upp nýtt skilti á gatnamótunum, með aðstoð frá Snorra Baldurssyni þjóðgarðsverði á vestursvæðinu og félögum hans, sem voru í fríi á svæðinu. Landvörðurinn bar fúavörn á bæði Tröllakrókaskiltin en náði ekki að klára verkið vegna rigningar. Nauðsynlegt er að fúaverja skiltin við Egilssel og efst í Leiðartungum næsta sumar. Panta þarf fleiri vegvísa með merkingunni „Múlaskáli“ í fræstum stöfum, til að setja upp á gatnamótin í Leiðartungum og jafnvel á Söndum.

Í byrjun sumars fengust tveir lerkistaurar úr Skaftafelli. Áætlað var að setja annan þeirra upp við upphaf gönguleiðar niður í Stórsteina og hinn á gatnamótunum á Víðibrekkuskerjum. En staurarnir reyndust allt of sverir og verða geymdir á Stafafelli til næsta sumars. Þeir geta hentað vel þegar farið verður í það að búa til tröppur í stíginn í Eskifelli.

7. Skálavarsla

Þegar enginn skálavörður var á svæðinu sinnti landvörðurinn einnig skálavörslu í skála Ferðafélags Austur-Skaftafellssýslu, Múlaskála. Hann tók á móti gestum, tók til í skálanum og þreif klósettin. Hann sinnti skálavörslunni utan vinnutíma síns sem landvörður og Ferðafélag Austur-Skaftafellssýslu greiddi honum dagpeninga fyrir vinnuframlag sitt.

8. Kanna nýjar leiðir, taka GPS-punkta og skoða hvar best er að fara

Landvörðurinn kannaði nokkrar nýjar leiðir til að geta veitt ferðamönnum einnig upplýsingar um sjaldnar farnar slóðir. Hann óð yfir Lambatungnaá þegar vaðið var orðið fært og fór í Norðurtungur og upp á Rauðhamarinn. Einnig kannaði hann nýja leið frá Múlakolli niður að fremsta fossinum í Víðidal, þaðan inn með Víðidalsá og tilbaka yfir Stórahnausgilið um hjallann fyrir ofan leiðina „Milligilja“. Landvörðurinn gekk inn Viðidalsdrög, á snjóbrú yfir Vesturdalsá við Fremstavatn, skoðaði Vesturdalsfoss og fossinn Hroll nálægt upptökum Jökulsá og gekk síðan um Kollumúlaheiði og Tröllakrókahaus aftur niður í Múlaskála. Landvörðurinn kannaði ýmsar leiðir í Fláar og skoðaði gömlu reynihríslurnar þar. Einnig gekk hann upp Víðibrekkusker og skoðaði leiðina niður Baktungu á leiðinni niður. Landvörðurinn trakkaði nokkrar leiðir sem eru nefndar hér að ofan með GPS-tæki til að geta merkt þær inn á gönguleiðakort (leiðina í Fláar í Lónsöræfum og nokkrar leiðir í Austurskóginum, þ.e.a.s. leiðina upp á Hellisskógsheiði, leiðina inn með Hnappadalsárgljúfri upp á Hnappadalstind og leiðina á Grákinn).

9. Bera farangur upp eða niður Illakamb og mat í Egilssel.

Landvörðurinn bar verkfæri og kverklista niður Illakamb og aðstoðaði skálaverðina við að bera farangur upp á Illakamb. Einnig hjálpaði hann skálavörðunum við að bera mat upp í Egilssel fyrir gönguhóp á vegum Ferðafélags Austur-Skaftafellssýslu.

10. Starfsmannahús (Múlakot)

Landvörðurinn setti kverklista í starfsmannahúsið og þurfti að tálga þá aðeins til í hornin til að láta þá passa. Áætlað var að setja einnig lista með loftinu en hætt var við það. Landvörðurinn hreinsaði lím af veggjunum þar sem koja var tekin burt í fyrra. Hann pússaði útihurðina og bar á hana. Einnig var borið á nýja áningarbordið.

EKKI komst í verk að smíða vegg utan um salernið eins og til stóð. Einnig á eftir að breyta og lagfæra tengingarnar milli salernisins og rotþróarinnar.

Landvörðurinn mokaði mold, sem hafði runnið ofan í holuna fyrir rotþróna upp úr henni. Sjálboðaliðarnir hjálpuðu honum að dýpka holuna og báru rotþróna upp á hjallann. Jón Bragason aðstoðaði landvörðinn við að koma rotþrónni fyrir í holuna og tengja allt saman. Síðan var látið renna vatn í þróna til að koma í veg fyrir að hún myndi fljóta upp í frostlyftingum. Hlaðið var grjót undir drenið, jarðvegsdúkur var settur yfir það og meira grjót var hlaðið ofan á hann.

Mynd 14: Eftir að búið er að tengja allt saman er vatn látið renna í rotþróna (UJ).

Síðan var mokað mold og möl yfir allt saman aftur. Leiðslunni var komið fyrir í skurðinn langleiðina að húsinu en smá bút vantaði til að geta tengt hana inn í húsið. Þegar rotþróin var orðin full af vatni var öndunaropnum lokað og möl, sandi og steinum mokað ofan í holuna.

Mynd 15: Unnar Jónsdóttir og Jón Bragason moka yfir rotþróna eftir að búið er að koma útloftunarstútunum fyrir (HD).

11. Ú

Önnur tilfallandi verkefni

Landvörðurinn kom teljaranum fyrir í kassanum við Ölkeldugil, skrúfaði saman áningarborð og setti það upp fyrir utan starfsmannahúsið. Hann sá um að brenna ómálað afgangstimbur og bar annars konar rusl upp á Illakamb eða niður á árbakkann þar sem það verður sótt næsta veturn. Landvörðurinn leysti ýmis vandamál sem komu upp, hann lagði vatnsleiðsluna undir salernishúsini og mokaði upp og hreinsaði niðurfallið við starfsmannahúsið þegar það var stíflað. Landvörðurinn fór í Egilssel til að taka rusl og til að skipta um tunnu í kamrinum. Einnig hjálpaði hann Jóni Bragasyni og Jóni Hermannssyni við að setja upp GSM-síma.

10.2 Helstu verkefni sjálfboðaliða

Fjögurra manna hópur sjálfboðaliða aðstoðaði landvörðinn í Kollumúla við nokkur verkefni á tímabilinu 4. ágúst-10. ágúst. Sjálfboðaliðarnir unnu aðallega að fjórum verkefnum: þeir aðstoðuðu við uppsetningu á rotþró við Múlakot, gerðu steinþrep í stíginn sem liggur frá Múlakoti niður á tjaldsvæðið, unnu að lagfæringu á stígnum í Leiðartungur og byrjuðu að setja upp skilti á nýju gatnamótunum á Söndum. Í

frítímanum sínum fóru sjálfboðaliðarnir í skoðunarferðir á Víðibrekkusker, í Víðagil og í Tröllakróka.

1. Uppsetning á rotþró

Síðastliðinn vetur hefur runnið talsverð mold ofan í holuna fyrir rotþróna sem sjálfboðaliðarnir mokuðu sumarið 2012. Sjálfboðaliðarnir sem komu í sumar byrjuðu því að aðstoða landverðinum við að moka moldinni upp úr holunni aftur. Þeir dýpuðu holuna og báru rotþróna sem hafði verið flutt í Kollumúla síðastliðinn vetur frá árbakkanum upp á hjallann við Múlakot.

Mynd 16: Sjálfboðaliðarnir eru búinir að koma rotþónni fyrir í holuna (UJ).

2. Tröppur

Sjálfboðaliðarnir gerðu steinþrep í stíginn frá Múlakoti niður á tjaldsvæðið og kláruðu stíginn. Þeir notuðu ekki eins stóra steina og sjálfboðaliðarnir sem unnu í Kollumúla í fyrra.

3. Lagfæring á stígnum í Leiðartungum

Sjálfboðaliðarnir fóru í Leiðartungur og löguðu þar brekkuna upp úr innsta gilinu, með því að gera þar nokkur steinþrep. Síðan lagfærðu þeir stíginn nokkru ofar, þar sem myndast hafði mjög djúp moldargata. Þeir söguðu niður dauð tré og notuðu efnið í þrep. Þrátt fyrir að erfitt var að vinna í moldinni í rigningunni, tókst að laga stíginn þokkalega.

4. Uppsetning á skilti á Söndum

Sjálfboðaliðarnir fóru með skóflur og önnur verkfæri upp á Sanda til að setja upp skilti á nýju gatnamótunum við Tröllakróka. Ekki tókst þeim að klára verkið alveg, vegna þess að þeir gleymdu hallamálinu og vildu ekki ganga frá skiltinu án þess. Landvörðurinn kláraði verkið daginn eftir.

10.3 Æskilegar framkvæmdir sumarið 2014

VERKEFNI FYRIR LANDVÖRÐINN

-endurnýjun á stikum

Á hverju ári er nauðsynlegt að laga stikur, mála þær og bæta í stikum þar sem þörf er á. Það væri sniðugt að prófa að nota plaststikur, sem þarfnað miklu minna viðhalds en venjulegar tréstikur.

-yfirlifara skilti, skipta um skrúfur, bera í skilti og setja hatta á undirstöðurnar

Skiltin á friðlandinu þurfa að standa af sér mikið rok og snjóálag á hverjum vetri og skrúfurnar virðast þola það illa. Á hverju ári þarf að yfirlifara skiltin og skipta um þær skrúfur sem eru skemmdar eða brotnar. Nauðsynlegt er að fúaverja skiltin við Egilssel og efst í Leiðartungum næsta sumar. Búið er að setja staurahatta á skiltin sem eru næst Múlaskála en eftir á að setja staurahatta á skiltin sem eru lengra frá skálanum, þ.e.a.s. á Stórahjalla, við veginn F980, í Eskifelli (2x), efst í Leiðartungum, á Tröllakrókaskiltin og á skiltið við Egilssel.

-lagfæra göngustíga

Á ýmsum stöðum eru skemmdir á göngustígum sem landvörðurinn sér um að lagfæra. Ofarlega á leiðinni „**Milli gilja**“ þarf að færa stíginn. Stígurinn er þar mjög tæpur á gilbrúninni og runnið hefur úr honum. Hætta á að fólk detti ofaní gilið ef því skrikar fótur. Líklega er best að klippa nokkur tré, færa stíginn og setja nokkur þrep þar niður. Reynt hefur verið að höggva þrep í líparítberginu en þau hafa einungis enst stutt. Reiknað er með því að þrep úr timbri myndi ekki tolla lengi heldur í þessu mjúka bergi. Í Laka hafa verið gerðar tilraunir til að nota þrep úr smíðastáli, í stað timburs, í tröppustíga sem liggja í brattlendi. Auðvelt er að koma stálþrepunum fyrir en þau eru þung ef bera þarf efnið langar leiðir. Róbert Sigurjónsson landvörður kom í heimsókn og skoðaði leiðina „**Milli gilja**“ til að sjá hvort stálþrep gætu verið lausn þar. Stefnt er að því að prófa þessa aðferð næsta sumar. Reynt verður að reka niður járn og gera 2-3 þrep til að sjá hvernig þau þola veturinn og umgang sauðfjár.

Á leiðinni frá Múlaskála að Stórahnausgili hefur lausa mölin runnið niður brekkuna undir átroðningi göngumanna og sauðfjár og þar eru á einum kafla einungis berar klappir eftir. Reynt hefur verið að höggva spor í klappirnar, en bergið er svo mjúkt að sporin endast ekki lengi. Næsta sumar mætti prófa að búa til stíg hærra upp í skriðunum, þar sem lausa efnið er ennþá til staðar

Æskilegt er að lagfæra **gönguleiðina austanmegin við göngubrúna við Einstigi** og merkja hana betur (rétt utan friðlandsins). Jökulsá er farinn að renna mjög austarlega neðan við göngubrúna og erfitt getur verið að komast framhjá henni ef ekki er farið réttu leiðina.

-stika nýjar leiðir

Eftir á að stika 2 nýjar leiðir: frá Kollumúlavegi F980 um Baktungu upp á Víðibrekkusker og frá Múlakolli niður á Sanda. Neðan við Baktungu eru geymdar um 40 stikur.

-panta 3-4 vegvísa með áletrun „Múlaskáli“ í fræstum stöfum og festa þau á skilti sem fyrir eru

Það vantar Múlaskálaskilti við vegamótin í Leiðartungum, við vörðuna á Söndum og líklega á 1-2 stöðum í viðbót.

-setja upp nýja vegvísa

Fyrirhugað er að setja upp tvo nýja vegvísa, neðst og efst á Viðibrekkuskerjum. Ákveðið var að setja upp staka staura og festa áplötur með örnefnum á þá, í staðinn fyrir að setja upp hefðbundna vegvísa. Fyrst stóð til að nota lerkistaura, en lerkistaurarnir sem fengust frá Skaftafelli reyndust of sverir og ekki hentugir í líparítlandslaginu. Þess vegna voru keyptir mjórri (9x9 cm) grenistaura eins og áður hafa verið notaðir í undirstöður undir vegvísa. Tveir slíkir staurar voru skildir eftir við veginn F980 neðan við Baktungu. Einnig er stefnt að því að setja upp grenistaur með áplötu við upphaf stígsins niður í Stórsteina.

-færa og endurnýja upplýsingaskiltið við upphaf F980

Sjá kafla 6. Fræðslu.

-setja upp viðvrunarskilti við Skyndidalsá

Sjá kafla 6. Fræðslu.

-gefa út nýjan gönguleiðabækling

Sjá kafla 6. Fræðslu.

-ýmsar framkvæmdir í Múlakoti

Það á eftir að ganga frá salerninu í Múlakoti, smíða vegg utan um það, gera geymsluloft fyrir ofan það og setja inn hurð. Síðan á eftir að tengja það við rotþróna. Einnig er orðið nauðsynlegt að mála húsið að utan, eftir að búið er að ákveða í hvaða lit það eigi að vera.

VERKEFNI FYRIR SJÁLFBOÐALIÐA

-lagfæra stíginn efst í Leiðartungum

Þar hefur runnið talsvert úr stígnum og eru komnir djúpir skorningar. Þetta er hins vegar langt frá Múlakoti og ef sjálfboðaliðarnir myndu gista þar myndi hálfur dagurinn fara í ferðir fram og tilbaka. Sjálboðaliðarnir þyrftu því helst að gista í tjöldum uppi í Leiðartungum. Einnig gæti verið erfitt að ná í efni til lagfæringar.

-aðstoða landvörðinn við að færa og lagfæra stíginn „Milli gilja“

Sjá hér að ofan

-setja stein- eða tréprep í stíginn frá göngubrúnni við Einstígi að skálanum við Ásavatn í Eskifelli (á tveimur stöðum).

Keypt var efni í þetta verkefni og er það geymt undir pallinum við skálann í Eskifelli.

12. Stefnumótun

12.1 Hugleiðingar um framtíð Lónsöræfa

Sérstaða Lónsöræfa er fyrst og fremst sú að það er stórbrotið náttúruverndarsvæði og tiltölulega ósnortið gönguland. Í gegnum tíðina hafa komið fram hugmyndir um að markaðsetja Lónsöræfi sem ferðamannastað en slík nálgun hefur fengið dræmar undirtektir hjá hagsmunaaðilum.

Á síðasta ári komu tveir aðilar, Gunnlaugur B. Ólafsson og Steingrímur Karlsson, fram með hugmyndir um að byggja upp gönguleið á milli Lóns og Fljótsdals, sem þeir kalla „Austurstræti“, sjö daga gönguleið með gistingu í skálum á leiðinni. Stefna þeir að því að byggja upp skála á Eyjabökkum, byggja brýr yfir nokkrar ár (m.a. Hnappadalsá og Víðidalsá) og að stika gönguleiðina alla. Einnig hafa komið fram hugmyndir um að byggja upp tjaldsvæði í Skyndidal og í Víðidal. Bíuð er að viðra hugmyndir um að „endurbýggja“ brúna yfir Víðidalsá á sama stað og að nota stálbitana sem hafa legið bognir í ánni nokkur hundruð metra fyrir neðan brúarstæðið til að reisa „turna“ á brúarstöplana sem eiga að halda uppi hengibrú. Áætlaður kostnaður við byggingu slíkrar brúar er talinn að lágmarki 6 milljónir króna.

Áður en haldið er áfram með slíkar hugmyndir þarf að huga að nokkrum atriðum:

- Á fyrirhuguðu brúarstæði er mikil snjósöfnun og myndun krapastíflna
- stálbitarnir sem liggja í Víðidalsá eru orðnir illa farnir og líklega ónothæfir
- Brúarbyggingin er dýr framkvæmd og huga verður að því hvort nauðsynlegt er að brúa ána með tilliti til væntanlegrar notkunar á henni
- Sækja þarf um leyfi hjá Umhverfisstofnun til að byggja mannvirki í friðlandinu.
- Ekki er hægt að byggja brú yfir Hnappadalsá án leyfis frá landeigandanum á Brekku.

Mynd 17: Brúarbitarnir eru líklega ónýtir (UJ).

Stefna landvarða hefur hingað til verið að merkja nokkrar góðar leiðir út frá skálanum í Kollumúla en að halda að öðru leyti stikuðum leiðum í lágmarki. Leiðirnar sem hafa verið stikaðar út frá Múlaskála vísa fólk á nokkra af fallegustu stöðunum á svæðinu, eru færar flestum og gefa góða yfirsýn yfir náttúru svæðisins. Ákveðið var að stika engar leiðir á háa fjallatinda. Stikur myndu bara veita falskt öryggi þar og það væri mjög tímafrekt að viðhalda þeim, sérstaklega á svæðum þar sem sauðfé notar þær til að klóra sér á. Á fjöllum ættu menn frekar að nota öryggistæki eins og GPS. Einnig var ákveðið að stika ekki leiðirnar frá Egilsseli að Sauðárvatni og frá Egilsseli í Geldingafell. Á svæðinu norðan við Sanda eru oft snjóskaflar langt fram á sumarið og hluti stikanna myndi vera hulinn snjó fyrri part sumarsins. Svæðið norðan og vestan við Egilssel mætti flokka sem „ósnortin víðerni“, þar eru engin mannvirki og jafnvel engar kindagötur og stikur, skilti eða brýr myndu eyðileggja þessa óbyggðatilfinningu. Töluverður hluti gesta í Lónsöræfum sækist einmitt eftir því að ferðast í fámenni, á ósnortnu svæði, þar sem hægt er að ganga tíum saman án þess að sjá eitthvað manngert og þar sem er hægt að reyna þrek sitt, eins og kemur skýrt fram í rannsókn Önnu Dóru Sæþórsdóttur á þolmörkum ferðamennsku í friðlandi á Lónsöræfum árið 2003³. Niðurstöður rannsóknarinnar gefa einnig til kynna að þolmörk fjölförnustu göngustíga um gróið land í Kollumúla og Leiðartungum hafi þegar verið náð árið 2003. Hægt er að auka þolmörkin með því að fara út í meiriháttar lagfæringar á göngustígunum en það er breyting sem sumum ferðamönnum gæti þótt óæskileg. Rannsóknin var endurtekin sumarið 2013; nemandi á vegum Háskóla Íslands dvaldi í um vikutíma í Kollumúla og lagði spurningalista fyrir ferðamenn sem komu þangað. Gaman verður að sjá hvað kemur út úr þeirri rannsókn.

Fólk sem heimsækir svæðið núna er yfirleitt vant og vel útbúið útvistarfolk, sem hefur töluverða reynslu af því að ganga um óbyggðir og kann að rata. Ef farið verður út í það að bjóða upp á meiri þjónustu og að byggja stígakerfið meira upp, þá lækkar það þróskuldinn og kemur verr útbúið fólk með minni reynslu af útvist og með minni þekkingu á rötun inn á svæðið, sem er líklegra til að lenda í slysum eða villast. Símasamband er lélegt á svæðinu og um langan veg er að fara fyrir björgunarsveitir, þannig að erfitt og tímafrekt getur verið að koma ferðamönnum sem hafa slasast til hjálpar. Svæðið er frekar erfitt yfirferðar og hentar ekki öllum. Óæskilegt er að fá mikið af illa búnu og reynslulausu fólk inn á þetta svæði.

Ekki er æskilegt að fara út í óhóflega markaðsetningu á svæðinu og alls ekki eins og staðan er í dag. Undanfarin sumur hafa margir sem ætluðu sér að heimsækja svæðið þurft að hverfa frá og orðið fyrir vonbrigðum, þegar þeir komust að því að:

- það er ekki hægt að keyra yfir Skyndidalsá á litlum jeppum
- það kostar um 20.000 ISK að láta keyra sig á Illakamb
- það tekur yfirleitt 2 daga að ganga alla leið frá Stafafelli í Kollumúla

Ekki er æskilegt að valda enn fleiri gestum slíkum vonbrigðum.

³ Anna Dóra Sæþórsdóttir(ritstj.) 2003: Þolmörk ferðamennsku í friðlandi á Lónsöræfum. Ferðamálaráð Íslands, HÍ, UNAK.

Svæðið er ekki tilbúið að taka á móti fleiri gestum, aðgengi að því er slæmt og göngustígar um gróna svæðið í Kollumúla og Leiðartungum þola ekki miklu meira álag eins og er. Skemmdir á mosapækjunni við Fremri Tröllakrókar og einnig á leiðinni upp í Víðagil eru orðið ansi alvarlegar og víða eru ljót fór eftir göngustafi í mosanum.

12.2 Stjórnunar- og verndaráætlun

Vinna þarf stjórnunar og verndaráætlun fyrir Lónsöræfi fyrst, áður en farið verður að byggja mannvirkni, merkja gönguleiðir og að markaðssetja svæðið. Þegar ný svæði (Heinabergssvæði og Hoffellssvæði) fóru inn í þjóðgarðinn á sínum tíma, voru stofnaðir stýrihópar undir verkstjórn Háskólastursins á Höfn til að móta stefnu um uppbyggingu á þessum svæðum. Stýrihóparnir höfðu samband við aðila sem áttu hagsmunu að gæta á svæðunum t.d. vegna ferðamennsku, sauðfjárbeitar og veiðimennsku, auk landeigenda. Í samráði við þá var mótuð stefnu um uppbyggingu svæðanna sem flestir gátu sætt sig við.

Þótt Lónsöræfi séu ekki formlega hluti Vatnajökulsþjóðgarðs en einungis í umsjá þjóðgarðsins, er mjög brýnt að fara að vinna að stefnumótun fyrir svæðið. Æskilegt er að stofna stýrihóp sem vinnur í samráði við hagsmunaaðila í að gera stjórnunar- og verndaráætlun fyrir svæðið. Nauðsynlegt er að ræða mál eins og aðgengi fyrir bíla, aðgengi fyrir göngumenn, mannvirkjagerð á svæðinu, staðsetningu og uppbyggingu gönguleiða, beitarálag, veiði, hestaferðir, markaðssetningu, verndun ósnortins víðernis og fleira.

VIÐAUKI I GÖGN ÚR TELJARANUM VIÐ ÖLKELDUGIL

Á tímabilinu frá 6. júlí til 24. september voru ferðamenn taldir við Ölkeldugil með sjálfvirkum teljara. Gögn úr teljaranum ber að nota með þeim fyrirvara að teljarinn hefur ekki verið kvarðaður með því að handtelja og bera saman við talninguna. Tölurnar hafa ekki verið helmingaðar og sýna því umferð í báðar áttir. Rögnvaldur Ólafsson og Einar Hjörleifsson sáu um úrvinnslu gagna og gerðu linu- og súluritin hér að neðan. Rögnvaldur telur að meðalfjöldi ferðamanna á dag á háönn sé betri mælikvarði til að meta álagið um sumarið heldur en heildarfjöldinn yfir sumarið, sem flöktir eftir því hvenær opnast á vorin og lokast á haustin.

Lónsöræfi

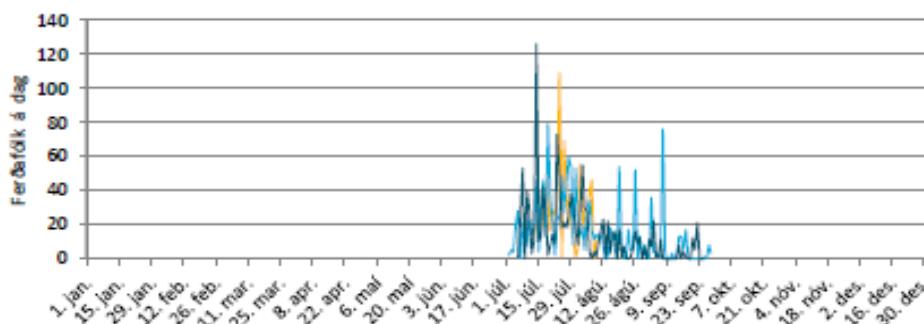
Ókvæðaðar talningar

Ekkí er deilt með 2

Tímabil meðlinga

	2011	2012	2013
Frá:	12. júlí	2. júlí	6. júlí
Til:	10. ágúst	28. september	24. september
Taldir dagar:	30	89	82
Daga vantar:	0	0	1

— 2011 — 2012 — 2013

Lónsöræfi, dagstalningar 2011-2013

Mælitímabil má sjá í töflu hér til hliðar.
Notaðar voru ISO 8603 staðlaðar vikur til
þess að minnka frávik milli ára. Hvert tímabil
hefst á mánuðeigji tilgreindrar viku og endar á
sunnudegi tilgreindrar viku. Tímabilið hávetur
nær yfir í 7 viku næsta árs.

Tímabil	Siðla veturnar	ISO vikur
Síðla veturnar		8 - 15
Vetrarlok		16 - 22
Vor		23 - 27
Háönn		28 - 32
Haust		33 - 37
Framan af vetri		38 - 43
Hávetur		44 - 7

Meðalfjöldi ferðafolks á dag

	2011	2012	2013
Síðla veturnar			
Vetrarlok			
Vor		11	13
Háönn	27	26	24
Haust		10	6
Framan af vetri		2	4
Hávetur			

Heildarfjöldi ferðafolks á tímabili

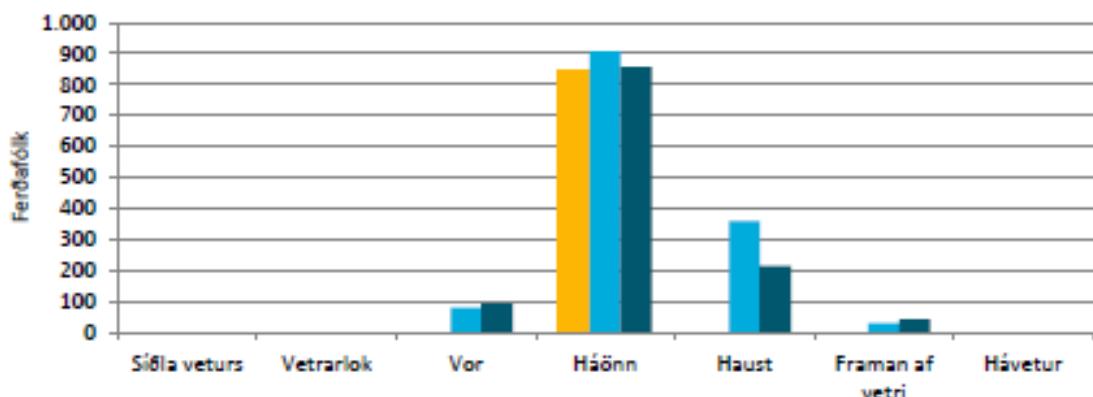
	2011	2012	2013
Síðla veturnar			
Vetrarlok			
Vor		78	26
Háönn	799	907	857
Haust		360	214
Framan af vetri		29	43
Hávetur			
Samtals	799	1.374	1.140
Breyting			-17%

Lónsöræfi

Ókvæðaðar talningar

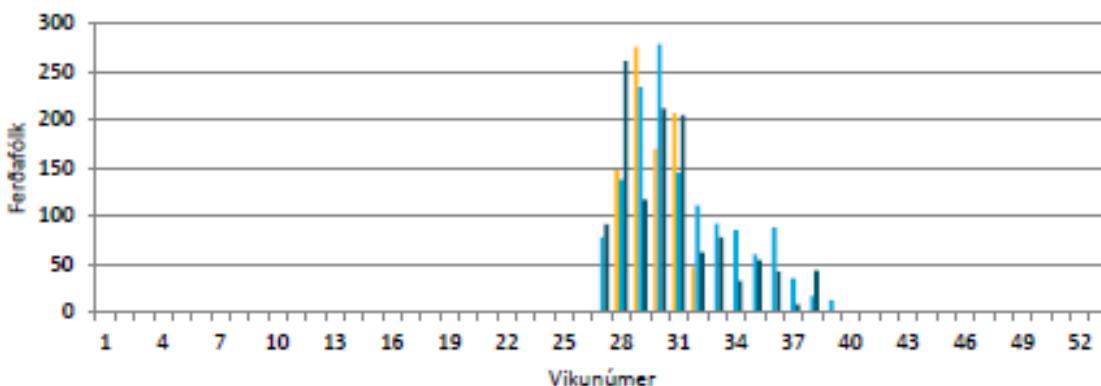
Ekkí er deilt með 2

■ 2011 ■ 2012 ■ 2013

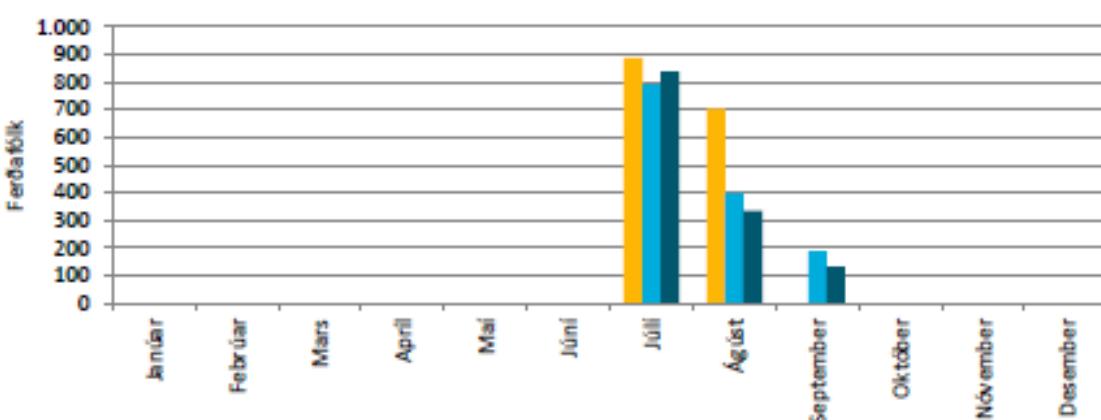
Talningum dreift á tímabil

■ 2011 ■ 2012 ■ 2013

Talningum dreift á vikur

■ 2011 ■ 2012 ■ 2013

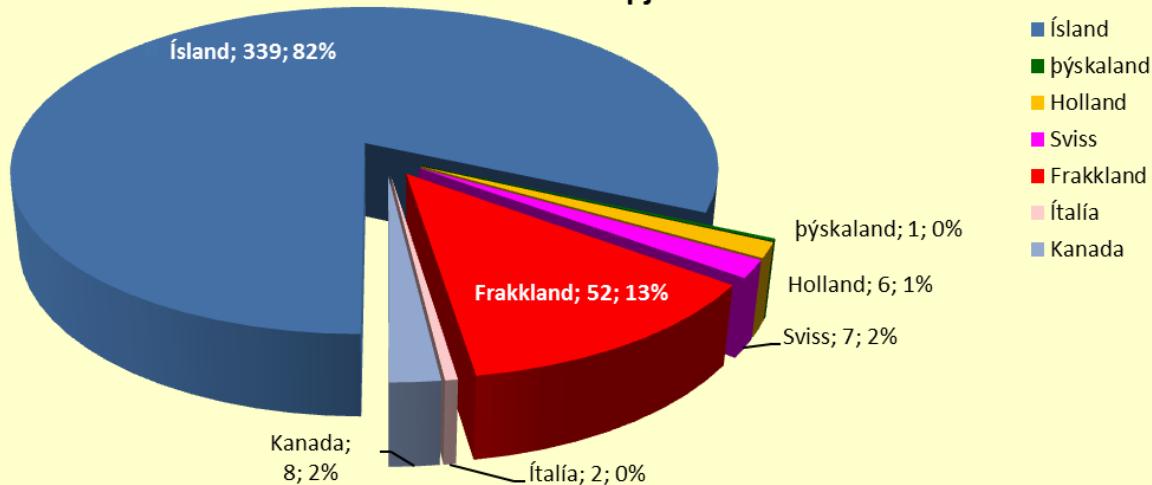

Talningum dreift á mánuði

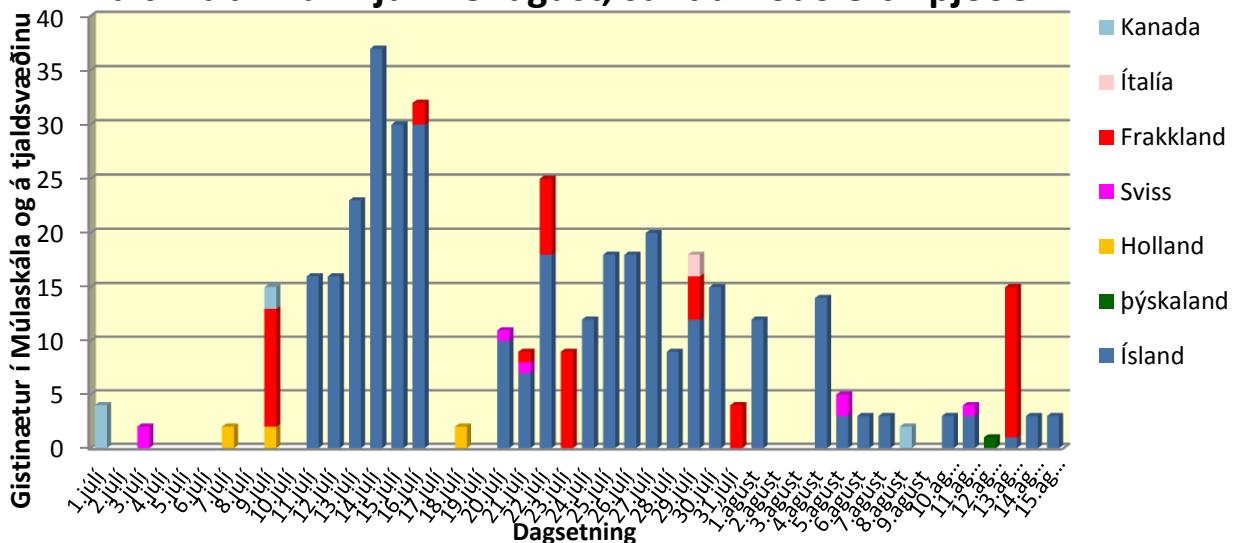
VIÐAUKI II Gistinætur í Múlaskála og á tjaldsvæðinu við skálann

Landvörðurinn skráði gistenætur í Múlaskála og á tjaldsvæðinu við skálann á tímabilinu frá 1. júlí til 15. ágúst. Töluvert ósamræmi er á milli gistenáttatalna í skýrslum Ferðafélags Austur-Skaftafellssýslu og upplýsinga um gistenætur sem landvörðurinn hefur skráð. Í gistenáttaskýrslum Ferðafélags Austur-Skaftafellssýslu eru einungis skráðir gestir sem borga og hafa bókað gistingu fyrirfram. Fararstjórar borga ekki og þá vantar því í skýrslur Ferðafélagsins. Landvörðurinn skráði hins vegar alla gesti, einnig þá sem gisti ókeypis og þá sem höfðu ekki bókað gistingu fyrirfram. Auk þess skráði landvörðurinn ferðamenn sem gisti á tjaldsvæðinu við skálann en þá vantar í skýrslunum frá Ferðafélagi AusturSkaftafellssýslu.

Fjöldi gistenáttta í Múlaskála og á tjaldsvæðinu við skálann sundurliðinn eftir þjóðerni

Gistenætur í Múlaskála og á tjaldsvæðinu við skálann á tímabilinu 1. júlí-15. ágúst, sundurliðað eftir þjóðerni

Gistinætur í Múlaskála og á tjaldsvæðinu við skálann sumartíð 2013

Þjóðerni →	Ísland	býskaland	Holland	Sviss	Frakkland	Ítalía	Kanada	Allt
Dagsetning ↓								
1.júlí							4	4
2.júlí								
3.júlí				2				2
4.júlí								
5.júlí								
6.júlí								
7.júlí			2					2
8.júlí								
9.júlí			2		11		2	15
10.júlí								
11.júlí	16							16
12.júlí	16							16
13.júlí	23							23
14.júlí	37							37
15.júlí	30							30
16.júlí	30				2			32
17.júlí								
18.júlí			2					2
19.júlí								
20.júlí	10			1				11
21.júlí	7			1	1			9
22.júlí	18				7			25
23.júlí					9			9
24.júlí	12							12
25.júlí	18							18
26.júlí	18							18
27.júlí	20							20
28.júlí	9							9
29.júlí	12				4	2		18
30.júlí	15							15
31.júlí					4			4
1.ágúst	12							12
2.ágúst								
3.ágúst								
4.ágúst	14							14
5.ágúst	3			2				5
6.ágúst	3							3
7.ágúst	3							3
8.ágúst						2		2
9.ágúst								
10.ágúst	3							3
11.ágúst	3			1				4
12.ágúst		1						1
13.ágúst	1				14			15
14.ágúst	3							3
15.ágúst	3							3
Allt	339	1	6	7	52	2	8	415

VIÐAUKI III Listi yfir verkfæri, bækur og annan búnað sem vantar

Verkfæri og efni sem vantar helst:

- stikur af gömlu gerðinni, með odd í miðjunni (ekki skáskornar) og lengri en stikurnar sem hafa verið notaðar undanfarin sumur (100 stykki)
- vegvísa með áletrun „Múlaskáli“ í fræstum stöfum (4x)
- hleðsluborvél
- töng eða skiptilykill
- fötu, til að bera möl og mold (sumarið 2013 var ein fata söguð í tvennt og notuð til að koma í veg fyrir að möl og mold hryndi niður í loftop á rotþrónni)

Bækur sem vantar:

- Árbækur Ferðafélags Íslands 1974 og 2002

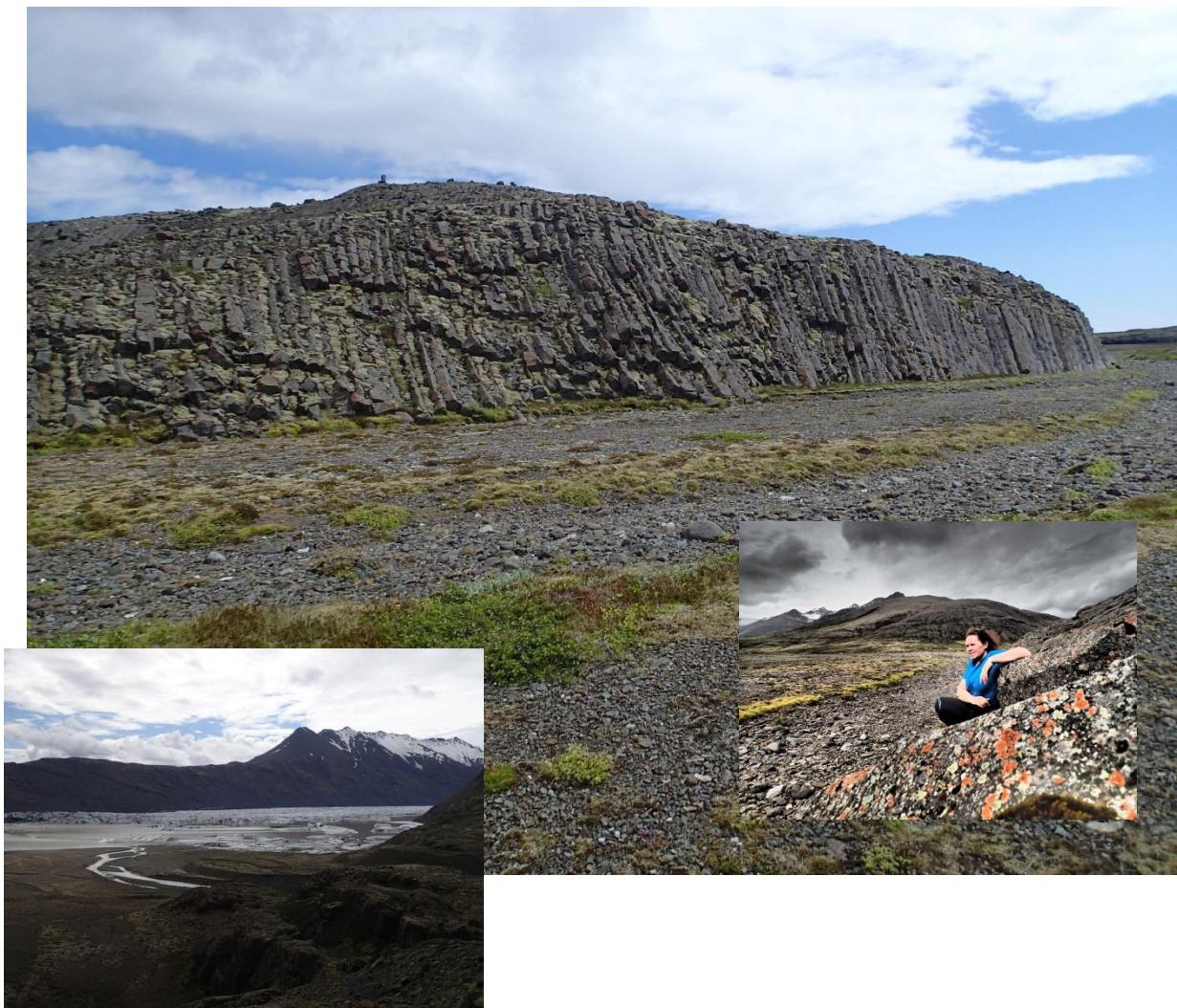
Fyrir starfsmannahúsið vantar:

- stólar með baki
- gasgrill sem gengur við sömu gaskútana og eldavélin
- efni í millivegg til að stúka af salernið
- nýtt salerni sem er vegg tengt

2. VIÐAUKI. SKÝRSLA LANDVARÐAR Á HÖFN

Skýrsla landvarðar á Höfn Sumar 2013

Ein landvarðastaða var á svæðinu í sumar á tímabilinu 1.júní – 30. september og var vinnutíminn, alla virka daga frá 9-17 og laugardag frá 9-13. Hann leysti einnig af á upplýsingamiðstöðinni.

Þessa vinnutilhögun þarf að endurskoða. Best er að hafa two landverði á þessu svæði.

Fræðslugöngur

Við Bólsstaðafoss

Boðið var uppá fræðslugöngur alla daga nema sunnudaga kl.10:00 á tímabilinu 15.júní -15.ágúst. Í þessar ferðir komu 164 manns og þar af 21 Íslendingur önnur þjóðerni voru: USA, Þjóðverjar, Hollendingar, Danir, Spánverjar, Kanada, Bretar, Hong Kong, Ungverjar, Belgar, Svisslendingar, Frakkar, Finnar, Ísraelar, Austurríki, Ítalar og Norðmenn.
Allar fræðslugöngurnar gengu mjög vel og voru flestir sáttir.

Salernisþjónusta

Mikill tími fór í að þjónusta salernin en þau eru fjögur á þessu svæði; Haukafell, Fláajökull, Heinaberg og síðast en ekki síst Hrollaugshólar. Þjónustan var sett niður á daga til að auðvelda skipulagið

Mánudaga WC Hrollur

Þriðjudaga WC Heinar og Haukafell

Miðvikudaga WC Hrollur

Fimmtudaga WC Flái

Föstudaga WC Hrollur

Vegna mikillar notkunar var nauðsynlegt að fara annan hvern dag í Hrollaugshóla. Þar er nauðsynlegt að setja upp vatnsklósett. Eftir að við opnuðum WC Hroll í

sumar fór fljótlega að vera mjög sterkt lykt þar inni og lagði undirrituð mikinn metnað í það í sumar að halda húsinu lyktarlausum sem gekk eftir að mestu leyti. Mikið atriði er að nota þurran spæni í þurrsalerni.

Vinnan við salernin tók mikinn tíma og vinnudagarnir voru mikið skipulagðir með þessa þjónustu í huga og oft ekki mikið hægt að gera eftir að búið var að fara í fræðslugöngu og klósettferð.

Í enda sumars fengum við einn mann frá áhaldahúsinu til að aðstoða við að tæma alla bala undan kömrunum. Þetta var sett í stóran plastpoka sem við fengum frá Skinney-Þinganes og í kar sem við fengum frá Fiskmarkaði Suðurnesja og skilað inn á endurvinnsluport. Ekki er búið að leysa úr því hvar við ætlum að hafa seyrulosun.

Áningarstaðir

Farið var á hvern áningarstað a.m.k. einu sinni í viku. Áningarstaðirnir eru við Hrollaugshóla, Fallastakkanöf, bílastæði F957 (Jöklajeppar), minnismerki við Skálafell og Eskey. Allir þessir staðir eru mikið notaðir. Venjulega var ekki mikið rusl við áningarstaðina nema við bílastæði F957, þar var oft mjög mikið rusl.

Önnur landvarsla

Slóðinn inn Heinabergsdalinn

Mótorhjól við Heinabergslón.

Fræðsluskilti og borð inn við Heinaberg.

Heinaberg

Stikaði upp gönguleiðina á Heinabergi en þar þarf að mála stikurnar líka. Spurning hvort ætti að setja niður plaststikur þarna. Hægt er að keyra vegslóðann inn Heinabergsdalinn u.p.b. 4 km, eftir það er illfært að fara þar sem skriður hafa tekið í sundur slóðann á nokkrum stöðum en þar sem slóðinn er farinn í sundur er komin annar slóði ofan við eða er að myndast. Þarfnast úrbóta. Gott væri að stika gönguleiðina frá enda vegslóðar og inn að varpi. Einnig væri gott að afmarka bílastæði við endann á vegslóðanum. Eitthvað var um að verið væri að leika sér á mótorhjólum (Krossurum) á aurunum við lónið en í enda ágúst breytti Dalá sér við útfallið og fer nú yfir aurana þar sem var verið að leika sér og þar með eru þau ummerki farin. Rætt var við forsprakka ökumanna mótorhjólanna sem lofaði að gera þetta aldrei aftur. Með hjálp Guðmundar Ögmundssonar og drengjanna í Skálafelli var sett var niður fræðsluskilti við bílastæðið ofan við lónið og svo með aðstoð Helgu Davids var sett þar upp áningarborð og kemur þetta mjög vel út. Einnig var sett upp áningarborð inn við Heiðna. Þessi borð væri gott að merkja. Það þarf að gera gönguslóðann greinilegri inn að gamla Heinabergsbænum. Nú er þarna mjór rollstígur í djúpu grasi en það væri kannski ráð að slá stíginn öðru hvoru. Öll leiðbeinandi skilti inni á Heinabergssvæðinu þarf að endurnýja. Vegurinn frá línuvegi neðan Flatey inn að Heinabergslóni (3,3 km.) er mjög illa farinn, það kom nokkrum sinnum fyrir að fólk sneri við sökum þess að þau voru hrædd um að skemma bílinn. Þarfnast úrbóta.

Fláajökull

Undirrituð, Helga Davids og Jón á Brunnhól festum fræðsluskilti á fyrirfram valið grjót við gönguleiðina inn að Fláajökli svo nú þessi fræðslustígur næstum klár. Það sem á eftir að gera er að setja upplýsingarnar á öðrum tungumálum og líma á hliðar-sleðana. Vona að þær filmur verði tilbúnar til ásetningar strax í vor.

Skipti um gler í hurð á kamarhúsínu en hurðin hafði fokið upp í aftaka veðri um veturinn og skekkt allt húsið. Bað Magnús á Hólmi um að laga hurðina þar sem ekki er hægt að loka henni almennilega.

Í sumar hefur verið unnið við að setja upp göngubrú yfir Hólmsá og eru nú stólpars báðum megin ár komnir upp.

Jökulsárlón

Bílastæðin sem voru afmörkuð síðasta sumar virka mjög vel en það eru samt alltaf einhverjur sem láta freistast og keyra inn á milli jökulaldanna og svo aðrir sem bæði keyra á milli og tjalda en örín bendir á tvö tjöld sem voru sett upp nánast á gönguslóðann. Að vísu eru engar merkingar um það að ekki megi tjalda þarna.

Með aðstoð sjálfboðaliða og landvarða úr Skaftafelli var sett upp eitt nýtt bílastæði austan Jökulsárlóns neðan við þjóðveginn en þar er mikið verið að spóla í sandinum einnig fóru sjálfboðaliðar og landverðir með hrífur og reyndu að raka yfir verstu förin. Þetta stefnir í að vera eilífðarverk ef ekki verða settar upp almennilegar hindranir við veginn.

Á aðalbílastæði austan lóns voru lagaðar afmarkanir á stæðinu. Þetta var gert með grjóti en þarna var fólk farið að leggja bíum út um allt. Þarfust verulegra úrbóta.

Vinna með Rannveigu á vegum Sveitafélagsins Hornafjarðar.

Á vegum Sveitafélagsins Hornafjarðar var sett af stað vinna við að stika gönguleið frá Fjallsárlóni að Jökulsárlóni og komu nokkrir aðilar að þessu verkefni þ.á.m. Vatnajökulsþjóðgarður með vinnuframlagi.

Byrjuðum á því að loka vegslóðum á Breiðamerkursandi, vestan Jökulsárlóns og austan Fjallsárlóns. Við lokuðum u.p.b. 15 slóðum og settum upp 3 hlið til að auðvelda bændum að komast að sínum búpeningi. Slóðarnir voru lokaðir með grjóti sem við sóttum í námurnar á Breiðamerkursandi en hliðin voru gerð með steypustyrktarjárni og hvítu bandi.

Aðstoðaði einnig við að setja upp skilti við bílastæði 1 á vesturbakkanum.

Lokaður slóður ofan við þjóðveg.

Hlið sett á slóða við Breiðalón.

Við byrjuðum að stika gönguleiðina á milli Jökulsárlóns og Fjallsárlóns 13. júní og vorum búnar 24. september. Stikuð gönguleið er um 15 km.

Það gekk vel að setja niður teinana og við erum mjög sáttar við plaststikurnar.

Vinnutilhögunin var þannig að Rannveig kom með mér í þjóðgarðsbílnum og beið með mér við afleggjarann inn á Heinaberg og ef enginn skilaði sér í göngu þá fórum við austur eftir. Einu sinni kom það fyrir að fólk kom í göngu og þá fór Rannveig og lagaði stikur á jökulöldum við Heinabergslón á meðan ég fór í náttúrugöngu með gestina.

Þegar við vorum að klára að stika að Breiðárlóni komum við að skelfilegum ummerkjum af grjóttatöku við jökulöldurnar. Nokkur stór grjót hafa verið fjarlægð og skilið eftir stór sár í jörðina og þar sem grjótin hafa verið fjarlægð með beltagröfu þá voru ummerkin ekki minni eftir hana.

Í þessu verkefni var einnig gerð tilraun með að setja ruslatunnur á öll bílastæðin á vesturbakkanum og við Fjallsárlón en þar sem ekki hafðist undan að tæma tunnurnar þá voru þær fjarlæggðar. Þetta er líka eitthvað sem þarf að skoða og finna lausn á. Það var áberandi að á meðan ruslatunnurnar voru uppi þá kom varla rusl í tunnuna sem er inni á WC Hrolli.

Lokaorð

Nokkuð oft ók ég fram á dauðar rollur og lömb við vegkantinn sem búið var að keyra á. Stórt vandamál sem þarf að leysa

Mikið rusl er einnig við þjóðveginn og kem ég með tillögu um það að tvisvar sinnum yfir sumarið komi 2 krakkar úr vinnuskólanum með landverði einn dag og hreinsi rusl meðfram þjóðveginum frá Höfn og jafnvel alla leið að Skaftafelli. Í byrjun júní og svo aftur í ágúst.

Það þarf að fara að stika upp gönguleiðirnar í Skálafelli og Hofelli.

Við Fjallsárlón er gríðarlega mikil umferð og ef ekki verður farið í það að afmarka stærra bílastæði verður svæðið orðið verulega illa farið eftir næsta sumar. Nú þegar sér mikið á svæðinu við núverandi bílastæði.

Aðilar sem eru með siglingar á lóninu fengu hjá okkur járnteina og bönd til að reyna að stýra umferðinni, það hjálpaði eitthvað en alls ekki nóg.

Einnig er fólk að fara gamla veginn að lóninu sem er aðeins vestar en þar engin stýring á umferðinni.

Ef verkefni landvarða verða óbreytt næskomandi sumar þá þarf að bæta við stöðuna. Það er mjög gaman að fara í fræðslugöngur og stæra sig af landinu sínu en á hverjum degi í two mánuði getur verið svoltíð breytandi. Einnig eru mörg önnur verk sem maður komst ekki yfir þar sem ekki vannst tími til yfir daginn.

Skyrslunni fylgir viðauki um það sem betur má fara á Heinabergsvæðinu.

Það sem þarfnað úrbóta á Heinabergssvæðinu.

Til að byrja með er það aðgengið að svæðinu. En vegurinn neðan við Flatey eða frá línuveg niður að lóni er varla fólksbílafær.

Allar merkingar þarf að uppfæra og vera í samræmi við önnur skilti þjóðgarðsinns. Einnig væri flott að merkja staðina þ.e. Heiðnar, Bólstaðarfoss o.fl.

Það þarf að merkja upphaf gönguleiða s.s. hringinn og inn að Heinabergsbænum en merkingarnar sem voru áður eru foknar út í veður og vind, aðeins eitt er eftir. Mála stikur eða setja niður plaststikur á hringleiðina. Stika betur og slá slóðann inn að tóftum Heinabergsbæjar. Stika fleiri gönguleiðir

Afmörkuð bílastæði á svæðinu eru 5 þar af eru tvö á aurunum við lónið. Þar mætti laga aðeins til hafa bara eitt svo mætti afmarka betur öll bílastæðin t.d. með trústaurum svona eins og vegagerðin er að nota við áningarástaði einnig þarf að setja upp P merki

Laga vegslóðann inn Heinabergsdalinn og afmarka bílastæði. Einnig þarf að stika gönguleið upp að varpi.

Merkja áningaráborðin og setja á þau skilti með staðarupplýsingum.

Þar sem verið er að setja upp göngubrú yfir Hólmsá yfir að Jökulfelli þá kem ég með tillögu um að gerð verði göngubrú yfir jökulána sem rennur innan við Miðfell og svo önnur á milli Miðfells og Jökulfells. Þar væri gott að setja upp litlar brýr sem væri hægt að taka í burtu á veturna. Þar með væri búið að gera greiðfæra gönguleið frá Kolgrafardal að Kolgrímu.

3. VIÐAUKI. GÖNGULEIÐIR Í SKAFTAFELLI, SKÝRSLA

Gönguleiðir í Skaftafelli

Verkefnið

Verkefnið sem sótt var um styrk til fólst í að gera endurbætur á gönguleiðum í Skaftafelli sumarið 2013 en þær urðu allar fyrir miklum skemmdum í vatnsveðri í lok febrúar 2013.

Stærsta einstaka verkefnið var að að gera endurbætur á gönguleið að Skaftafellsjökli í Skaftafelli og færa hana frá fjallshlíðinni á kafla vegna öryggis ferðamanna og til að minnka úrkomutengt viðhald á leiðinni.

Aðrar stórar framkvæmdir voru á göngustíg við Lambhaga þar sem annarsvegar þurfti að færa brú sem grófst á kaf í aur og hinsvegar að lagfæra aðra sem flaut upp og koma henni aftur á sinn stað. Einnig fór mikið efni og margar vinnustundir sjálfbóðaliða í að lagfæra göngustíg upp frá Selbænum áleiðis að Svartafossi, göngustíginn upp á Sjónarsker og áleiðis að Skerhól.

Gönguleið að Skaftafellsjökli

Hluti leiðarinnar var malbikaður fyrir um 10 árum síðan og leiðin þá gerð fær hjólastólum en malbikið er orðið illa farið og víða hefur brotnað upp úr því. Fyrir tveimur árum þurfti að færa leiðina frá fjallshlíðinni á kafla og leggja hana á nýjum stað vegna hruns úr fjallshlíðinni. Þá hefur jökullinn hörfæð og umhverfi jöklusins breyst mikið svo gönguleiðin var einnig lengd í áttina að jöklum.

Hluti leiðarinnar var enn mjög nálægt fjallshlíðinni þar sem við teljum að hættu geti stafað af grjóthruni. Nálægðin við fjallshlíðina hefur einnig gert það verkum að í miklum leysingum eða vatnsveðrum flæddu lækirnir yfir stíginn, báru með sér grjót og rufu skörð í göngustíginn.

Á meðfylgjandi mynd (nr. 1) má sjá hvernig vatnið hefur rofið göngustíginn, mokað yfir hann grjóti og þrýst sér undir malbikið á kafla í vatnsveðrinu í febrúarlok 2013.

Gönguleiðin var færð um 10 - 20 metra frá fjallshlíðinni á um 300 - 500 metra löngum kafla, malbik af gömlu leiðinni fjarlægt og einnig eins mikið af undirburði og mögulegt var þar sem það var brotið grjót sem gróður er lengi að festa rætur í. Sjálfbóðaliðar og landverðir mokuðu malbikinu í fötur og fjarlægðu það af staðnum og svo var hafist handa við að jafna stíginn og laga að landslaginu. Á næsta ári verður byrjað að vinna í að hjálpa gróðri að ná aftur fótfestu á stígnum.

Mynd 1. Aur og grjót hefur mokast yfir göngustíginn og malbikið bólgnað upp

Mynd 2. Nýr stígur til hægri og gamli stígurinn til vinstri.

Mynd 3. Landverðir og sjálfboðaliðar vinna við að fjarlægja malbik og undirefni þess.

Göngustígur við Lambhaga

Gerðar voru endurbætur á gönguleiðinni frá tjaldstæði í Lambhaga sem sópaðist burtu framan við gilin. Þar skemmdist ein göngubrú sem flaut upp og þurfti að færa aftur á sinn stað en önnur lenti á kaf í aur og grjóti sem sópaðist yfir hana í veðrinu og þurfti að grafa hana upp og færa hana. Einnig rofnaði varnargarður sem varnar því að lækirnir renni yfir bílastæði þarna við hliðina. Þetta var hægt að vinna með vélum að mestu og var lagfæringum að mestu lokið í maílok.

Mynd 4. Stórt skarð hefur rofnað í varnargarðinn til hægri á myndinni. Göngubrúin sem sést í stóð af sér vatnsagann en önnur göngubrú um 20 metrum framar er flotin burt.

Mynd 5. Búið er að gera við varnargarðinn og glittir í efri göngubrúna sem er komin á sinn stað.

Mynd 6. Á fremri myndinni sést að efri göngubrúin er farin, en á myndinni til hægri er búið að setja göngubrúna aftur á sinn stað og laga gönguleiðina á milli þeirra og áfram.

Mynd 7. Á fremri myndinni má sjá hvernig ein brúin kaffærðist í aur, en á myndinni til hægri hefur hún verið mokuð upp og færð til þegar farvegurinn breyttist, sjá má staura fremst á myndinni sem voru undirstöður brúarinnar á myndinni til vinstri.

Mynd 8. Ánaegðir sjálfbóðaliðar verk dagsins.

Gönguleiðin (björgunarvegurinn) upp frá Seli áleiðis að Sjónarskeri

Þessi gönguleið þjónar einnig sem „björgunarvegur“ til að stytta viðbragðstíma ef svo ber undir að það verði slys á heiðinni. Hægt er að aka að Sjónarskeri og því var hægt að koma efni alla þá leið og einnig var hægt að lagfæra hluta leiðarinnar með vélum.

Mynd 9. Vatnið fossaði niður stíginn í átt að Selbænum og gróf djúpar rásir eins og sjá má á myndinni til hægri.

Mynd 10. Búið að lagfæra stíginn og sett hvörf í hann í stað ræsa.

Göngustígurinn upp á Sjónarsker er ekki véltækur, en efninu var ekið upp á skerið sjálft eftir björgunarstígnum og svo keyrt niður í hjólbörum til að fylla upp í hann og fóru í hann 6 vörubílahlöss. Fyrst var fyllt upp í með grófu efni og síðan sett fínna lag ofan á það og útbúin ræsi.

Myndir sem teknar voru þegar sjálfboðaliðar voru að vinna í stígnum finnast því miður ekki, en á myndunum hér fyrir neðan má sjá hvernig fyrst var sett gróft efni úr áraurum (gráleit rönd í jöðrum stígsins) til að fylla upp í rásirnar sem voru dýpstar neðst í stígnum allt að 40 -50 cm, og síðan var sett fínna efni ofan á sem þjappast betur.

Mynd 11. Göngustígurinn upp á Sjónarsker eftir að lokið var við endurbætur á honum.

Göngustígur frá Sjónarskeri að Skerhól.

Göngustígurinn frá Sjónarskeri að Skerhól var vatnsósa lengi fram eftir vori sem gerði það að verkum að fólk gekk meðfram honum til að forðast að stíga í drulluna. Stígurinn var lokaður fram í miðjan júní til að sporna við gróðureyðingu en allt kom fyrir ekki. Þangað var flutt timbur á beltavagni þjóðgarðsins síðsumars og sjálfbóðaliðar og starfsmenn þjóðgarðsins lögðu timburstíga þar sem mest var þörf á úrbótum. Töluluvert verk er þó óunnið þar ef vel á að vera. Á myndunum hér fyrir neðan má sjá hvernig gróður er farinn að láta á sjá meðfram stígnum í byrjun sumars (mynd vinstra megin) og hvernig búinn var að myndast nýr göngustígur við hlið stígsins í lok sumars á hægri myndinni, þar sem búið er að leggja timburstíg til að varna frekari gróðureyðingu meðfram stígnum.

Mynd 12. Göngustígur á leiðinni að Skerhól sem var timurlagður í lok sumars til að sporna við gróðureyðingu.

Lagfæringer á öðrum gönguleiðum

Göngubrú yfir Stóralæk stóð af sér vatnsveðrið, en það gróf frá vestari enda hennar svo hún stóð á einum steini þeim megin og gapti bil á milli frá göngustígnum. Þar var fyllt upp í og lagað. Stífla sem fyrrum myndaði uppistöðulón fyrir rafstöð þar rétt fyrir neðan, brast hinsvegar og liggur nú á hliðinni.

Mynd 13. Vatn flæddi fyrir vestari enda brúarinnar og gróf undan henni, þannig að endinn stóð í lausu lofti út af steininum. Fyllt var að brúnni að nýju og göngustígurinn lagfærður.

Austan við brúna liggur vinsælasta gönguleiðin í Skaftafelli og þar rann einnig mikið úr stígnum og ræsi fylltust. Talsverð vinna var lögð í efnisflutninga í stíginn og í að moka upp úr ræsum á þeirri leið, sópa (moka) ofan af tröppum og pöllum og aðrar lagfæringer. Það er ekki alltaf mögulegt að koma við vélum og tækjum og því mikið af efni flutt með handaflí.

Lokaorð

Styrkur sem fékkst úr framkvæmdasjóði ferðamannastaða vegna þessa verkefnis skipti sköpum til að hægt væri að fara í allar þessar lagfæringer strax þar sem ekki var gert ráð fyrir slíkum ósköpum í fjárhagsáætlunum ársins. Gönguleiðir í Skaftafelli eru mjög vinsælar og hundruð manna ganga vinsælustu leiðirnar á dag yfir sumartímann. Álag á göngustíga, mannvirki og umhverfi þeirra eykst ár frá ári og aukin vetrarumferð á sinn þátt í því. Einungis árlegt viðhald eins og að moka upp úr ræsum og tína grjót úr stígum er mjög tímafrekt þar sem náttúra og veðurfar í Skaftafelli eru lifandi og síbreytileg öfl.

Okkar bestu þakkir fyrir veittan styrk.

Skaftafelli, 5. nóvember 2013

Regína Hreinsdóttir
Þjóðgarðsvörður á suðursvæði Vatnajökulsþjóðgarðs
Skaftafelli

4. VIÐAUKI. SAMANTEKT UM ÞJÓNUSTUSVÆÐIÐ Í SKAFTAFELLI

Þjónustusvæði Vatnajökulsþjóðgarðs í Skaftafelli

Staðan í dag - framtíðarsýn

Inngangur

Í þessari samantekt er ætlunin að gera grein fyrir hvernig Skaftafell hefur þróast sem ferðamannastaður á undanförnum árum og gera tillögur að úrbótum sem við teljum nauðsynlegt að ráðast í hið fyrsta til að mæta vaxandi fjölda ferðamanna á næstu árum.

Um miðjan ágúst 2011 var gerð viðhorfskönnun meðal ferðamanna í Skaftafelli, en könnunin var hluti af meistararitgerð Gyðu Þórhallsdóttur í Umhverfis- og auðlindafræði við Háskóla Íslands. Í ljós kom að 36% svarenda töldu of marga

ferðamenn vera í Skaftafelli (56% töldu fjöldann hæfilegan, 2% fannst þeir of fáir og 6% höfðu engan skoðun). Þessi tala, 36%, er sláandi því hún gefur til kynna að Skaftafell sé komið að þolmörkum hvað varðar fjölda ferðamanna, sé litið til upplifunar þeirra sjálfra af staðnum. Einnig er hún sláandi í ljósi þess að frá því að könnunin var gerð hefur ferðamönnum í Skaftafelli fjölgað verulega og má

því ætla að þessi tala væri hærri ef könnunin hefði verið endurtekin í ár.

Fleiri staðir innan Vatnajökulsþjóðgarðs voru kannaðir í sömu rannsókn: Lónsöræfi, Kverkfjöll, Nýidalur og Jökulsárgljúfur. Skaftafell skar sig úr hvað þolmörkin varðar; næst komu Jökulsárgljúfur þar sem 13% töldu ferðamenn of marga. Einnig skar Skaftafell sig úr að því leyti að í augum 56% svarenda skipti það máli að svæðið tilheyrði Vatnajökulsþjóðgarði, en aðeins 32% svarenda í Jökulsárgljúfrum töldu það skipta máli, og færri annars staðar. Af þessu má ætla að sérstaklega mikilvægt sé að varðveita ásýnd Skaftafells sem þjóðgarðs.

Þolmörk ferðamennsku í þjóðgarðinum í Skaftafelli voru áður könnuð sumarið 2000 og niðurstöður kynntar í skýrslu 2001.¹ Þar kom fram að fjórðungi ferðamanna þótti of mikið um aðra ferðamenn í Skaftafelli, en 147.000 gestir komu í þjóðgarðinn það sumarið. Hefur gestum fjölgað mjög síðan þá og endurspeglast það í niðurstöðum viðhorfskönnunar Gyðu. Þess má geta að rannsóknin frá 2000 var endurtekin í summar en niðurstöður eru ekki komnar.

¹ <http://www.rmf.is/files/pdf/skyrslur/2002/sfell.pdf>

Samantekt sú sem hér birtist er ekki ítarleg rannsókn eða skýrsla. Henni er einungis ætlað að gefa innsýn í stöðu mála í Skaftafelli, þar sem augljóslega má sjá að innviðir ráða engan veginn við þann fjölda ferðamanna sem þangað streymir. Þolmörkum umhverfis (náttúru) verða ekki gerð sérstök skil; þau voru rannsökuð og niðurstöður birtar í skýrslunni 2001. Fjölgun ferðamanna yfir vetrartímann hefur þó í för með sér aukið álag á göngustíga og umhverfi þeirra, fólk freistast til að fara út fyrir stígana þegar þeir eru blautir og forugir. Ástandið á vinsælustu gönguleiðunum er þó almennt nokkuð gott í dag en þörf á töluverðum aðgerðum til að fyrirbyggja jarðvegs- og gróðureyðingu t.d. á hringleiðinni um heiðina.

Gestafjöldi

Samkvæmt opinberum töluum komu tæplega 69 þúsund ferðamenn til landsins árið

1974 en það ár tók þjónustumiðstöðin í Skaftafelli til starfa. Þessi gestafjöldi var nokkuð stöðugur áratuginn þar á eftir en segja má að frá árinu 1984 hafi verið nær samfelldur stígandi í komum gesta til landsins. Árið 2012 voru þeir tæplega tífalt fleiri en 1974; 672 þúsund,² og ljóst er að talan verður enn hærri fyrir árið 2013.³

Skaftafell hefur ekki farið varhluta af fjölgun ferðamanna. Í þolmarkaskýrslunni

frá 2001 kemur fram að Náttúruvernd ríkisins áætlaði 60.000 gestakomur árið 1995 og 100 þúsund árið 1998, og sem fyrr segir var tala gesta árið 2000 147 þúsund. Síðan þá hefur fjöldi gesta nærri tvöfaldast en árið 2012 komu 260 þúsund gestir í Skaftafell og skiptust þeir þannig að 235 þúsund voru erlendir ferðamenn en 25 þúsund Íslendingar.⁴ Voru Íslendingar því innan við 10% af gestum í Skaftafelli í fyrra.⁵ Allt bendir til þess að fjöldi gesta í ár verði enn meiri en í fyrra. Ef tölur úr teljara í gestastofu eru uppreiknaðar miðað við forsendur frá 2012 má áætla að heildarfjöldi gesta árið 2013 verði 286 þúsund, en það er 10% aukning frá árinu á undan. Þó að ferðamannatímabilið hafi lengst þá kemur samt sem áður langstærstur hluti ferðamanna á tveggja og hálfsmánaðar tímabili, frá miðjum júní til loka ágúst.⁶ Fyrsta árið sem teljarinn var virkur (2009) var meðalfjöldi heimsókna á tímabilinu 2.869⁷, árið eftir féll sú tala niður í 2.453. Síðan hefur fjöldinn aukist stöðugt og í ár var meðalfjöldi heimsókna 3.200.

2 http://www.ferdamalastofa.is/static/files/ferdamalastofa/tolur_utgafur/talningar/heildarfjoldi-erlendra-gesta-1949-2012.xls

3 <http://www.ferdamalastofa.is/is/um-ferdamalastofu/frettir/staersti-ferdamannamanudur-fra-upphafi>

4 http://www.ferdamalastofa.is/static/research/files/fjarmognun_ferdamannastada.pdf

5 Sú prósentutala er í samræmi við einfaldar kannanir sem landverðir framkvæmuð í sumar.

6 (2010: 81,7%; 2011: 78,3%; 2012: 72,5%; 2013: 70,7% (?))

7 Sumarið 2009 ferðuðust Íslendingar mest innanlands, en lítið var um ferðalög til útlanda

Líta má á tímabilið 10. júlí - 10. ágúst sem algjöra háönn og hefur fjöldi heimsókna í gestastofuna náð mest tæplega 4.500 á einum degi. Umreiknað þýðir það að á opnunartíma gestastofunnar, frá 8 að morgni til 21 að kvöldi, fór einhver um dyrnar á 5,2 sekúndna fresti. Reiknað yfir mánaðartímabilið er talan 7,5 sekúndur.⁸

Húsnaði - Gestastofa

Í byrjun 8. áratugarins var byggð

þjónustumiðstöð í Skaftafelli. Hún hýsti verslun Kaupfélags A-Skaftfellinga þar sem leitast var við að þjónusta ferðamenn, ekki síst tjaldgesti. Í þá daga þekktist að ferðamenn (innlendir) dveldust í langan tíma í Skaftafelli, jafnvel heilt sumar. Við þjónustumiðstöðina var bensínafreiðsluskúr, en landverðir héldu til í því sem í dag kallast Landvarðahús og þaðan sinntu þeir upplýsingagjöf og eftirliti.

Mikið vatn hefur runnið til sjávar á þeim rúmu þremur áratugum sem liðnir eru síðan. Innra rými þjónustumiðstöðvarinnar hefur margsinnis verið breytt, síðast 2008, og rýmið stækkað með glerskála á austurhlíð byggingarinnar. Byggingin hefur í dag margþætt hlutverk og er henni ætlað að sinna þörfum bæði daggesta og gesta á tjaldsvæði. Jafnframt er henni ætlað að uppfylla markmið þjóðgarðsins varðandi fræðslu og tekjuöflun. Skipta má starfseminni innandyra í fimm þætti:

- 1) Upplýsingagjöf til ferðamanna
- 2) Vörusala, fyrst og fremst til daggesta
- 3) Þjónusta við tjaldgesti
- 4) Fræðsla til ferðamanna í formi sýningar á spjöldum og skjá
- 5) Veitingasala sniðin að daggestum, þó einnig megi þar finna einhverja nauðsynjavöru fyrir tjaldgesti

Það er engum blöðum um það að fletta að þjónustubyggingin í Skaftafelli rúmar engan veginn þá starfsemi sem þar fer fram.

Veitingasalan þyrti að rúma umtalsvert fleiri borð og stóla, og þar er aðeins einn afgreiðslukassi sem er mikill flöskuháls á álagstínum. Lagerpláss vantar fyrir þurrvöru, kælivöru og frystivöru, en sökum plássleysis þarf að panta lítið inn í einu,

⁸ Til gamans má geta að hurðin í anddyri Skaftafellsstofu er 105 cm breið.

sem hefur ýmist óhagræði í för með sér því óháð magni tekur tíma að panta og taka á móti vörum. Einnig sárvantar afdrep fyrir starfsfólk til að setjast niður og hvíla lúin bein.

Ferðamannaverslunin gengur ágætlega og eflaust væri hægt að selja meira ef hún fengi meira rými. Henni er sinnt frá tveimur afgreiðslukössum og þar er jafnframt sinnt upplýsingagjöf til ferðamanna. Það er óheppileg blanda því þegar sinna þarf fyrirspurnum ferðamanna vill oft myndast biðröð við afgreiðsluna, en slíkt reynir á þolrif viðskiptavina og dregur án nokkurs vafa úr viðskiptum. Úr þessu þyrfti að bæta með því að aðskilja verslun og upplýsingagjöf (þó reyndar sé þetta fyrirkomulag heppilegt utan háannatímans). Einnig sárvantar lagerpláss.

Sýningin í Skaftafelli er barn síns tíma og byggir á miklu textamagni. Það þykir ekki æskilegt í sýningarfræðum, en kemur sér þó stundum vel á rigningardögum þegar ekki er í önnur hús að venda fyrir gesti. Þeir sem annars myndu njóta útveru vilja þá dvelja lengi við í gestastofunni og þaullesa margir spjöldin á meðan dagurinn líður.

Inn af sýningarsalnum er bío- og fyrirlestrasalur. Þar rúllar alla jafnan 12 mínútna löng mynd um eldgosið í Gjálp 1996 og er hún vinsæl afþreying. Salurinn hentar hins vegar mjög illa fyrir fyrirlestra sökum hávaða sem berst inn frá sýningar- og verslunarryminu (hljóðkerfið og hljóðrás kvikmyndarinnar virðast þó yfirgnæfa bennan hávaða þegar myndin er sýnd).

Geymslu- og lagerpláss

Sárlega vantart miðlæga aðstöðu fyrir vélar, verkfæri og tæki. Eins og staðan er í dag er verið að nýta kompur, kofa og herbergi hingað og þangað undir skrúfjárn, skilti, sláttuvélar, sleggjur, startkapla og hvað eina annað sem reglulega þarf að grípa til. Það gefur auga leið að slíku fylgir ýmislegt óhagræði og óþarfa bílferðir.

Á miðju tjaldsvæði er hús sem sjálfbóðaliðar reistu og kallast „Tehúsið.“ Þar höfðu þeir aðstöðu til matargerðar og tjölduðu fyrir utan, en veturninn 2011-12 var aðstaða þeirra í Sandaseli bætt og fluttu þeir sig þá alfarið þangað sumarið eftir. Við það tækifæri var Tehúsinu breytt í einhversskonar vísi að verkstæði; þar eru tæki og tól til allskyns viðhalds og að auki er þar í hleðslu yfir nóttina rafmagnsbíll í eigu þjóðgarðsins. Tehúsið er óupphitað og þess vegna er málning og önnur efni geymd í þvottahúsinu í Sandaseli. Þar er einnig hjólsög á fæti, en ekki var hægt að vinna með hana við Tehúsið vegna hávaða frá henni sem tjaldgestir kvörtuðu undan.

Skammt norðan við Tehúsið er gamalt salernishús sem hefur verið breytt þannig að með lagni má aka þar inn litlum Kubota-traktor sem þjóðgarðurinn á. Þar inni er hann geymdur á sumrin ásamt sláttuvél og heysafnara sem notuð eru við hann. Á veturna

hefur hann verið geymdur í gömlum hesthúsum við hliðina á Selbænum ásamt beltavagni þjóðgarðsins.

Garðsláttuvélar og sláttuorf eru geymd í kompu í aðalsnyrtihúsínu, en þar inni eru einnig hitatúbur fyrir snyrtингarnar. Önnur minni kompa er í byggingunni; þar eru geymdar skóflur, hrífur, kústar, bensín, olíur og ýmislegt annað sem tengist umsjón tjaldsvæðis.

Í Landvarðahúsínu er lagergeymsla fyrir rekstrarvörur, en þar eru líka ýmis smáverkfæri sem oft þarf að grípa til með litlum fyrirvara; skrúfjárn, skrúfvélar, hamrar, o.s.frv. Í húsínu er einnig geymd öflug rafhlöðuhöggborvél sem er of verðmæt til að geyma í illa vörðu Tehúsínu.

Umferð - bílastæði

Við gestastofuna í Skaftafelli eru 91 merkt bílastæði, auk níu rútustæða og tveggja stæða fyrir hreyfihamlaða. Starfsmenn leggja fyrir aftan bygginguna. Stæðin anna engan veginn þeim fjölda bíla sem í Skaftafell koma og því hefur verið gripið til þess

ráðs að taka eina af tjaldflötunum undir bílastæði auk þess sem lagt er meðfram öðrum tjaldflötum. Þetta neyðarúrræði er þess valdandi að umferð um tjaldsvæðið er miklu meiri en æskilegt væri. Af þessu hlýst ónæði og slysaþætta fyrir tjaldgesti auk þess sem grasflatir þola illa svona mikla

umferð, sér í lagi á vætusömu sumri líkt og 2013.

Sjálfvirkur bílateljari er við heimreiðina í Skaftafell, en einnig hafa starfsmenn gert kannanir á umferð. Þann 23. ágúst 2013 var samsetning umferðar könnuð og kom þá í ljós að 80% bifreiða sem um heimreiðina fóru voru fólksbílar, 7% voru rútur, 7% voru á vegum jöklaleiðsögu fyrirtækjanna sem gera út frá Skaftafelli og 6% voru húsbílar, mótorhjól og önnur tæki.

Hlutfall jöklaleiðsögu fyrirtækjanna í umferðinni er athyglisvert því þegar könnunin var gerð var mesti kúfurinn farinn úr starfsemi þeirra (engir sérhópar, aðeins reglubundnar ferðir). Til viðbótar við þau 7% sem fyrirtækin eiga beina aðild að má reikna með að einhver hluti annarra bifreiða sé fyrst og fremst kominn í Skaftafell til að fara í þessa afþreyingu. Um 300 manns fara í jöklagöngur á degi hverjum. Giska má á að 80% þeirra ferðist á einkabil, 2,5 í hverjum bíl og að meðaltali sé verið í þriggja tíma göngu sem skipt sé á þrjú tímabil: 9-12, 12-15 og 15-18. Miðað við þessar forsendur eru a.m.k. 32

bílastæði (ríflega ½) upptekin af viðskiptavinum fyrirtækjanna allan hádaginn. Við það bætist það pláss sem bifreiðar og hús fyrirtækjanna taka.

Í ljósi ofangreinds má velta fyrir sér staðsetningu jöklaleiðsögufyrirtækjanna innan Skaftafells. Afgreiðsla og undirbúningur ferða fer fram í Skaftafelli, en að því loknu eru viðskiptavinunum ekið af staðnum og hlutverk Skaftafells þá lítið annað en geymsla fyrir bíla.

Er þetta nauðsynleg þjónusta fyrir gesti þjóðgarðsins eða er umfang starfseminnar orðin íþyngjandi fyrir ímynd þjóðgarðsins í Skaftafelli? Á sínum tíma var veitt leyfi til bráðabirgða fyrir aðstöðu fyrirtækjanna í Skaftafelli vegna skorts á öðrum lausnum á svæðinu og því miður hefur lítið miðað í þeim málum. Það er umhugsunarefni hvort slík starfsemi

á yfirhöfuð heima með starfsemi þjóðgarðsins í Skaftafelli þegar umsvifin eru farin að hafa augljós neikvæð áhrif á upplifun og ánægju gesta þjóðgarðsins. Starfsmenn þjóðgarðsins hafa lengi bent á að nauðsynlegt sé að ljúka gerð atvinnustefnu fyrir þjóðgarðinn. Í atvinnustefnunni ætti að taka afstöðu til þess hverskonar starfsemi sé nauðsynleg og/eða viðeigandi innan þjóðgarðsins og hvaða skilyrði fyrirtæki þurfi að uppfylla til að fá aðstöðu innan þjóðgarðsins. Samræma þyrfti reglur um gjaldtöku fyrir aðstöðu innan þjóðgarðsins og gæta þess að þjóðgarðurinn beri ekki skaða af því að eiga í slíku samstarfi.

Tjaldsvæði - þjónusta

Tjaldsvæðið í Skaftafelli er sennilega með þeim stærstu á landinu. Því er í grunninn skipt upp í átta stórar flatir og er opið fyrir bílaumferð inn á helming þeirra. Ekki eru sérstaklega afmörkuð tjaldstæði ef frá eru taldir 48 staurar fyrir húsbíla og aðra sem kaupa rafmagn.

Heildarfjöldi tjaldgesta sveiflast á milli ára og sérstaklega er heildartala Íslendinga viðkvæm gagnvart veðurfari. Þrátt fyrir óhagstætt tíðarfar sumarið 2013 var fjöldi Íslendinga þó umfram það sem ætla mætti og er vonandi að aukinn almennur útivistaráhugi sé að verða til þess að fleiri nýti sér þau tækifæri til upplifunar og fræðslu sem Skaftafell býður. Í ár var einnig athyglisvert hversu margir erlendir tjaldhópar voru á ferðinni.

Almennt skynjar maður ánægju tjaldgesta með dvölina, en þó eru nokkur algeng umkvörtunarefni sem ráða þarf bót á:

- 1) Skjól til eldunaraðstöðu er lítið sem ekkert.
- 2) Sturtur eru alltof fáar. Átta sturtur gefa u.þ.b. 50 manns tækifæri til að fara í sturtu á hverri klukkustund og því vill myndast biðröð við þær bæði kvölds og morgna þegar 800-1200 manns eru á tjaldsvæðinu.
- 3) Ein þvottavél og einn þurrkari eiga að þjóna öllum þessum fjölda en sennilega mættu vera 4-8 tæki af hvoru.
- 4) Leiktæki vantar fyrir börn.

Til viðbótar þessu má nefna að núverandi fyrirkomulag á rafmagnstenglum fyrir húsbíla er komið til ára sinna og er mjög óhentugt þegar taka þarf frá stæði fyrir hópa.

Aðgerðir til úrbóta

Samþykkt hefur verið deiliskipulag fyrir Skaftafell sem gerir ráð fyrir auknum fjölda bílastæða og meiri möguleikum á bættri þjónustu við gesti. Byrjað var að vinna að því í byrjun sumars 2009 en á þeim tíma sem liðinn er frá því hafa forsendur verið að breytast.

Í skipulaginu er gert ráð fyrir þjónustuhúsum sem gætu hýst starfsemi fyrirtækja, en reynsla síðustu sumra hefur sýnt okkur það að svo umfangsmikil starfsemi eins og er hér nú þegar, er farin að hafa áhrif á upplifun gesta af þjóðgarðinum. Þá eru ótalin óþægindi af bílastæðavandanum fyrir gesti á tjaldsvæðinu.

Í slíkum þjónustuhúsum væri aftur á móti hægt að reka hluta af þeirri starfsemi og þjónustu sem nú þegar fer fram í gestastofunni og/eða væri æskilegt að væri á staðnum:

- verslun með ferðamannavörur
- verslun með nauðsynjavörur fyrir tjaldgesti
- verslun með handverk og/eða aðrar vörur úr héraði
- Aðstöðu fyrir fólk sem bíður eftir áætlunar bílum og strætó
- Upplýsingagjöf og bókunarþjónustu fyrir ferðamenn

Ekki er nauðsynlegt að þjóðgarðurinn sjái um rekstur á slíkum verslunum, eðlilegast væri að reksturinn væri boðinn út eftir forskrift þjóðgarðsins og gerður um hann samningur til ákveðins tíma í senn.

Á nýja deiliskipulaginu fyrir Skaftafell er gert ráð fyrir stærri þjónustubyggingu vestast á tjaldsvæðinu, þar sem væru snyrtningar, baðaðstaða, (jafnvel heitir pottar) og þvottaaðstaða. Á rigningarsumri eins og var síðastliðið sumar kom berlega í ljós hve mikilvægt er að hraða byggingu slíkrar aðstöðu.

Nú er hafin vinna við að leggja hitaveitulögn um tjaldsvæðið og stefnt er að því að hún verði komin í gagnið næsta sumar en eins og staðan er í dag verða sturturnar kaldar eftir mikla notkun sem hefur í för með sér mikil óþægindi fyrir bæði gesti og starfsfólk.

Aðstaða fyrir starfsmenn

Síðastliðið sumar voru rúmlega 20 starfsmenn í Skaftafelli. Þeir búa á þremur stöðum; í Sandaseli, Böltu og skrifstofuhúsnæðinu. Undanfarin ár hafa starfsmenn ekki getað haft sama herbergi allt sumarið heldur þurft að rýma fyrir öðrum á tveggja vikna fresti. Með tilkomu hússins í Böltu sl. sumar gátu allir haft sama herbergið allt sumarið þó tvímennt væri í nokkrum þeirra.

Húsakostur er kominn til ára sinna og þarf nauðsynlega að taka í gegn og/eða endurnýja. Þá þarf einnig að koma upp varanlegu íbúðarhúsnæði fyrir aðstoðarmann þjóðgarðsvarðar sem hefur undanfarin ár búið í sumarbústað sem komið var upp til bráðabirgða á sínum tíma. Það er mikið ónæði fyrir heilsársstarfsmann að búa í svo miklu nábýli við starfsmannahúsin en þar eru einnig staðsett starfsmannahús íslenskra fjallaleiðsögumanna sem fengu bráðabirgðaleyfi til að setja niður starfsmannabúðir þarna meðan beðið væri annarra lausna. Staðsetning starfsmannahúsanna við Sandasel er heldur ekki heppileg þar sem þau eru í raun inni á útvistarsvæði þjóðgarðsins og gönguleiðin í Morsárdal og Bæjarstaðarskóg liggur þar rétt við.

Lokaorð

Það er algjörlega ljóst að bregðast þarf við hið snarasta ef ekki á illa að fara. Skaftafell er fyrir löngu komið að þolmörkum og ef ekkert er að gert mun staðnum hnigna og orðspor hans rýrna.

Skaftafelli haustið 2013

Regína Hreinsdóttir
Guðmundur Ögmundsson